

ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
SOSYAL BİLİMLER VE TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TARİH EĞİTİMİ BİLİM DALI

2010 YILINDA YÜRÜRLÜĞE GİREN ORTA ÖĞRETİM TÜRKİYE
CUMHURİYETİ İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK DERSİ
ÖĞRETİM PROGRAMI VE ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ
(SAMSUN ÖRNEĞİ)

Hazırlayan:

Akın SEVER

Danışman:

Yrd. Doç. Dr. Pelin İSKENDER KILIÇ

Yüksek Lisans Tezi

Samsun 2017

ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
SOSYAL BİLİMLER VE TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TARİH EĞİTİMİ BİLİM DALI

2010 YILINDA YÜRÜRLÜĞE GİREN ORTA ÖĞRETİM TÜRKİYE
CUMHURİYETİ İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK DERSİ
ÖĞRETİM PROGRAMI VE ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ
(SAMSUN ÖRNEĞİ)

Hazırlayan:
Akın SEVER

Danışman:
Yrd. Doç. Dr. Pelin İSKENDER KILIÇ

Yüksek Lisans Tezi

Samsun 2017

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Hazırladığım Yüksek Lisans Tezinin bütün aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara riayet ettiğimi, çalışmada doğrudan veya dolaylı olarak kullandığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, yazımda enstitü yazım kılavuzuna uygun davranıldığını taahhüt ederim.

03/ 02 / 2017

Akın SEVER

TEZ KABUL VE ONAYI

(Öğrencinin Adı Soyadı) tarafından hazırlanan (Tezin Adı) başlıklı bu çalışma, (Savunma Sınavı Tarihi) tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oy birliğiyle/oy çokluğuyla başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : _____

Üye : _____

Üye : _____

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

____/____/____

Enstitü Müdürü

ÖZET

Tezin Adı	2010 Yılında Yürürlüğe Giren Orta Öğretim Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programı ve Öğretmen Görüşleri (Samsun Örneği)
Öğrencinin Adı Soyadı	Akın SEVER
Üniversite/Enstitü/ Ana Bilim Dalı/ Bilim Dalı	Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı Tarih Eğitimi Bilim Dalı
Tezin Türü / Yıl	Yüksek Lisans Tezi/2017
Danışman Adı	Yrd. Doç. Dr. Pelin İSKENDER KILIÇ

T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi, Millî Mücadele'yle temelleri atılan yeni Türk devletinin kuruluş süreci ile yapılan inkılâpların önemini kavratmak ve Atatürkçü düşünce sistemini gençlere benimsetmek için okutulan derslerin başında gelmektedir.

Cumhuriyet'in ilk yıllarından itibaren istenilen hedeflere ulaşmak için farklı zamanlarda bu dersle ilgili öğretim programları hazırlanmıştır. Fakat hazırlanan bu programlar, istenilen kazanımları yeterince karşılamamış olacak ki dersten beklenen verimi tartışmalı kılmıştır. Bu durumu araştırmak üzere T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinin öğretiminde karşılaşılan sorunlara ilişkin birçok akademik çalışma yapılmıştır.

Eleştiren, yaratıcı düşünen, bilgiyi bulan ve kullanan araştırmacı bireylerin yetiştirilebilmesi amacıyla 2000'li yılların başından itibaren MEB tarafından ders programları ve kitaplarını yenileme çalışmaları başlatılmış, yapılandırmacı öğretim

anlayışıyla -tüm derslerde olduğu gibi- tarih ders programları ve kitapları hazırlanmıştır. Bu çalışma 2010 yılında hazırlanan ve yapılan değişikliklerle 2012 yılında son halini alan 11. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi öğretim programını genel özellikleri, kazanımları, içeriği, öğrenme-öğretme süreci boyutuyla irdelemeyi ve bu konularda tarih öğretmenlerinin bu programa yönelik görüşlerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu yönüyle de daha önce yapılan T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi konularının öğretimine yönelik genel nitelikteki akademik çalışmalardan farklılık arzeder.

Araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan görüşme tekniği kullanılmıştır. Çalışmaya, Samsun il merkezi ve ilçelerinde farklı orta öğretim kurumlarında görev yapan 20 tarih öğretmeni katılmıştır. Araştırmada öğretmenlerle yüz yüze görüşülmüş, araştırma hakkında bilgi verilmiştir. Ayrıca kendilerine görüşme formu verilerek onlardan serbest bir zaman diliminde açık uçlu sorulara yazılı cevaplar vermeleri istenmiştir. Görüşme formlarından elde edilen ham verilerde önemli noktalar tespit edilmiş, belirli noktalarda odaklanılmış ve buna yönelik kodlama tabloları oluşturulmak suretiyle görüşler özetlenerek basit bir şekilde ifade edilmeye çalışılmıştır. Ayrıca konu ile ilgili literatür taraması yapılarak çalışmaların bulgularına ulaşılmıştır. Bu bulgular doğrultusunda sonuç ve öneriler belirtilmiştir.

Araştırmanın sonuçlarından, tarih öğretmenlerinin büyük çoğunluğunun yürürlükteki 11. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi öğretim programını uygulamaları esnasında birçok zorlukla karşılaştıkları anlaşılmaktadır. Programın ünite dağılımında dengesizlik, kazanımların yetersizliği, bazı konuların yer almaması, programın yoğunluğu, ders süresinin yetersiz olması programın uygulanmasında karşılaşılan en önemli sorunlardandır. Ayrıca programın uygulanması esnasında hizmet içi eğitim seminerlerinin eksikliği tarih öğretmenleri tarafından önemli eksikliklerden biri olarak görülmektedir.

Anahtar Sözcükler: İnkılap Tarihi Öğretim Programı, Nitel Araştırma, Görüşme Yöntemi, Betimsel Analiz, İçerik Analizi.

ABSTRACT

Name of the Thesis	Secondary Education Turkish Republic Revolution History and Kemalism Course Curriculum Entered into force in 2010 and Teacher's Opinions (Samsun Case)
Student's Name and Surname	Akın SEVER
University, Institute, Master science	Ondokuz Mayıs University Institute of Educational Sciences Department of Social Sciences and Turkish Education Department of History Education
Thesis/Year	Graduate Thesis /2017
Name of the Supervisor	Yrd. Doç. Dr. Pelin İSKENDER KILIÇ

Turkish Republic Revolution History and Kemalism course is the most important one among the courses taught with the aim of getting the importance of the new Turkish State founded after the National War of Independence and of the revolutions grasped and the Kemalist thought system adopted by the youth. Various curriculums have been drafted in different time periods to reach the aims intended since the beginning of the Republic. However, since these curriculums have not met the needs sufficiently the efficiency desired from this lesson has been controversial. Many academic studies have been exercised to make research on this case regarding the problems encountered during the teaching of this course.

There have been revision efforts made by the Ministry of National Education regarding the coursebooks and curriculums since 2000s with the aim of raising inquisitive individuals who criticize, think creative, reach and use the information and curriculums and coursebooks of history course have been prepared

with the understanding of constructive teaching –as in the all courses-. Different from the other previous general academic studies regarding Revolution History and Kemalism course subjects teaching, this study aims to research the 11th Grade Revolution History and Kemalism curriculum regarding general features, attainments, context and learning-teaching dimensions thereof, which was prepared in 2010 and took its final form in 2012 after the amendments and to present the opinions of the history teachers on there issues.

The interview technique, a qualitative research method, is employed in this study. 20 history teachers working in different secondary education institutions located in the city centre and districts of province of Samsun have participated in the study. Face to face interviews have been made with teachers and they have also been asked to give written answers to open ended questions in the interview forms within a free time period. Significant points in the raw data extracted from the interview forms have been retained and certain points have been focused on and presented with encoding tables. In addition to this, literature review has been done and thereby the findings of the study have been reached. In line with these findings, the conclusion and recommendations are indicated.

As the conclusion of the study, it is understood that vast majority of the history teachers encounter many problems during their implementation of the curriculum of the 11th Grade Revolution History and Kemalism course and have some hesitations regarding the curriculum. These majority states that the problems regarding implementation of the curriculum are imbalance among the curriculum subjects, inadequate attainments, absence of some subjects, the intensity of the curriculum, inadequate time period of the course and lack of in-service training seminars.

Keywords: Revolution History Curriculum, Qualitative Research, Interview Technique, Descriptive Analysis, Content Analysis.

ÖN SÖZ

Tarih eğitimi, toplumun ortak değerlerinin bireylere aktarılması ve toplumsal kimliğin oluşturulmasında önemli bir yere sahiptir. Ayrıca bireylere üst düzey düşünme becerileri kazandırma konusunda bu dersin önemi yadsınamaz. Bu açılardan değerlendirildiğinde, T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi Millî Mücadele'yi, yeni Türk devletinin kuruluş sürecini ve Atatürkçü Düşünce Sistemi'ni gençlere öğretmek ve benimsetmek amacıyla okutulan derslerin başında gelmektedir.

Eğitimde belirlenen hedeflere ulaşmak için öğretim programları hazırlanmaktadır. Bu programlar zamanın ihtiyaçlarına göre sürekli yenilenmek zorundadır. Bu nedenle Cumhuriyet'in ilk yıllarından itibaren istenilen hedeflere ulaşmak için farklı zamanlarda tüm derslerde olduğu gibi bu dersle ilgili olarak da öğretim programları hazırlanmıştır. Fakat hazırlanan bu programlar, istenilen kazanımları yeterince karşılamamış olacak ki dersten beklenen verimi tartışmalı kılmıştır. Bu durumu araştırmak üzere T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinin öğretiminde karşılaşılan sorunlara ilişkin birçok akademik çalışma yapılmıştır. Ülkemizde MEB tarafından eleştiren, yaratıcı düşünen, bilgiye ulaşan ve kullanan bireylerin yetişmesi amacıyla 2000'li yılların başından itibaren ders programlarını yenileme çalışmalarını başlatmış, tüm derslerde olduğu gibi tarih ders programları da yeniden hazırlanmıştır. Bu çalışma en son hazırlanan 11. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi öğretim programını genel özellikleri, kazanımları, içeriği, öğrenme-öğretme süreci boyutuyla irdelemeyi ve bu konularda tarih öğretmenlerinin görüşlerini ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Bu çalışma bilgi birikimi ve hoşgörüsüyle bana destek olan danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Pelin İSKENDER KILIÇ'a sonsuz teşekkür ederim. Ayrıca her türlü bilgisini benimle paylaşan Doç. Dr. Alper KESTEN'e ve bölüm hocalarıma şükranlarımı sunarım. Görüşme yaptığım okullarda bana yardımcı olan öğretmen arkadaşlarıma ve bu süreçte desteğini esirgemeyen sevgili eşime teşekkür ederim.

Akın SEVER

Samsun -2017

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ	i
KABUL VE ONAY	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT	v
ÖNSÖZ	vii
İÇİNDEKİLER.....	viii
TABLO LİSTESİ.....	xi
KISALTMALAR	xiii

GİRİŞ

1. Araştırmanın Konusu.....	1
1.2. Problem Durumu.....	2
1.2.1. Problem Cümlesi.....	5
1.2.2. Alt Problemler.....	5
1.2.3. Hipotezler.....	5
1.2.4. Varsayımlar.....	6
2. Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	6
3. Araştırmanın Kapsamı ve Yöntemi	7
3.1. Araştırmanın Kapsamı	7
3.2. Araştırmanın Yöntemi.....	7
3.2.1. Araştırmanın Modeli.....	8
3.2.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi.....	9
3.2.3. Veri Toplama Aracı.....	11
3.2.4. Veri Toplama Süreci.....	12
3.2.5. Verilerin Analizi.....	12

I. BÖLÜM

TÜRKİYE’DE TARİH VE TÜRKİYE CUMHURİYETİ İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK DERS PROGRAMLARININ GELİŞİMİ

1.1.Program Geliştirme Nedir?	14
1.2.Türkiye’de Program Geliştirmenin Tarihçesi.....	15
1.3.Türkiye’de Tarih Eğitimi ve Orta Öğretim Tarih Programlarının Gelişimi.....	18
1.4.İnkılap Tarihi Öğretiminin Tarihçesi.....	26
1.5.T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Konularının Öğretimiyle İlgili Yapılan Çalışmalar.....	29

II. BÖLÜM

ORTA ÖĞRETİM T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI (2010)

2.1. T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programının (2010) Temel Yaklaşımı.....	35
2.2. Programın Yapısı.....	36
2.3. Verilerin İçerik ve Betimsel Analiz Yöntemine Göre Değerlendirilmesi.....	39
2.3.1. I. Ünitenin Değerlendirmesi.....	41
2.3.2. II. Ünitenin Değerlendirmesi.....	46
2.3.3. III. Ünitenin Değerlendirmesi.....	51
2.3.4. IV. Ünitenin Değerlendirmesi.....	55
2.3.5. V. Ünitenin Değerlendirmesi.....	59
2.3.6. VI. Ünitenin Değerlendirmesi.....	68

2.3.7. VII. Ünitenin Değerlendirmesi.....	73
2.3.8. 8 ve 9. Soruların Değerlendirmesi.....	75
2.3.9. 10. Sorunun Değerlendirmesi.....	83
2.3.10. 11. Sorunun Değerlendirmesi.....	85
SONUÇ	90
KAYNAKÇA.....	95
EKLER.....	103
Ek 1: Valilik Makamının Verdiği Olur Yanıtı.....	103
Ek 2: Öğretmenlere Sunulan Görüşme Formu Soruları.....	104
Ek 3: Öğretmen Listesi.....	108
Ek 4: Öğretmenlerce Doldurulan Görüşme Formlarından Örnekler.....	109
Ek 5: T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programı.....	
Kazanımları.....	121
ÖZGEÇMİŞ	133

TABLO LİSTESİ

Tablo 1	: T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programı; V. Ünite 1, 2 ve 3. Kazanımlar ve Açıklamaları.....	29
Tablo 2	: I. Ünite ile İlgili Sorulara Öğretmenlerin Verdiği Cevapların Kodlaması.....	38
Tablo 3	: II. Ünite ile İlgili Sorulara Öğretmenlerin Verdiği Cevapların Kodlaması.....	43
Tablo 4	: III. Ünite ile İlgili Sorulara Öğretmenlerin Verdiği Cevapların Kodlaması.....	48
Tablo 5	: IV. Ünite ile İlgili Sorulara Öğretmenlerin Verdiği Cevapların Kodlaması.....	52
Tablo 6	: V. Ünite ile İlgili Sorulara Öğretmenlerin Verdiği Cevapların Kodlaması.....	55
Tablo 6. 1.	: T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programı I. Ünite “Mustafa Kemal’in Hayatı” ile İlgili Kazanımlar.....	60
Tablo 6. 2.	: T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programı V. Ünite “Atatürkçü Düşünce Sistemi” ile ilgili Kazanımlar.....	60
Tablo 7	: 6. Ünite ile İlgili Sorulara Öğretmenlerin Verdiği Cevapların Kodlaması.....	64

Tablo 7. 1. :	11. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programı ile 12. Sınıf Çağdaş Türk ve Dünya Tarihi Dersi Öğretim Programındaki “Birinci Dünya Savaşı ve Sonrası” ve “Dış Politika” ile İlgili Ortak Kazanımlar.....	67
---------------	---	----

Tablo 8 :	VII. Ünite ile İlgili Sorulara Öğretmenlerin Verdiği Cevapların Kodlaması.....	68
-----------	--	----

Tablo 9 :	8 ve 9. Sorulara Öğretmenlerin Verdiği Cevapların Verdiği Cevapların Kodlaması.....	70
-----------	---	----

Tablo 9. 1. :	12. Sınıf Çağdaş Türk ve Dünya Tarihi Dersi Öğretim Programı ile 11. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programındaki “Dış Politika” ile İlgili Ortak Kazanımlar.....	76
---------------	--	----

KISALTMALAR

age.	: Adı geçen eser
agm.	: Adı geçen makale
agy.	: Adı geçen yayın
AKDTYK	: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu
Akt.	: Aktaran
�ubuk MEM.	: �ubuk Milli Eğitim Müdürlüğü
ÇTDT	: Çağdaş Türk ve Dünya Tarihi
Ed.	: Editör
Haz.	: Hazırlayan
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
TTKB	: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı
Yay.	: Yayınları
Y�K	: Yükseköğretim

GİRİŞ

1. Araştırmanın Konusu

Ülkelerin kalkınmasında eğitim sistemi çok önemli bir yere sahiptir. Eğitimin daha etkili ve verimli hale gelmesi, eğitimde planlama ve eğitim sisteminin değişen şartlar karşısında sürekli olarak kendisini yenilemesi ile mümkündür.

Planlı eğitimin vazgeçilmez unsurlarından biri olan program geliştirme, öğretim faaliyetlerinin temelini oluşturmaktadır. Eğitim sistemini düzenleyen programlar, bir ülkenin eğitim kuram ve uygulamalarıyla yönetici, öğretmen, öğrenci, çevre vb. diğer eğitim uygulayıcıları arasındaki etkileşimi sağlamaktadır. Özetle eğitim politikaları, öğretim programları yoluyla uygulamaya dönüştürülmektedir.

Program geliştirme eğitim programlarının tasarlanması, uygulanması, değerlendirilmesi ve değerlendirme sonrası elde edilen veriler doğrultusunda geliştirilerek yeniden düzenlenmesi sürecidir. Bu süreç, devletin ve eğitim kurumunun amaçlarını gerçekleştirmek üzere düzenlenen etkinliklerin, uygun yöntem, teknik, araç ve gereçlerle geliştirilmesine yönelik koordineli çabaların tümünü içine almaktadır (Babadoğan, 1993:64).

Değişimin hızla yaşandığı çağımızda eleştiren, yaratıcı düşünen, bilgiyi bulan ve kullanan, araştırmacı bireylerin yetişebilmesi nitelikli eğitim programları ve programlara uygun öğrenme ortamlarının oluşturulmasıyla sağlanabilir. Bu düşünceyle Cumhuriyet'in ilk yıllarından itibaren ihtiyaçlar doğrultusunda ders programlarında değişikliklere gidilmiştir. Tarih öğretiminde pek çok kez yeni

öğretim programları hazırlanarak mevcut programların eksiklikleri giderilmeye çalışılmıştır.

Çağımızdaki değişim ve gelişmelere uyum sağlayacak bireylerin yetiştirilmesine olanak sağlamak amacıyla ilk ve ortaöğretim programlarının yenilenmesi kapsamında 11. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi öğretim programı MEB tarafından 2010 yılından itibaren yeniden hazırlanmış ve TTKB'nin onayından sonra hemen akabinde uygulamaya konulmuştur. Yapılandırmacı öğretim anlayışıyla hazırlandığı ifade edilen T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi öğretim programı eski programlarla mukayese edildiğinde, kazanımlar ve etkinlikler açısından daha nitelikli ve öğrenci merkezlidir. Yine de kazanımların fazla ve içeriğin yoğun olması, ünitelerin ağırlıklarının ve sürelerinin dengeli olmaması, öğretmene konu işleme açısından esnek bir alan bırakmaması programın başta gelen dezavantajları olarak görülmektedir. Bu çalışma, en son yürürlüğe giren 11. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi öğretim programını genel özellikleri, kazanımları, içeriği, öğrenme-öğretme süreci boyutuyla irdelemek ve bu konularda tarih öğretmenlerinin görüşlerinin ortaya konulması amaçlanmıştır.

1.2. Problem Durumu

Türk eğitim sisteminin en problemlili alanlardan birinin de T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi konularının öğretimi olduğu, yapılan çeşitli araştırma ve toplantılarda dile getirilmiş, bunun nedenleri ve çözüm önerileri ortaya konulmaya çalışılmıştır (Akbulut, 2005; Bozkurt, 2004; Erdaş, 2006; Mumcu, 1985; Peker, 1984; Safran, 1998; Tekeli, 1998; Toprak, 1997; Yılmaz, 2004).

Tarih öğretimi, tarihin doğasından kaynaklanan bir kısım zorluklar içermektedir. Her şeyden önce öğrencinin, tarih dersinde geçmişin bilgisini ve kültürünü kavraması ve hatırlaması amaçlanır (Demircioğlu, 2009:116). Oysaki öğrencinin tarihsel hafızası, günümüzde etkisini devam ettiren sosyal süreçler

haricindeki bilgileri güçlükle hatırlar. Yine öğrenciden hatırladığı bu olayı, o dönemin şartlarına göre yorumlaması ve değerlendirmesi beklenir. Öğrencinin bunları yapabilmesi için tarih derslerinde kullanılan kavramları bilmesi gerekir. Öğrenciler için tarihteki bir olay hakkında yorum yapmak ve geçmişte kullanılan kavramları öğrenmek oldukça güçtür. Bu konuda sıkça yanılgılarla kar ıla ılmaktadır. Tarih dersinde öğrencileri bu yanılgılardan kurtaracak diğer derslerde olduğu gibi geometrik teoremler, kimyasal formüller ya da dilbilim kuralları bulunmamaktadır (Safran, 1999: 2). Dolayısıyla tarih derslerinde aktif bir öğrenmenin oluşabilmesi için ders  ğretim programının günün şartları ve özellikleriyle geçmiş arasında bağlantı kuracak şekilde planlanması ve kazanımların örnekler ve olaylardan hareketle pekiştirilmesi gerekmektedir.

Tarih dersinin  ğretimi, yukarıda belirtildiği gibi doğasından kaynaklanan bir kısım sorunların yanında, eğitim sisteminden kaynaklanan sorunları da içinde barındırmaktadır. Safran, tarih öğretimini, Türk eğitim sistemindeki en sorunlu alanlardan biri olarak ele alır ve Türkiye’de tarih öğretiminin sorunlarını be  başlık altında inceler: Tarih dersinin okul programlarına girişi ve yaygınlaşması, tarih öğretiminin amaçları, programın içeriği, yöntem ve teknikler, ders kitapları (Safran, 2009: 8-20). Türkiye’de tarih  ğretimi üzerine önemli çalışmalar yapan akademisyenlerden biri olan (Özbaran, 1992: 127) ise tarih eğitiminin sorunları konusunda içerik, yöntem ve amaç gibi üç ana ba lığa işaret ederek, gerek lise öğrencilerine gerekse  niversite gençliğine tarih olarak neleri, nasıl ve ne maksatla  ğreteceğimizin gözden geçirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

Tarih  ğretiminin sorunlarının ortaya konulmasında, bu sorunlarla sürekli kar ıla an öğretmenlerin görüşleri büyük önem arz etmektedir. Bu konuya ilişkin çalışma yapan Akdemir, zümre öğretmenler toplantı tutanaklarında yer alan konuları başlıklar altında toplamı , tarih derslerinde yaşanan sorunlara ilişkin çözüm yolları ortaya koymaya çalışmıştır. Akdemir’e göre (2006: 171-177), zümre tutanakları doğrultusunda tarih öğretimine ilişkin  ğretmen görüşlerinden bazıları şöyle sıralanabilir:

- Tarih öğretmenleri, öğrencilere derslerini sevdirmek ve onların derse karşı olan ilgilerini artırmak için gerekli önlemleri almalıdır.
- Tarih dersi müfredatının yoğunluğu azaltılmalıdır.
- Öğrenciler, öğretilen konuların sınavda kendilerine olan katkısına göre derse önem vermektedir.
- Öğretmenler, her yönden kendilerini geliştirmek için ilgili kurslara katılmalıdır.

T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi, diğer tarih derslerinde olduğu gibi temelde aynı sorunlarla karşı karşıyadır. Şimşek, Atatürk'ün mirasının aktarılması konusunda eğitim sisteminde ve T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde yaşanan sorunları öğretim programlarında ele alınış şekli, ders kitaplarındaki anlatılış biçimi, öğretmenlerin uygulamadaki eksiklikleri şeklinde sıralamaktadır (Şimşek, 2004:474).

Bu konuda araştırma yapan akademisyenlerden biri olan Delen, öğretmen görüşlerine göre T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinin öğretiminde karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerilerine ilişkin araştırmasında tespit ettiği sorunları; müfredat, yöntem ve teknikler, ölçme değerlendirme problemleri, öğretmen yeterlilikleri ve ders kitabı başlıkları altında ele almıştır. Araştırma sonucunda, öğretmenler müfredatı siyasi yönü ile ağır, sosyal yönü ile zayıf bulmuşlardır. Ayrıca öğretmenler, OKS ve ÖSS sorularında T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersine daha fazla yer verilmesi/ verilmediği konusunda görüş belirtmişleridir (Delen, 2007: 39,90-92).

1.2.1. Problem Cümlesi

Ortaöğretim 11. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi öğretim programı (2012) yapısı, içeriği ve planlamasıyla istenilen hedeflere ulaşma açısından yeterli midir?

1.2.2. Alt Problemler

Araştırmada bu probleme dayalı olarak aşağıdaki alt problemlere yanıt aranmıştır:

11. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi öğretim programıyla (2012) ilgili olarak;

1. Üniteler kazanımların yoğunluğu (az/çok vb.) açısından uygun mudur?
2. Ünitelere ayrılan süre yeterli midir?
3. Ünitelerde öğrencilerin öğrenmesi açısından ağır kazanımlar var mıdır?
4. Üniteler içerik açısından yeterli midir? Ünitelerde eklenmesi/çıkarılması gereken kazanım/konu var mıdır?
5. Program genel olarak yoğun mudur?
6. Ünitelerin sıralaması uygun mudur?
7. Program hangi konu ile başlamalı ve son bulmalıdır?
8. Program kazanımlar açısından yapılandırmacı anlayışı tam olarak yansıtıyor mu?
9. Kronolojik olarak hazırlanan program kalıcı öğrenme açısından yeterli midir?

1.2.3. Hipotezler

Araştırmayla ilgili hipotezlere aşağıda yer verilmiştir:

1. Program hazırlanırken konuları kavrama açısından tematik yaklaşım dikkate alınmıştır.
2. Kronolojik yaklaşım, öğrenme açısından her zaman olumlu sonuçlar vermez.

3. Ünitelere ayrılan süre, içeriklerine ve program geneline göre dengeli bir şekilde dağılmıştır.

4. Kazanımlar, her öğrencinin seviyesine uygun hazırlanmıştır.

1.2.4. Varsayımlar

Araştırmanın varsayımlarına aşağıda yer verilmiştir:

1. Araştırmada kullanılan yöntem, veri toplama araçları geçerli ve güvenilirlerdir. Araştırmaya yeterli sayıda katılım sağlanmış olup, katılımcıların görüşleri yeteri kadar teze yansıtılmıştır.
2. Araştırma için katılımcılara yeterli ön bilgi ve süre verilmiştir.
3. Araştırmaya katılan katılımcılar, veri toplama araçlarındaki sorulara içtenlikle cevap vermişlerdir.
4. Araştırmaya katılan katılımcılar yeterli bilgi ve tecrübeye sahiptir.

2. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Ülkelerin gelişmesinde eğitim sistemi, önemli bir yere sahiptir. Eğitim sisteminin verimli olması, planlamayla mümkündür (Ertürk, 1982: 13). Planlı eğitimin bir göstergesi olan program geliştirme işi de öğretim faaliyetlerinin temelini oluşturmaktadır.

Program geliştirme, hazırlanan program taslağının uygulanması sonucunda elde edilen dönütlerle yeniden düzeltilerek sürekli iyileştirilmesi olarak tanımlanabilecek bir süreçtir. Bu nedenle program geliştirme, bir ülkenin kalkınmasında son derece büyük öneme sahiptir. Değişen dünya ve ihtiyaçlar karşısında eğitim programlarının yenilenmesi bir zorunluluk olduğundan devletlerin, eğitimde program geliştirme konusuna önem vermesi gerekmektedir. Ülkemizde cumhuriyetin ilanından günümüze kadar millî eğitim sistemi içinde yukarıda

açıklanan nedenlerle ders programları ve bu arada tarih ders programı da sık sık yenilenmiştir. Tarih dersi, diğer derslerden farklı olarak istenilen insan modelinin yetiştirilmesi açısından önemli bir yere sahiptir. Bununla beraber bu zamana kadar bu dersten istenilen verim elde edilememiştir. T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi için de bu durum geçerlidir. Bunda programların içerik olarak çok yoğun olması, işlevsel olmaması, ezberci bir anlayışa dayalı olarak hazırlanması, programların günümüz ihtiyaçlarına cevap vermemesi gibi pek çok neden sayılabilir.

Genelde tarih dersleri, özelde T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinin öğretime, sorunlarına yönelik olarak bugüne kadar çalıştaylar düzenlenmiş, kitaplar basılmış ve tezler hazırlanmıştır. Bu çalışmalardan esinlenerek programlar zamanla yenilenmiştir. Bu çalışma ise özel olarak yapılandırmacı anlayışla en son hazırlanmış olan T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi öğretim programının (2012) amacına ne derece ulaştığı, varsa eksiklikleri ve/veya olumlu yanlarını öğretmenlerin gözünden değerlendirmeyi hedeflemiştir. Çalışmanın bir diğer önemli özelliği de T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi öğretimi ve sorunlarına yönelik genel olarak birçok çalışma yapılmış olmasına rağmen eski programlara nazaran iddialı bir şekilde farklı bir anlayışla hazırlanmış bu son programı içerik, kazanım ve eğitim-öğretim boyutuyla öğretmen görüşleri doğrultusunda inceleyen bir çalışma olmasıdır.

3. Araştırmanın Kapsamı ve Yöntemi

3.1. Araştırmanın Kapsamı

Bu araştırma, 2015-2016 eğitim-öğretim yılında Samsun merkez ilçelerinde Fen, Sosyal Bilimler, Anadolu, İmam Hatip ve Meslek liselerinde görev yapan ve 11. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersine giren 20 tarih öğretmenini kapsamaktadır. Çalışma, katılımcı öğretmenlerin veri toplama aracındaki sorulara verdikleri cevaplar ve bunların değerlendirilmesi ile sınırlıdır.

3.2. Araştırmanın Yöntemi

Bu bölümde araştırmanın modeli, araştırmanın evren ve örnekleme, veri toplama araçları, verilerin elde edilme süreci ve verilerin çözümü kısımları açıklanmıştır.

3.2.1. Araştırmanın Modeli

Ortaöğretim 11. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi öğretim programını ünite ve kazanım düzeyinde farklı yönlerden inceleyerek programın işlevselliğini ortaya koymaya çalışan bu çalışmada nitel araştırma yöntemi benimsenmiştir. Nitel araştırma süreci, çalışmanın çeşitli boyutları arasındaki içsel bağlantıların araştırmacı tarafından yönetilmesi ile ortaya çıkan veri ve analizlerin yer aldığı diyalektik bir süreçtir (Güven, 2004:275). Genel olarak nitel araştırmalar çeşitli kavramların, sorunların ve süreçlerin yorumlanmasını içerir. Nitel araştırmada amaç araştırılan konu ile ilgili okuyucuya betimsel ve gerçekçi resim sunmaktır (Yıldırım & Şimşek, 2006: 48).

Araştırmada, nitel araştırma yönteminin benimsenmesinde bu yöntemin kendisinden kaynaklanan bazı özellikler etkili olmuştur. İlk olarak nitel araştırmada, doğal ortama duyarlılık yani araştırmanın doğal bir ortamda gerçekleşmesi son derece önemlidir. (Yıldırım & Şimşek, 2006:42) . Bu açıdan bakıldığında araştırmada görüşmeler son derece doğal, samimi ortamda gerçekleştirilmiş, araştırma konusu olayın doğrudan muhatabı olan öğretmenler tarafından irdelenmiştir.

Diğer bir unsur nitel araştırmada katılımcının rolüdür. Nitel araştırmada araştırmacı, nicel araştırmada olduğu gibi belirli yöntemlere göre veri toplayan olayları dışardan gözleyen ve sayısal analizler sunan bir kişi değildir. Aksine araştırmacı bizzat çalışma sahasında mesai harcayan, katılımcılarla doğrudan görüşen, gerektiğinde bu kişilerin deneyimini yaşayan, alanda kazandığı deneyimleri ve bakış açısını verilerin analizinde kullanan kişidir. Bunun sonucunda araştırmacı,

bu sürecin doğal bir parçası haline gelir (Kuş, 2012: 113) Nitel araştırmanın bu özellikleri, bu çalışmada araştırmacının yirmi bir yıllık tarih öğretmeni olması, nitel araştırma yönteminin tercih edilmesinde son derece etkili olmuştur.

Nitel araştırmanın bir diğer özelliği de araştırmaya dahil edilen bireylerin algı ve deneyimlerinin ortaya konmasını amaçlamasıdır. Araştırmacı, katılımcıların olayı nasıl gözlemledikleri ve yorumladıklarını anlamak için onlarla konuşur ve onları gözler. Araştırmaya dâhil edilen bireyler önemli veri kaynağı olarak kabul edilir. Görüşmelerde elde edilen betimsel veriler daha sonra yapılacak analizlerin temelini oluşturur. Katılımcıların görüşlerini araştırma raporunda aynen sunmak, okuyucuya katılımcıların bakış açısını tarafsız bir şekilde yansıtmak açısından önemlidir (Yıldırım & Şimşek, 2006: 45). Araştırmacı bu çalışmada betimsel analiz yöntemiyle katılımcıların görüşlerini olduğu gibi aktarmaya çalışmıştır. Bu açıdan bakıldığında katılımcıların mesleki tecrübe açısından kıdemli olmaları verilerin sağlıklı, araştırmanın geçerliliği açısından önemlidir.

Nitel araştırmalarda problemin açık ve ayrıntılı bir şekilde araştırılması için birden fazla yöntem kullanılabilir. Buna “yöntem çeşitlemesi” adı verilir. Değişik yöntemlerin kullanılması verilerin doğru analiz edilmesini sağlayan, araştırmanın güvenilirliğini ve geçerliliğini artıran bir unsurdur (Yıldırım & Şimşek, 2006: 46). Bu araştırmada da betimsel analiz ve içerik analiz yöntemleri kullanılarak geçerlik ve güvenilirliğin artırılması amaçlanmıştır. Bu yöntemlere çalışmamızın veri toplama aracı bölümünde değineceğiz.

Nitel araştırmada çok sayıda katılımcının araştırma kapsamına dahil edilmesi sonucu çok miktarda veri toplanmaktadır. Bu verilerin ayrıntılı olması bunların derinlemesine incelenmesini gerektirmektedir. Veri miktarının fazla ve ayrıntılı olması da raporun ayrıntılı olmasına neden olabilir. Bu nedenle bu araştırma süreci zor bir süreci içermektedir. (Sönmez & Alacapınar, 2011 :78).

3.2.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Evren incelenmek istenen birimlerin meydana getirdiği, gözlenebilir ortak karakteristik özelliklere sahip objelerin oluşturduğu belli bir kurala uygun ögelerden oluşmuş topluluktur. Örneklem ise seçilen herhangi bir evrenden belirli bir yolla seçilmiş daha küçük sayıdaki obje ve bireylerin oluşturduğu gruptur. (Şimşek, 2012:110-111).Bu çalışmanın evreni olarak Samsun il merkezindeki tarih öğretmenleri seçilmiştir. Örneklem seçiminde öğretmenlerin farklı türdeki liselerde görev yapmalarına, belli bir kıdem ve mesleki tecrübeye sahip olmalarına ayrıca son birkaç yıldır 11. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersine girmiş olmalarına dikkat edilmiştir.

Araştırmada nitel araştırma geleneği içinde gelişen amaçlı örnekleme yöntemlerinden tipik durum örnekleme kullanılmıştır. Tipik durum örnekleme yeni bir uygulamayı veya yeniliği tanıtmak amacıyla tercih edilmektedir Bu yöntem yeni durumların derinlemesine çalışılmasına olanak sağlamaktadır. Bu tip çalışmalarda genellikle bu konuda bilgi sahibi bireyler, ilgili konuda hazırlanmış çeşitli veri tabanları veya ilgili kurumlar yardımcı olabilir (Bala, 2004: 80).

Tipik durum örneklemesinde amaç ortalama durumları çalışarak belirli bir konu veya alan hakkında fikir sahibi olmak, bu alan, uygulama veya yenilik hakkında yeterli bilgi sahibi olmayanları bilgilendirmektir (Yıldırım & Şimşek, 2006:110). Bu açıklamalardan hareketle bu yöntemi kullanarak araştırma sonucunda varsa yeni programla ilgili eksiklikler, öğrenme açısından sorunlar öğretmen bakış açısıyla tespit edilmiş olacaktır.

Çalışmaya katılımcı olarak katkıda bulunan öğretmenler Samsun Fen Lisesi, Sosyal Bilimler Lisesi, Tülay Başaran Anadolu Lisesi, Onur Ateş Anadolu Lisesi, Ticaret Meslek Lisesi, Recep Tanrıverdi Mesleki Teknik Lisesi, Samsun Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi, Yeşilkent Anadolu Lisesi, Canik İMKB Anadolu Lisesi,

Karşıyaka Anadolu Lisesi, Tekkeköy Anadolu Lisesi, Őehit Ahmet Altunoğlu Anadolu İmam Hatip Lisesinde görev yapmaktadırlar. Araştırma kapsamında 30 civarında tarih  ğretmeni ile görüşme yapılmıştır. Veri toplama aracına yeterli düzeyde cevap veren 20 öğretmene ait form değerlendirmeye alınmıştır.

3.2.3. Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada tezin amacı doğrultusunda en uygun veri toplama yöntemi olarak görüşme tekniği benimsenmiştir. Görüşme, nitel araştırmada en etkili ve verimli yöntemlerden biridir.      görüşme yöntemi; katılımcıların deneyimlerine, tutumlarına, görüşlerine ve duygularına ilişkin bilgi elde etmede oldukça etkili bir yöntemdir (Kuş, 2012: 87). Görüşme tekniği sosyal bilimciler tarafından kendi içinde görüşmenin yapılış şekline, sorulan soruların tipine göre sınıflandırılmıştır. Bunlar; **yapılandırılmış görüşme**, **yapılandırılmamış görüşme** veya bir başka sınıflandırmaya göre **sohbet tarzı görüşme**, **standartlaştırılmış açık uçlu görüşme** olarak açıklanabilir (Sönmez & Alacapınar, 2011:108).

Bu çalışmada hedeflere uygun olarak **Standartlaştırılmış Açık Uçlu Görüşme** tekniği kullanılmıştır. Bu teknik, dikkatlice yazılmış ve belirli bir sıraya konmuş bir dizi sorudan oluşur. Sorular her katılımcıya aynı tarzda ve sırada sorulur. Bu yaklaşım bazı kişilerden daha yoğun ve çok, bazılarındansa daha az ve yüzeysel bilgi edinilmesine yol açabilir. Ayrıca yanıtlarda görüşmecilerin becerileri, tutumlarından kaynaklanan öznellik de asgari düzeydedir. Bu da araştırmanın güvenilirliğini ve geçerliliğini artıran bir durumdur. Tavır ve esnekliğin önemli ölçüde sınırlandırıldığı bu teknik sonucunda elde edilen verilerin karşılaştırılması ve analizi daha kolaydır (Salı, 2012:147).

Araştırma verilerinin toplanması için görüşme formunda 11 adet soru kullanılmıştır. Sorular hazırlanırken program konusunda deneyimli uzman ve  ğretmelerin görüşleri alınmıştır. Bu görüşler doğrultusunda bazı soruların içerik ve

biçimlerinde değişiklikler yapılmış ve veri toplama sürecine geçilmiştir. Görüşmeler yüz yüze gerçekleştirilmiş ve görüşme sürecinin niteliğini arttıran kriterlere sadık kalınmıştır. Bu kriterler, görüşme sürecinde yanıtların amaçtan sapmamasına dikkat etmek, ses kaydı ve notlar almak, yanıtların uzun ve detaylı olması, zengin ve derinliğe sahip yanıtlar elde etmek ve katılımcının fikirlerine müdahale etmemek olarak belirtilebilir.

3.2.4. Veri Toplama Süreci

Verileri toplama sürecinde ilk olarak Samsun Milli Eğitim Müdürlüğüne dilekçe ile başvurulmuş ve izin istenmiştir. Valilik oluru ile izin çıkmış ve tespit edilen okullarda öğretmenlerle görüşmeler yapılmıştır. Öğretmenlere programın kazanımları ile görüşme formunu içeren bir dosya sunulmuş konu ile ilgili ön bilgi verilmiştir. Öğretmenlerle detaylı bir görüşme yapıldıktan sonra onlardan düşüncelerini formlara yazmaları istenmiştir. Bunun için öğretmenlere 2 hafta süre verilmiştir. Böylece öğretmenlerin daha rahat bir şekilde, daha geniş bir zaman içinde sorulara cevap vermeleri sağlanmıştır.

3.2.5. Verilerin Analizi

Veri analizi, nitel araştırmacıların en fazla güçlük yaşadığı aşamalardan biridir. Toplanan verilerin analiz edilerek yazılı bir rapor haline getirilmesi zor bir süreçtir. Bu nedenle nitel araştırma alanında etkili olan bilim insanları, veri analizi konusunda farklı yaklaşımlarda bulunmuşlardır. Tüm bu yaklaşımlarda göze çarpan iki nokta verilerin betimlenmesine ve temaların ortaya çıkarılmasına verilen önemdir. Ayrıca araştırmacının yorumları ve ortaya çıkan temaların anlamlı bir biçimde ilişkilendirilmesi diğer önemli noktalardır. Tüm bu yaklaşımlar çerçevesinde veri analizini betimsel analiz ve içerik analizi olarak iki grupta incelemek mümkündür (Yıldırım & Şimşek, 2006:221).

Betimsel analizde toplanan veriler, özgün formuna mümkün olduğu kadar sadık kalarak sunulmaya çalışılır. Bu amaçla veriler araştırma sorularının ortaya koyduğu temalara göre düzenlenir, özetlenir ve yorumlanır. Katılımcıların görüşlerini yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilir. Bu yaklaşımda veriler ve ulaşılan sonuçlar birbirine anlatım olarak çok yakındır (Yıldırım & Şimşek, 2006:224).

İçerik analizi toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmayı amaçlayan bir yöntemdir. Betimsel analizde özetlenen ve yorumlanan veriler, içerik analizinde daha derin bir işleme tabi tutulur, kavram ve temalar içerik analizi ile ortaya çıkarılır. İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır. İçerik analizinde toplanan veriler önce kodlanır ve tespit edilen kavramlar için ortak bir tema belirlenir, sonrada kodlar ve temalar düzenlenerek elde edilen bulgular yorumlanır. İçerik analiziyle katılımcıların görüşlerinin içerikleri sistematik olarak tanımlanmaktadır.(Altunışık vd., 2012: 227-322).Bu açıklamalar doğrultusunda önce katılımcılar tarafından doldurulan görüşme formları okunup her soruya yönelik kavramları tespit etmek amacıyla kodlamalar yapılmış ve bunla ilgili kodlama tablosu oluşturulmuştur. Buradan her soruya yönelik olarak temalar belirlenmiştir. Bu temalar üzerinden yorumlar yapılmıştır. Araştırmanın güvenilirliğini artırmak, yanlılığı azaltmak adına bulgular yüzdesel oranlarla ifade edilmiştir. Devamında betimsel analiz yönteminden faydalanarak katılımcıların görüşlerinden direkt alıntılar yapılmış ve yorumlara destek sağlanmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE’DE TARİH VE T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK DERS PROGRAMLARININ GELİŞİMİ

1.1. Program Geliştirme Nedir?

Ülkelerin kalkınmasında en önemli faktörlerden biri de eğitim sistemidir. Eğitim sistemi üç temel unsurdan oluşmaktadır. Bunlar öğrenci, öğretmen ve öğretim programlarıdır.

Eğitimde program geliştirme süreci, bir programın tasarlanması, geliştirilmesi, denenmesi, uygulanması, değerlendirilmesi ve düzeltilmesini içeren sistematik ve dinamik bir süreçtir. Öğretim programları ve bu programların işlevsel bir niteliğe sahip olması, eğitim sisteminde hedeflenen amaçlara ulaşmada önemli bir yere sahiptir. Programlar ulaşılacak hedefleri, bu hedeflere ulaşabilmek için belirlenen içeriği, uygulanacak yöntemleri, kullanılacak araç-gereçleri ve hedeflere ne kadar ulaşılabildiğini gösteren değerlendirme ölçütlerini kapsar.

Öğretim programları, ülke çapında ya da uluslararası standartlarda kaliteli bir eğitim sistemi kurma, ülkenin kalkınmasını ve gelişmesini sağlayacak nitelikli insan gücü yetiştirme, toplumsal ve kültürel değerlerin korunmasını ve geliştirilmesini destekleme gibi amaçlara yönelik olarak geliştirilirler (Özdemir, 2009:127).

1.2. Türkiye’de Program Geliştirmenin Tarihçesi

Dünyada XIX. yüzyılda içerik ve öğretim yöntemleri konusunda yapılan tartışmalar, eğitimde program geliştirme çalışmalarının başlamasında etkili olmuştur. Eğitimde program geliştirme çalışmalarının bilimsel nitelik kazanması ise XX. yüzyılda gerçekleşmiştir (Demirel, 2012: 11).

Türkiye’de program geliştirmeye yönelik olarak ilk çalışmalar Tanzimat Dönemi’nde yapılmıştır. Bu dönemde hazırlanan "1847 Talimatı" ile sıbyan mekteplerinde okutulacak dersler, kullanılacak öğretim araç-gereçleri, öğretim yöntemi, öğretim süresi ve disiplin gibi konular ayrıntılı olarak belirlenmiştir. Hazırlanan bu "Talimat" bilimsel bir program geliştirme çalışması olmasa da ilk defa ayrıntılı bir biçimde bir okulun müfredatının belirlenmiş olması ve yeni bir eğitim anlayışının ortaya koyulması açısından önem taşımaktadır (Akyüz, 2013:160-164).

II. Meşrutiyet Dönemi’nde eğitim konusunda yoğun tartışmalar yaşanmış, bir dizi yenilikler yapılmış ve bunların içinde program geliştirme çalışmaları da yer almıştır. 1913 yılında Fransa’daki ilköğretim kanunundan esinlenilerek “Tedrisât-ı İbtidâiyye Kanûn-ı Muvakkati” (Geçici İlköğretim Kanunu) hazırlanmıştır. Bu kanuna göre ilkokulların ders müfredatı yapılmıştır (Arıbaş & Köçer, 2012:164).

Türkiye’de yeni rejimin kurulmasıyla beraber 1924 yılında çıkarılan "Tevhid-i Tedrisat Kanunu” (Öğretim Birliği Yasası) ile modern okullar yanında yer alan dinsel-geleneksel eğitim kurumlarına son verilmiş, eğitimde birlik sağlanarak laik bir eğitim sistemi kurulmuştur. Cumhuriyetin ilk yıllarında program geliştirme adına gerçekleşen önemli olaylarından biri 1924 yılında John Dewey’in ülkemize gelerek gözlemlerde bulunması ve eğitim sistemimizle ilgili rapor hazırlamasıdır. Bu raporda

ele alınan başlıklardan biri de programdır. Dewey'e göre yapılacak ilk iş Türkiye’de okulların hedefini belirlemek olmalıdır. Okul programları, ülkenin çeşitli bölgelerinde yerel şartlara ve ihtiyaçlara uyum sağlayacak şekilde, öğrenci merkezli ve yaparak yaşayarak öğrenme temelinde geliştirilmeli, bölgesel farklılıklara bağlı olarak esnek olmalıdır. Ayrıca programlar ve dersler teorik konularla fazla doldurulmamalıdır (Arıbaş & Köçer, 2012:236).

Dewey'in görüşleri, daha sonraki yıllarda ilkokul programı geliştirme çalışmalarını ve köy enstitülerin programlarını da etkilemiştir. Bu rapordan esinlenilerek daha çok ilköğretim programlarının geliştirilmesine ağırlık verilmiştir. 1924 yılında, beş yıllık ilkokul için bir program hazırlanmıştır. 1926, 1936 ve 1948 yıllarında var olan bu ilkokul programı iyileştirilmeye çalışılmıştır. 1948 programında Tarih, Coğrafya ve Yurttaşlık bilgileri dersleri “Sosyal Bilgiler”; “Tabiat Bilgisi” ve “Tarım Dersleri”, “Fen ve Tabiat Bilgileri” başlığı altında toplanmıştır. Daha sonraları “Fen Bilgisi” olmuştur (Akınoğlu, 2005: 33-34).

Eğitim sisteminde uzun süre dersler ve konular listesi anlamında kullanılan "Müfredat Programı" anlayışı, 1950'li yıllardan sonra yerini "Eğitim Programı" anlayışına bırakmıştır. 1953 yılında toplanan Milli Eğitim Şurasında ilköğretim programları ele alınmıştır. Bu dönem çalışmalarında ilköğretimin amaçlarını belirleme çalışmalarına başlanmış olması, araştırma ve değerlendirme kavramlarının program geliştirme ve uygulamalarında yer alması kayda değer adımlar olarak görülebilir. 1953-1954 yıllarında da ortaöğretim programlarının geliştirilmesi ağırlık kazanmıştır. 1954-1955 öğretim yılında İstanbul Atatürk Kız Meslek Lisesi’nde deneme okulu programı da ortaöğretimdeki program geliştirme çalışmalarının öncüsü niteliğini taşımaktadır (Ünal & Ünal, 2010:111).

1960’lı yıllara gelindiğinde, Türkiye’de program geliştirme çalışmaları tekrar ilkokul programı üzerinde yoğunlaşmıştır. 1961 yılında kabul edilen 222 sayılı İlköğretim Kanunu’nun getirdiği hükümler, programların geliştirilip değiştirilmesini zorunlu kılmıştır. 1968 ilkokul programıyla konuların ünitelere dağıtılması, önerilen

yöntem ve tekniklerle öğretmen ve öğrencilerin her türlü kaynakları inceleme ve araştırma yapmaları kolaylaştırılmıştır (Demirel, 1992: 28-29).

1970'li yıllarda sekiz yıllık ilköğretim okulu denemesi ve program çalışmaları gündeme gelmiş ve bu çalışmalara hız verilmiştir. Dokuz üyeden meydana gelen “çalışma grubu” sekiz yıllık okulun amaçlarını ve bu okulun eğitim ilkelerini tespit edip çalışmalarına başlamış ancak deneme aşamasında kalmıştır (Akinoğlu, 2005: 34).

1980'li yıllarda program geliştirme çalışmalarında yeni bir arayış başlamıştır. 1982 yılında program geliştirme konusunda bir model oluşturmak ve bundan sonra hazırlanacak programların buna göre hazırlanmasını sağlamak amacıyla bir dizi toplantı düzenlenmiştir. Üniversitelerde görevli bilim adamlarıyla işbirliği yapılarak ortaya çıkan ve 1984 yılı başında yayımlanan bu yeni program modeli amaç-davranış-işleyiş-değerlendirme boyutları içinde programların derslere göre hazırlanması esasını getirmiştir (Ünal & Ünal, 2010:111).

1990'lı yıllarda program geliştirme ve ölçme değerlendirme çalışmalarına hız verilmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 28 Şubat 1990 yılında toplanan Ölçme Değerlendirme ve Program Geliştirme İhtisas Komisyonları toplantısında Türkçe, Matematik, Güzel Sanatlar, Sanat Tarihi, Psikoloji, Fen Bilgisi, Tarih, Felsefe grubu ve Sosyal Bilgiler alanında olmak üzere dokuz grup oluşturulmuş ve çalışmalara başlanmıştır. Bu çalışmalarla istenilen nitelikte programlar ortaya çıkmamışsa da Türk Milli Eğitim Sistemi için uygulanabilir nitelikte bir program modeli arayışının devam ettiği görülmektedir (Demirel, 1992: 30).

2000'li yıllarda program geliştirme çalışmaları devam etmiştir. 2004 yılında özellikle ilköğretimde programlarının geliştirilmesinde sistemli bir çalışma başlatılmış yeni programlar hazırlanmıştır. Bunu daha sonra orta öğretim için hazırlanan yeni programlar takip etmiştir. Yeni hazırlanan bu programlarda

eskilerine göre bazı temel yenilikler göze çarpmaktadır. Bu programlar, uluslararası ölçütler ve örnek programlar incelenerek hazırlanmıştır. Davranışçı yaklaşım yerine bilişsel ve yapılandırmacı bir yaklaşım benimsenmiştir. Dünya ile entegrasyon ve Avrupa Birliği standartları dikkate alınmıştır. Sadece öğretim değil eğitim faktörü de dikkate alınmıştır. Benimsenen bu felsefenin bir sonucu olarak tüm dersler için ortak beceriler saptanmıştır. Dersler, sınıf seviyelerine göre kavram analizlerine tabi tutulmuş, dersler arası karşılaştırmalar yapılmış ve tüm dersler birbirleriyle ilişkilendirilmiştir. Davranış ifadesi yerine bilgi, beceri, anlayış ve tutumları içeren kazanımlar kullanılmıştır. Programlar, etkinliklerle zenginleştirilerek öğretmen merkezli olmaktan, öğrenci merkezli hâle getirilmiştir. Çeşitli semboller kullanılarak programa açıklamalar kısmı yerleştirilmiştir. Ölçme değerlendirme anlayışında sonuca dayalı bir anlayış yerine, süreci de değerlendiren bir anlayışa geçilmiştir. Türkçeyi etkin kullanmak, tüm dersler için ana beceri olarak kabul edilmiştir (Ünal & Ünal, 2010:120).

1.3. Türkiye’de Tarih Eğitimi ve Orta Öğretim Tarih Programlarının Gelişimi

Türkiye’de okullarda tarih öğretimi, Tanzimat Dönemi’nde başlamış ve Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluşundan günümüze kadar süregelmiştir. Tarihin düzenli bir ders olarak okutulması, 1838/39’dan itibaren Mekteb-i Maarif-i Adliye’de başlamıştır. Tarih dersinin Rüştîye mekteplerinde 1850’lerde okutulmaya başlandığı ileri sürülse de Tanzimat Dönemi’ne kadar basılı ders kitabı olmaması nedeniyle bu konuda net bilgi bulunmamaktadır (Merey, 2010: 30).

1 Eylül 1869’da Şûrâ-yı Devlet’te ve Meclis-i Vükelâ’da görüşülüp yürürlüğe giren ve devrin Maârif Nazırı olan Saffet Paşa’nın katkılarıyla hazırlanan Maarif-i Umumiye Nizamnamesi’nin Birinci, İkinci ve Üçüncü bölümlerde okulların bölüm ve dereceleri ile okutulacak derslere yer verilmiştir. Böylece her seviyede tarih öğretimi resmî ders programına konulmuş ve imparatorluğun her yerinde okullar yaygınlaştırılmamış olsa bile mevcut okullarda uygulanmak üzere yasallaştırılmıştır

(İskender, 1999: 68). Bu nizamnameye göre, Osmanlı Tarihi ve Genel Tarih dersleri mevcut devlet okullarında okutulacaktır. Buna göre dört yıllık sıbyan okullarında “Muhtasar Tarih-i Osmanlı” isimli tarih dersi, rüştiyelerde “Tarih-i Umumi” ve “Tarih-i Osmani” isimli dersler okutulmaya başlanmıştır (Özçelik, 1996: 19). Tarih ders kitabı şartnamesinde vatan sevgisi gibi konulara önem verilmesi, hikâyeci bir yazım tarzının benimsenmesi, güzel ahlakın övülmesi istenmiştir. Tanzimat Dönemi'nde hazırlanan programlarda, medreselerde geleneksel nakilci anlayışın hâkim olduğu, din ve ahlak anlayışının temel alındığı görülmektedir. Bu dönemde okullarda okutulan Osmanlı tarihi vatandaşlık terbiyesinin bir aracı olmaktan öteye geçmemiştir. Namık Kemal'in Osmanlı Tarihi adlı kitabında “Tarih yalnız erbab-ı hükümet için değil efrad-ı millet için de elzemdir” sözü tarih dersinin vatandaş yetiştirmedeki yerini ve önemini göstermektedir (Merey, 2010: 32).

İlköğretim düzeyinde tarih programının gündeme gelmesi, II. Abdülhamit Dönemi'ne rastlamaktadır. Bu dönemde iptidai mektepler için yeni bir öğretim programına ihtiyaç duyulduğunda köy okullarında tarih ve coğrafya okutulmasına ihtiyaç olmadığına karar verilmiş, şehirdeki okullarda ise tarih dersinin okutulması konusu bir süre daha tartışılmış ama sonuç alınamamıştır. Rüştiyelerde ise Fransız İhtilali'nin olumsuz etkileri nedeniyle genel tarih dersi kaldırılmış, okullarda sadece Osmanlı tarihi, peygamberler tarihi, İslam tarihi konularının okutulmasına izin verilmiştir (Özçelik, 1996: 21-22). II. Meşrutiyet Dönemi'nde ilkokullarda tarih dersinin okutulması yeniden gündeme gelmiş, üç sınıflı iptidailerin 3. sınıflarına haftada 2 saat konulan derste “Muhtasar Tarih-i Osmani” adında ince bir kitapla Osmanlı padişahlarının hayatları anlatılmıştır (Merey, 2010: 29).

1913 yılında hazırlanan Geçici İlköğretim Kanunu'nda iptidailerin programında 1. sınıfta tarih dersi olmayacağı belirtilmiş, bununla beraber Musahat-ı Ahlakiye ve Medeniye'nin bir kısmının tarihi olgu ve hikâyelere dayandırılarak işlenmesi istenmiştir. 2. sınıfta kronolojik tarih dersi verilmeyecek, İslam ve Osmanlı tarihinin ünlü kişileri hakkında menkıbeler anlatılacaktır. 3. sınıfta haftada iki saat “Muhtasar Tarih-i Osmani” işlenecektir. Bu aşamada Osmanlı Devleti'nin

başarılarından, önemli kişilerden bahsedilecek menkıbeler anlatılacaktır. Osmanlının gerileme ve duraklama dönemlerine giriş nedenleri öğrencilerin anlayacağı biçimde basitçe verilecektir. Ayrıca büyük şehirlerde mimari eserleri görmek üzere öğrenciler geziye götürülecek veya eserlerin resimleri gösterilerek Osmanlı mimarisi hakkında bilgi edinmeleri sağlanacaktır. Tanzimat Dönemi'nde olduğu gibi, II. Meşrutiyet Dönemi'nde de, tarih dersleri millî ve vatanî terbiye aracı olarak görüldüğü için çocuğun eleştirel düşünmesine, akıl yürütmeyi geliştirmesine yönelik olarak düzenlenmemiştir. Bütün bu gelişmelerle beraber program geliştirme açısından bu dönemdeki çalışmalar sadece okutulacak dersleri ve zaman çizelgelerini belirleme çabası olarak kalmıştır (Merey, 2010: 29-32).

Cumhuriyetin ilk yıllarında eğitim faaliyetlerine büyük önem verilmiştir. Bu dönemde okuryazarlık oranının arttırılarak cehaletin giderilmesine çalışılmıştır. Bilgiyi, vatandaş için maddi hayatta başarılı olmayı sağlayacak bir araç haline getirmek amaçlanmıştır.

Yeni rejimle birlikte, tarih eğitim ve öğretiminde önemli değişiklikler yapılmıştır. Cumhuriyetten günümüze tarih anlayışında, siyasî iktidarların hükümet programları ve bu programlara göre eğitim ve kültür alanındaki uygulamalarda iç ve dış politikadaki değişiklikler etkili olmuştur.

Cumhuriyet Dönemi'nde eğitim politikamızı belirleyen Atatürk, Türk milletin çağdaşlaşmasının yolunun eğitimden geçtiğine inanmıştır. O dil ve tarihin halkta millî bilinç oluşmasındaki etkisini bildiğinden dolayı millî eğitime büyük önem vermiştir (Akyüz, 2013: 36). Atatürk bu dönemde, tarihi başkalarının gözü ile görmek ve göstermek anlayışına karşı bir mücadele başlatmıştır. Yönetici kadro, millî seciye'nin oluşmasında tarih ve dil bilgisinin önemine vakıf olduklarından, özellikle bu iki disipline ilişkin tutum, her vesile ile gerek parti programında gerekse Millî Eğitim programlarında belirtilmiştir. Bu amaca yönelik olarak Atatürk'ün emri ile Türk Tarih Kurumu ile Türk Dil Kurumu kurulmuş, özellikle Orta Asya Türk Tarihi üzerine çalışmalar yapılmıştır (Uluskan, 2010:237).

Eğitim sisteminde Atatürk'ün görüşleri doğrultusunda ortaokul ve lise tarih programları birçok defa değiştirilmiş ve program geliştirme çalışmaları sürekli olarak devam etmiştir. 1922'ye kadar olan tarih programları Batı tarihi, İslam ve Osmanlı Türkleri tarihinin ilavesiyle oluşturulmuştur. 1922'den sonra Tanzimat'tan beri Tarih-i Umumi adıyla okutulan “Genel Tarih”, Eski çağ, Orta Çağ, Yeni Çağ ve Yakın Çağ olarak bölümlendirilmiştir (Merey, 2010: 32-33).

Cumhuriyetten günümüze program geliştirme adına birçok çalışma yapılmıştır. 1924, 1927, 1931, 1934, 1937, 1938, 1952, 1956 ve 1958 lise tarih programlarında, programı meydana getiren unsurlardan yalnızca muhtevaya yer verilmiştir. Muhteva, konuların alt alta sıralanması ve sınıflara göre dağılımından meydana gelmiştir. 1971, 1974, 1976, 1983 ve 1993 lise tarih programlarında ise programın unsurlarından amaç/davranış, açıklamalar, muhteva, ilke ve yöntemler ile araç gereçlere yer verilmiştir. Böylece programlar, zamanla müfredat programı olmaktan çıkarak öğretim programına dönüşmüştür (Demirel, 1992: 28).

Cumhuriyet Dönemi'nin ilk lise programı olan 1924 yılında hazırlanan programda, tarih dersine özel bir önem verilmiş, programdan saltanatla ilgili kısımlar çıkarılmış, Milli Mücadele, Sevr ve Lozan antlaşmaları, cumhuriyetin ilanı ve hilafetin kaldırılması konuları eklenmiştir. Ayrıca edebiyat şubesine haftada iki saat Türk Medeniyet Tarihi dersi konulmuştur (Keskin, 2012:4).

1927 yılında mevcut programlar üzerinde olduğu gibi tarih programlarında da radikal değişiklikler yapılmıştır. Bu değişimin amacı, Türk tarihini merkeze alarak tarih öğretimi gerçekleştirmektir. Yapılan çalışmalarla tarih programı ile ilgili olarak ders saatinin az, kitapların ise hacimli olduğuna değinilmiş ve program, Türk tarihi merkeze alınarak yeniden düzenlenmiştir (Keskin, 2012:4). 1929 yılında açılan millet mekteplerinde tarih dersinin olduğu görülmektedir Bu derslerin daha çok tarihî menkıbe aktarma ve tarihî sohbet şeklinde yapıldığı görülmektedir. Bu tarihten sonra

İnönü Dönemi'ne kadar farklı tarihlerde ders programlarına yönelik olarak bazı değişiklikler yapıla gelmiştir (Merey, 2010: 33).

Atatürk'ün vefatından sonra başlayan İnönü Dönemi'nde (1938-1950), kültürel alanda büyük bir hareketlilik yaşanmıştır. Bu dönemde, Atatürk'ün millî kültür politikasından farklı olarak, Batı'yla bütünleşmeyi hedefleyen yeni bir kültürel politika takip edilmiştir. Bu amaçla kültürel alanda konservatuar açılmış, opera kurulmuş, MEB kanalıyla batı kültürüne ait eserler dilimize çevrilmiş, lise programlarına Yunanca ve Latince dersleri ile Yunan ve Roma tarihi konularak Türk tarihi ikinci plana itilmiştir (Keskin, 2012:5). Bu dönemde program çalışmaları devam etmiş, 1938 yılında hazırlanan programa göre liselerde tarih dersi ilk iki sınıfta haftada iki ders saati, üçüncü sınıfta üç ders saati olarak belirlenmiştir. Her üç sınıfa ait programın girişinde de "On beş günde bir saat Türkiye Cumhuriyeti ve İnkılap Tarihi'ne ayrılacaktır" ibaresine yer verilmiştir (Keskin, 2012:17).

Lise I. sınıf tarih dersi programında, Eski çağ uygarlıkları yanında okutulması istenen Türkiye Cumhuriyeti ve İnkılâp Tarihi konuları altı başlık haline sıralanmıştır. Burada I. Dünya Savaşı'nın sonundan TBMM'nin açılışına kadar olan siyasi gelişmelere yer verilmiştir (Keskin, 2012:17).

Lise II. sınıf tarih dersi programı Orta Zamanlar başlığını taşımakta olup, içerikte; "Eski Zamandan Orta Zaman Girerken, Alanlar ve Avrupa'yı İstilaları" konu başlıkları yer almaktadır. Bu sınıfta yer alan İnkılap Tarihi konuları ise Milli Mücadele'ye ait olup konular Sevr ile başlamakta ve Lozan Antlaşması ile sona ermektedir (Keskin, 2012:18).

Lise III. sınıfa ait tarih ders programı "Yeni ve Yakın Zamanlar" başlığını taşımakta olup, içerikte; Osmanlı Devleti'nin Kuruluşu, Osmanlı İmparatorluğu, On Altıncı Asırda Avrupa'ya ve Yakın Şarka Umumi Bir Bakış, On Yedinci Asırda Avrupa, İmparatorluğun İnhitâtı, On Sekizinci ve On Dokuzuncu Asırlarda Avrupa,

İmparatorluğun İnhilal ve İnkırazı yer almaktadır. Bu sınıfa ait İnkılâp Tarihi konuları incelendiğinde Lozan Antlaşması'ndan itibaren siyasi gelişmeler ile gerçekleştirilen inkılaplara yer verildiği görülmektedir (Keskin, 2012:19).

1950-1980 yılları arasında çok partili hayata geçişin de etkisiyle sıkça hükümet değişiklikleri yaşanmıştır. Buna paralel olarak eğitim alanında çelişkili uygulamalar görülmüş, bu durum ders programlarına yansımış olsa da ortaöğretim tarih programları ve ders kitaplarındaki yapı, 1980'li yıllara kadar önemli bir değişim yaşamadan gelmiştir. Bu dönemin başında hazırlanan lise I. sınıfa ait tarih programında önceden olduğu gibi Eski çağ tarihi detaylı bir şekilde ele alınmıştır. Örneğin 1952 tarihli programda Avrupa tarihi konuları Eski çağdan yirminci yüzyıla kadar oldukça ayrıntılı bir biçimde ele alınmıştır. Diğer dünya tarihi konuları ise “Amerika Birleşik Devletleri'nin Gelişmesine Genel Bir Bakış”, “Hindistan, Çin ve Japonya'daki Mühim Olaylara Genel Bir Bakış” örneklerinde olduğu gibi çok kısa ve genel bir biçimde yer almıştır (Öztürk, 2011:994). Diğer taraftan 1970'lerde kurulan Milliyetçi Cephe hükümetlerinin de etkisiyle tarih programlarında Türk, İslam ve Osmanlı tarihine daha geniş yer verilmeye başlanmıştır. Atatürk İlke ve İnkılaplarıyla ilgili konular ise 1970'e kadar önceden olduğu gibi lisede her üç sınıfta on beş günde bir saat zaman ayırmak kaydıyla işlenmeye devam etmiştir. Bu dönemdeki programlarda yine amaç ve yöntem boyutlarında herhangi bir açıklama ya da madde bulunmamaktadır (Koçak, 1998:116-135).

12 Eylül 1980 askerî darbesinden sonra başa geçen askerî yönetim gençliği daha da bilinçlendirmek, bozulmuş olan millî kültürü devlet eliyle onarmak ve korumak amacıyla ders programları ve kitaplarının yeniden düzenlenmesi gerektiğine karar vermiştir (Koçak, 1998:136). Bu amaç doğrultusunda İnkılap Tarihi dersine ayrı bir önem verilmiş, Türk - İslam sentezi düşüncesi doğrultusunda Türk ve İslam tarihine ait konulara ders programları ve kitaplarında daha geniş bir yer verilmiştir. Buna karşılık Eski Yunan ve Roma tarihiyle ilgili konularla, ortaçağ, yeniçağ ve yakınçağda Avrupa tarihi konularına ayrılan yer önemli ölçüde

azaltılmıştır. İnkılap Tarihi dersi de müstakil bir ders olarak lise I ve II. sınıflarda haftada 1 saat, lise III. sınıfta ise 2 saat olarak okutulmaya başlanmıştır

(Koçak, 1998:120-121-122-123-124). 1982 yılında TTKB'nin kararıyla dersin adının sonuna Atatürkçülük sözcüğü eklenerek “Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük” olarak değiştirilmiştir. Ayrıca eğitimde Atatürk ve Atatürkçü değerlere ilişkin esaslar üzerinde durulması kararlaştırılmış, bu tavsiye 1986 yılında resmîleştirilerek, Atatürkçülük konularının ilk ve ortaöğretim programlarındaki bütün derslere aktarılması kabul edilmiştir. Bunun için ortaöğretim programlarında işlenmesi istenen Atatürkçülükle ilgili konular, ders, sınıf ve ünitelere dağıtılmış; amaçlar, davranışlar, içerik belirtilerek gerekli açıklamalara da yer verilmiştir (Dönmez & Yazıcı, 2013:245).

2000’li yılların başında başlatılan ilk ve ortaöğretim müfredat geliştirme reformu çerçevesinde, 2007 yılından itibaren ortaöğretim tarih dersi öğretim programları yeniden hazırlandı. Yeni tarih programları ders saatleri ve içerik yoğunluğu açısından fazla bir değişiklik göstermemesine rağmen yine de önemli değişiklik ve yenilikler içermektedir. Öncelikle göze çarpan önemli yeniliklerden biri yeni tarih derslerinin uygulamaya konulmuş olmasıdır. 11. sınıflarda seçmeli statüsünde olan Tarih-11 dersi ilk dönemlerden Osmanlının son zamanlarına kadar Türk Kültür Tarihi üzerine kurgulanmıştır. Yine 12. sınıflarda seçmeli statüsünde olan Çağdaş Türk ve Dünya tarihi dersi 1918’den günümüze kadar Dünya tarihini kapsamaktadır. Tarih derslerinin günümüze kadar getirilmiş olması tarih öğretimi açısından önemli bir değişikliktir (MEB: 2008, 2009).

Yeni tarih programlarında öğretim öncekilerden farklı olarak kazanımlar etrafında planlanmıştır. Önceki programlar davranışçı yaklaşıma uygun olarak daha çok bilgiyi kavramaya yönelik olarak hazırlanmıştı. Örneğin 1983 tarihli orta öğretim tarih programı incelendiğinde programda konu listesi yanında amaç ve davranışlar yer aldığı görülmektedir (Koçak,1998:144-151). Öğretmen merkezli hazırlanan bu programlarda konular işlenirken genellikle klasik öğretim yöntemleri kullanılırdı.

Yeni programlarda yapısal yönden öncekilerden farklı olarak içerik konu başlıkları halinde sıralanmamıştır. Bunun yerine üniteler alt bölümlere ayrılmış ve her alt bölüm için “Kazanımlar”, “Etkinlik Örnekleri” ve “Açıklamalar” ayrı ayrı tanımlanmıştır. Kazanımlar sadece bilgileri değil beceri, tutum ve alışkanlıkları da kapsamaktadır. Öğretmenin etkinlikleri ve diğer öğretim faaliyetlerini hedeflenen kazanımlara uygun olarak planlaması ve uygulaması gerekmektedir. Programlar öğrenci merkezli, bilgi ve beceriyi dengeleyen, öğrencinin kendi yaşantılarını ve bireysel farklılıklarını dikkate alarak çevreyle etkileşimine imkân sağlayan yeni bir anlayış doğrultusunda hazırlanmıştır (MEB, 2012).

Yeni programlar konu yoğunluğu açısından eski programlara göre biraz hafifletilmiştir. 9. sınıf tarih programında bir önceki programa göre XIII. ve XIX. yüzyıllarda Türk Dünyası konusu çıkarılmıştır. 10. sınıf tarih programında ünitelerinin planlanması açısından önemli bir değişiklik göze çarpmaktadır. Eski programlarda siyasî tarih konularıyla ekonomik, sosyal ve kültürel tarih konuları ayrı ayrı işlenirken, bu konular yeni programda bir ünite içinde birlikte ele alınmıştır (MEB, 2008). Bu değişim tarihi olay ve olguların daha bütüncül bir şekilde öğretilmeleri açısından önemlidir. Yine de programlar, içerik yoğunluğu açısından yukarıda belirtildiği gibi kapsamlı ve ayrıntılı olarak değerlendirilebilir.

Yapılandırmacı yaklaşımının etkisinde hazırlanan yeni programlar eksik yönlerine rağmen yeni yaklaşım ve yöntemlerin eğitim sisteminde yer bulması açısından önem taşımaktadır. Bununla beraber sadece öğretim yöntemlerinin değişmesi istenen hedeflere ulaşma açısından yeterli değildir. Tarih öğretiminde köklü bir değişim gerçekleştirebilmek için amaç, yöntem, içerik ve öğretim materyallerini tutarlı ve bütüncül bir şekilde ele alan ve aynı zamanda öğretmenlerin çalışma ortamlarını, yetkilerini ve yeterliliklerini geliştirmeyi öngören kapsamlı bir reforma ihtiyaç vardır (Öztürk, 2009 :17).

1.4 İnkılap Tarihi Öğretiminin Tarihçesi

Eğitim sistemi vasıtasıyla, siyasal değerlerin yeni nesillere aktarılması, bu değerlerin geliştirilmesi ve vatandaşlık bilincinin kazandırılmasında sosyal bilgiler, tarih ve vatandaşlık bilgisi derslerinin son derece önemli bir yeri vardır. Dünyada olduğu gibi ülkemizde de insan yetiştirirken ulusal kimliğin inşasında tarih eğitimi önemli bir işlevi yerine getirmektedir. Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi eğitimi de böyle bir süreçte önemli bir işleve sahiptir.

Türkiye’de eğitim sistemi içinde T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinin yer almasında bazı faktörler etkili olmuştur. Bunlardan ilki, yeni bir devlet kurulmuştur ve bu süreci aktarma adına tarih bilimiyle ilişkili olarak İnkılap Tarihi düşüncesinin gerekliliğine ihtiyaç duyulmasıdır. Bir diğer etken, İnkılap Tarihi’nin vatandaşlık eğitiminin bir parçası olarak yüklendiği doğal işlevdir. Bu durum o dönemin şartlarında Avrupa’da yükselen totaliter rejimlere karşı gençleri korumak şeklinde ifade edilebilir. Üçüncü olarak bu disiplinin uluslararası düzeyde karşılaştırılmalı bir "İnkılap Tarihi" olarak sunulması düşüncesidir (Çapa, 2002: 44).

Yükseköğretim ve ortaöğretim kurumlarına ait T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük öğretim programlarında belirtildiği gibi önde gelen amaç, "Atatürkçülüğü benimseterek Atatürk’ün dünya görüşünü ve düşüncelerini kavratmak" olarak belirtilmektedir. Programlara göre, “T.C. Tarihi” ve “Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi” derslerinde temel Atatürk ve Türk İnkılabı olacaktır. Türk Millî Eğitimi’nin amaçlarının gerçekleştirilmesinde büyük öneme sahip olan bu dersin konuları işlenirken; öğrencilere hızla değişen dünya ve ülke sorunları karşısında, ihtiyaç duyulan gerekli bilgi ve anlayış ile olumlu davranışların kazandırılması ve geliştirilmesinde başlıca kaynağın Atatürkçülük olduğu kavratılması esas alınmıştır. Dersin ilk amacına uygun olarak gençlere, Türkiye

Cumhuriyeti'nin hangi şartlarda kurulduğunu anlatabilmek ve bu Cumhuriyeti yaşatabilmek için kurucusu olan Atatürk'ün ortaya koyduğu ilke ve inkılaplarını tanıtmak ve bunları değerlendirmek, Türk gençliğinin cumhuriyete ve devletine sahip çıkmasını sağlamak amaçlanmıştır. T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinin temel özellikleri; Türk İnkılabının isabetli bir yorumunu yapmak, Türk İnkılabının bilinçli kılınmasını sağlamak, Türk İnkılabının heyecanını yeni kuşaklara aktarmak, bağımsızlığı, çağdaşlaşmayı, demokrasiye geçişi temel almak, sömürgecilikten kurtarıcı bir karaktere sahip olmak, geçerli ve güvenilir bir gelişme anlayışına dayanmak, çağdaşlaşma gayretlerine ışık tutmak ve geleceği aydınlatmaktır. T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi ile genel olarak gençlerde Türk İnkılabının temel felsefesine, Cumhuriyet rejimine ve Atatürk İlke ve İnkılaplarına yönelik olumlu tutum kazandırmak hedeflenmektedir (Akbaba, 2007:341).

Türk eğitim tarihinde T.C İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersleri, Mahmut Esat Bozkurt'un Ankara Adliye Hukuk Mektebi'nde verdiği "İhtilaller Tarihi" dersiyle verilmeye başlanmıştır. Daha sonra bu mektepteki öğretim üyeleri, Türk İnkılabı ile ilgili olarak halka açık konferanslar vermeye başladılar. Ardından 1926 yılında alınan Bakanlar Kurulu Kararı'yla Edebiyat Fakültesi dersleri arasına Türkiye İnkılabı Tarihi dersinin konulması kararlaştırılmış ve Darülfünun yönetmeliğinde Türkiye İnkılabı Tarihi dersine yer verilerek genç nesillere yeni Türk devriminin anlatılması fikri resmiyet kazanmıştır. Devrime bağlı nesiller yetiştirme düşüncesi yükseköğretimden sonra, lise ve dengi okullarda da uygulamaya geçmiş ve 1931-1932 öğretim yılında lise ve öğretmen okullarının son sınıflarına "Türk İnkılabı ve Cumhuriyet Devri Tarihi" dersi konulmuştur. Bir yıl sonra, Maarif Vekâletince adı geçen dersin daha esaslı öğrenimi için bu dersin sadece son sınıflarda değil her üç sınıfta da okutulması kararlaştırılmıştır (Erdaş, 2006 :11-12).

Türkiye'de gerçekleşen inkılap hareketinin kurulacak bir inkılap enstitüsü tarafından verilmesinin daha uygun olacağı düşüncesiyle Maarif Vekâleti, 20 Haziran 1933'te o zamanki tek üniversitemiz olan İstanbul Üniversitesi'nde bir "İnkılap Tarihi Enstitüsü" kurulmasına karar vermiş ve dersler bu enstitü tarafından

verilmeye başlanmıştır. Atatürk'ün yakın ilgisi ve kontrolü altında olan bu dersler Prof. Dr. Yusuf Hikmet Bayur, Mahmut Esat Bozkurt, Recep Peker ve Prof. Dr. Yusuf Kemal Tengirşenk tarafından verilmiştir (Aslanapa, 1997, s.9). Kısa süre sonra Ankara'da da benzer konferanslar başlamış ve bu konferanslardan ilkinin İsmet İnönü vermiştir (Özüçetin & Nadar, 2010:468-469).

Konferans niteliğinde başlayan bu dersler, 1942 yılında bütün eğitim kurumlarında verilmek üzere “İnkılap Tarihi ve Cumhuriyet Rejimi” dersi adını almıştır. Bu arada Ankara Üniversitesi Dil-Tarih-Coğrafya Fakültesinde Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü kurulmuştur (Toprak, 1997, s.19). 20 Mart 1968'de dersin adı “Türk Devrim Tarihi” olarak değiştirilmiştir. 12 Eylül 1980'den sonra “Türk İnkılap Tarihi” adıyla okutulan ders, 1981'de kabul edilen 2547 sayılı kanun gereğince “Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi” şeklinde değiştirilmiştir. Ortaokul ve liseler için dersin adı, 1981'de “Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi” olmuştur (Özüçetin & Nadar, 2010:473).

1982 yılında Millî Eğitim Bakanlığı tarafından eğitimde Atatürk ve Atatürkçü değerlere ilişkin esaslar üzerinde durulması kararlaştırılarak belirlenen öğretim programlarına “Atatürkçülükle İlgili Konular”ın yerleştirilmesi sağlanmıştır. Ayrıca “Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi” dersinin adı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığının 20.02.1982 tarih ve 32 Sayılı, 24.09.1982 tarih ve 126 sayılı kararlarıyla sonuna Atatürkçülük sözcüğü eklenerek “Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük” olarak değiştirilmiştir (Yılmaz, 2006:24,29). Bu değişikliklerle beraber İnkılap Tarihi dersinin amaçlarının gerçekleştirilmesinin, öğrencilerin Atatürk İlke ve İnkılaplarını anlayarak Atatürkçülüğü benimseyip, davranış haline getirmelerinin sadece İnkılap Tarihi dersi ile ilgili öğretmenlerin bu ders saati içerisindeki uygulamalarıyla sınırlı kaldığı, bunun ise yeterli olamayacağı düşünülmüştür. 1982 yılında alınan kararla bütün öğretmenlerin Millî Eğitim Temel Kanunu ve genel programlarda yer alan amaçlar doğrultusunda hareket ederek, öğrencilerini Atatürk İnkılaplarına ve İlkelerine bağlı yurttaşlar olarak yetiştirmeleri gerektiği vurgulanmıştır. Bunun için edebiyat, sosyoloji, felsefe, coğrafya, fen,

matematik, yabancı dil, din, beden eğitimi, müzik, resim, sanat tarihi ve millî güvenlik derslerinde yeri geldikçe Atatürk'ün ilke ve inkılaplarına, görüşlerine, kişiliğine değinilmesi tavsiye edilmiştir. Bu tavsiye 1986 yılında resmîleştirilerek, Atatürkçülük konularının ilk ve ortaöğretim programlarındaki bütün derslere aktarılması kabul edilmiştir (Yılmaz, 2006: 25).

1981 yılında hazırlanan program, ilerleyen yıllardaki bazı küçük çapta değişikliklerle uzun süre kullanılmıştır. 2005 yılından sonra tüm öğretim programları yapılandırmacı anlayışa göre yeniden hazırlanmaya başlamış ve yeni 11. sınıf T.C İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi öğretim programı da 2010 yılında yeniden hazırlanmış, yapılan eklemelerle 2012 yılında son şeklini almıştır.

1.5. T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Konularının Öğretimiyle İlgili Yapılan Çalışmalar

Türkiye’de 1980’lerin ortalarından itibaren T.C İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinin içeriği ve öğretimine yönelik birçok yapılmıştır. Bu çalışmalar son yıllarda daha da artmış olup dünyadaki çağdaş tarih eğitiminin durumu ve bakış açısından hareketle daha çok sorun belirlemeye yönelik olarak yapılmıştır.

İnkılap tarihi öğretimi ülkemizde birçok bilimsel toplantının gündemini oluşturmuştur. Bu toplantılardan biri Ondokuz Mayıs Üniversitesi tarafından 11-13 Mayıs 1985 tarihinde “Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Semineri” adı altında düzenlenen bilimsel faaliyettir. Sunulan bildiriler, üniversite tarafından yayımlanmıştır. İnkılap tarihi alanında akademik kariyer sahibi hocaların katılımı ile gerçekleştirilen bu seminerlerde daha çok içeriğe odaklanılmıştır. Yine 1992’de TED tarafından düzenlenen “Orta Öğretim Kurumlarında İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Öğretimi ve Sorunları” sempozyumuna akademisyen, bürokrat, öğretmen ve öğrencilerden geniş bir katılım sağlanmıştır. Ardından 1994’te Buca Eğitim Fakültesi tarafından “Tarih Öğretimi ve Ders Kitapları Sempozyumu “düzenlemiştir.

Bu alanda diğerk önemli bir çalışma da Bülent Tanör, Zafer Toprak, Halil Berktaş tarafından düzenlenen “İnkılap Tarihi Dersleri Nasıl Okutulmalı” çalıştaydır. Burada dile getirilen görüş ve düşünceler de yayımlanmıştır. 2000’li yıllarda Hacettepe Üniversitesi İnkılap Tarihi Enstitüsü tarafından düzenlenen iki ayrı sempozyum da alana sağladığı katkılar açısından son derece önemlidir. Bunlardan ilki 2004’te “Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi’nde Yöntem Arayışları” sempozyumudur. Bahaeddin Yediyıldız, Temuçin Faik Ertan, Kutay Üstün tarafından düzenlenmiş ve yayımlanmıştır. Diğeri ise "Türk Eğitim Sisteminde Atatürkçülük ve Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Öğretimi" başlığında 2005’te Mustafa Yılmaz tarafından organize edilen sempozyumdur (Şimşek & Güler, 2013:548).

İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi ile ilgili önemli çalışmalardan bir diğeri Aralık 2004’te gerçekleşmiştir. Bu konuda önce İstanbul, Yalova, Ankara’da öğretmenler ve müfettişlerle yapılan toplantılarda dersiñ programına yönelik şikâyetler ve görüşler saptanmıştır. Daha sonra Başkent Öğretmenevinde “Ortaöğretim Taslak Programlarını Değerlendirme Çalıştayı” çerçevesinde iki çalıştay grubu oluşturulmuştur. Bunlar, Tarih 1-2 ve T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi taslak program çalıştay gruplarıdır. T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi taslak program çalıştayı grubunda Prof. Dr. Reşat Genç başkan, Prof. Dr. Dursun Ali Akbulut raportör olarak görev almıştır. Bu çalışmada, T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük eğitiminin amacı, içeriğı, öğretim yöntem ve teknikleri, ölçme ve değerlendirme anlayışı ile ilgili bir yol haritası belirlenmeye çalışılmıştır. Bu çalışmada Prof. Dr. Mehmet Saray, Prof. Dr. Nuri Köstüklü, Prof. Dr. Sina Akşin, Prof. Dr. Büşra Ersanlı, Prof. Dr. Çağrı Erhan gibi önemli akademisyenler sunumlarda bulunmuşlardır. Bu çalışmada dersiñ adı, dersiñ süresi, terminoloji meselesi, konuların dünya tarihi ile eşzamanlı ele alınması gerekliliğı, 1945 sonrası olayların programa dahil edilmesi, ders kitaplarının gelişim ve öğrenme psikolojisine uygun yazılması, yerel tarih konularının yeri ve önemi, öğretim yöntem ve teknikleri, müze ve tarihi yerlere gezilerin önemi, tarih odalarının ya da laboratuvarlarının kurulması, öğrencilerin düzeyine uyarlanmış Nutuk kitabının

okutulması, sınıf içinde tarihi konularla ilgili filmlerin pedagojik kullanımı, Ermeni konusunun her yıl nisan ayında işlenmesi, tarih öğretiminde sistem yaklaşımı, ÖSS'nin Lise 3 programına etkisi, tarih öğretmeni yetiştirme meselesi gibi konular gündeme gelmiştir. Yine Aralık 2004'te de “Talim ve Terbiye Kurulu Orta Öğretim Programlarını Değerlendirme Çalıştayı” yapılmış ve konumuzla ilgili olarak Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Taslak Program Çalıştay Raporu hazırlanmıştır (Ata, 2005:80).

Bu konuda benzer bir toplantı, 17 Ocak 2005'de Prof. Dr. Mehmet Saray'ın başkanlığında Atatürk Araştırma Merkezinde yapılmış, katılımcıların bildirileri yayımlanmıştır. Bu toplantıda dersin ilköğretim ve ortaöğretim aşamalarındaki öğretimi ile ilgili sorunlar; dersin amaçları, içerik, yöntem ve öğretim teknolojileri, ölçme değerlendirme başlıkları altında ele alınmıştır. Öğrencilerde derse yönelik olumlu tutum oluşturma stratejileri, dersin amaçlarının oluşturmacı anlayışa göre düzenlenmesi, yerel ve sözlü tarih araştırmalarının programa eklenmesi, konuların tekrarından vazgeçilmesi, öğretmenlerin pedagoji bilgisindeki yetersizlik, ders kitabı ile ilgili sorunlar, aktif öğrenme yöntem ve teknikleri gündeme gelmiştir.

Bu alanda diğer önemli bir çalışmada, 2011 yılında Ankara'da düzenlenen “Ortaöğretim Müfredatlarına İlişkin Yeni Yaklaşımlar Çalıştayı”dır. Orta öğretimdeki T.C İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi ile ilgili olarak çalıştayın sonuç raporu Gazi Üniversitesi'nden Doç. Dr. Bahri Ata öncülüğünde hazırlanmış, Çubuk İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü Ar-Ge Ve Proje Koordinasyon Merkezi tarafından yayımlanmıştır. Rapora göre katılımcı öğretmenlerin büyük çoğunluğu program yoğunluğunun bu dersle ilgili en önemli sorunlardan biri olduğunu ve bu nedenle derse ayrılan zamanın yetersiz olduğunu belirtmiştir (Çubuk MEM, 2011:24-25).

İnkılap tarihi öğretimiyle ilgili toplantılardan başka çok sayıda master düzeyinde akademik çalışma da mevcuttur. Bu çalışmalarda tespit edilen sorunların başında programın yoğun olması gelmektedir. Bu sorun bu dersle ilgili olarak geçmişten günümüze kadar varlığını sürdüren en önemli sorunların başında

gelmektedir. Bu sorunu birçok akademisyen (Kabapınar, 1998; Özbaran, 1998, akt: Dinç:2011, 2138) dile getirilmiştir. Bu araştırmalarda, öğretmenlerin müfredat konusunu sorun olarak algıladıkları, müfredatın yoğunluğunun ve içeriğinin gözden geçirilmesini istedikleri görülmektedir (Dinç, 2004; Akdemir, 2006; Delen 2007, akt: Bal,2011: 384.). Bu durum genelde tüm tarih ders programları için de geçerlidir. Öğretmenler programın yoğunluğu nedeniyle haftalık 2 ders saatiyle öğrenci merkezli ders işleme imkânı sunmaktan uzaktır. Bu yapısıyla öğretmenler dersi işlerken programa uymakta zorlandıklarını hatta çoğu zaman uymadıklarını dile getirmişlerdir.

Tarih dersi zümre tutanaklarını dikkate alan bir araştırmada ise ders öğretmenleri tarih grubu öğretim programlarının oldukça yoğun olduğunu bu nedenle programların yeniden yapılandırılarak gereksiz konuların çıkarılması gerektiğini dile getirmişlerdir (Akdemir, 2006:177). 2007’den itibaren tarih dersi programları yenilenmişse de bu sorun hala devam etmektedir.

Tarih eğitimi üzerinde çalışan yerli ve yabancı akademisyenlerde müfredatın tarih eğitimindeki önemini vurgulamakta ve müfredat üzerinde yeni eğitim anlayışları doğrultusunda değişiklik yapılmasını öngörmektedirler (Bal, 2011:384).

Yakın tarihte yapılan “Öğretmen Ve Öğretmen Adayı Görüşlerine Göre Lise Atatürk İlkeleri Ve İnkılap Tarihi Dersinin Öğretiminde Yaşanan Sorunlar Ve Çözüm Önerileri” adlı 50 tarih öğretmeni ve 50 tarih öğretmen adayını kapsayan araştırmada öğretmenlerin en önemli sorunu “öğretmen odaklı” değil, müfredat odaklı gördüklerini belirtmişlerdir (Şimşek & Güler, 2013:567).

Yukarıdaki açıklamalarda da görüldüğü üzere programın yoğun olması önceden beri var olan bir sorundur ve mevcut programda da bu sorun devam etmektedir. Yapılan araştırmalarda bu dersin programlarında en fazla Atatürkçülükle ilgili konularda tekrara düştüğü tespit edilmiştir (Saray & Tosun, 2005:291,

Arslan,2005: 71, Alperen:2008:109, Merter & Hatice, 2010: 27, Dinç,2011:2138). Bu durum programda yoğunluğa neden olmaktadır. Bununla beraber öğretmenler programda bazı konularda konu veya kazanım eksikliği olduğu düşüncesindedirler (Çubuk MEM, 2011:9).

İlköğretim ve orta öğretim İnkılap Tarihi derslerine giren öğretmenlerin dersin öğretiminde yaşanan sorunlara yönelik akademik çalışmalardan biri de Salih Delen'e aittir. Delen, 2007'de kabul edilen "İlköğretim ve Ortaöğretimde Öğretmen Görüşlerine Göre Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersinin Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri" başlıklı yüksek lisans tezinde sorunları müfredat, yöntem ve teknikler, ölçme değerlendirme problemleri, öğretmen yeterlilikleri ve ders kitabı başlıkları altında incelemiştir. Öğretmenlerin müfredatı, siyasi yönü itibari ile ağır sosyal yönü itibari ile zayıf buldukları sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca öğretmenler merkezi sınavlarda bu dersle ilgili soruların sayısının artırılması gerektiğini dile getirmişlerdir (Delen, 2007: 90-92).

İnkılap tarihi dersinde yaşanan sorunlara yönelik öğretmen adayları ve/veya üniversite öğrencilerinin görüşlerine ilişkin bir çalışma da Bülent Akbaba tarafından "Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Dersinin Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar" adıyla yapılmıştır. Gazi Üniversitesi öğrencilerinin görüşlerini temel alınarak bu dersle ilgili sorunlar belirlenmeye çalışılmış ve çözüm önerileri sunulmuştur. Akbaba'nın (2008, 194-195) çalışmasına göre üniversite öğrencileri bu dersin gerekliliğine inanmakta olup dersin siyasî bir eğilimle işlendiği fikrine katılmamaktadırlar. Öğrenciler, derste kullanılan öğretim yöntemlerinin ve öğretim materyallerinin eksikliğinin önemli bir sorun olduğuna inanmaktadır. Ayrıca ders içeriğinin günümüze kadar getirilmesinin gerektiğini ifade etmektedirler.

Bu alanda bir diğer çalışma da Bilal Bülent Alperen tarafından 2008 yılında yüksek lisans tezi olarak hazırlanan "Tarih Öğretmenlerinin Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersinin Öğretimine İlişkin Görüşlerinin Çeşitli Değişkenler (kıdem, mezuniyet, okul türü ve cinsiyet) Açısından İncelenmesi (Konya

Örneği)” adlı çalışmadır. Bu çalışma tarih öğretmenlerinin görüşlerine göre, ortaöğretim kurumlarında Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinin öğretiminde karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerilerini ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Araştırmada, Konya il genelinde 98 okulda görev yapan 159 tarih öğretmeni yer almıştır. Dersle ilgili olarak karşılaşılan sorunlar ve ortaya konulan çözüm önerileri beş başlık altında toplanmıştır. Bu başlıklar; öğretim programı, öğretim yöntem ve teknikleri, ölçme-değerlendirme, tarih öğretmenlerinin aldıkları eğitim ve ders kitabı şeklinde belirlenmiştir. Araştırma sonucunda, ölçme-değerlendirme ve ders kitabıyla ilgili eleştiri ve önerilere çok yüksek düzeyde; öğretim yöntem ve teknikleri, müfredat programı ve öğretmenlerin aldıkları eğitim konularıyla ilgili eleştiri ve önerilere ise, yüksek düzeyde katılım olmuştur. Bu sonuçlar, Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinin öğretimi konusunda iyileştirme yapılması ihtiyacı olduğu gerçeğini ortaya koymuştur.

Bu çalışmaların dışında çeşitli sempozyumlarda çeşitli bildiriler sunulmuş, dergilerde birçok makale yayınlanmıştır. Özellikle İnkılap Tarihi dersinin genel sorunları odaklı Salih Özbaran, Mustafa Safran, Nuri Köstüklü, Mustafa Yılmaz, Yasemin Doğaner, Ahmet Şimşek, Cezmi Eraslan, Gülmisal Emiroğlu, Bahri Ata, Bülent Akbaba, Erdal Aslan gibi akademisyen yazarlara ait makaleler ve bildiriler söz konusudur. Çalışmanın konusu bağlamında yapılmış araştırmalara bakıldığında, lise T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük derslerini yürüten öğretmenlerin dersin sorunlarına ilişkin görüşleri ve öğretmen adaylarının bu dersin öğretiminde karşılaştıkları sorunlara yönelik görüşlerini içeren çalışmaların ön plana çıktığı görülmüştür.

II. BÖLÜM

ORTA ÖĞRETİM T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

2.1. T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programının Temel Yaklaşımı

Günümüz dünyasını ve içinde yaşadığımız zamanı anlama ve anlamlandırmada öğretim programlarının ihtiyaçlara cevap verebilecek şekilde geliştirilmesi, bilinçli vatandaşların yetiştirilmesi açısından son derece önemlidir. Bu bakımdan, tarihe duyarlı ve tarih bilincine sahip insan yetiştirmek, T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi öğretim programının temel amaçları arasında yer almaktadır.

Değişen şartlara paralel olarak, uygulanan yöntem ve teknikler ile eğitim araçlarındaki değişim ve çeşitlilik öğretim programlarına da yansımaktadır. Eğitim bilimleri ile beraber tarih alanında yapılan araştırmalar, diğer derslerde olduğu gibi tarih dersinin de içeriğinin güncellenmesini gerekli kılmıştır. Bu durum, Millî Eğitim şûraları, kalkınma planları ve benzeri çalışmalarda sıkça dile getirilmiştir. Bundan hareketle programların, öğrencilerin bilgiye ulaşmalarına, sorun çözme ve karar verme becerilerini geliştirmelerine imkân sağlayacak şekilde yeniden düzenlenmesinin gerektiği vurgulanmıştır. Bu doğrultuda hazırlanan 2010 programda, bilginin taşıdığı değer ve öğrencilerin var olan deneyimleri de dikkate alınarak onların yaşama etkin katılımını, doğru karar vermelerini, sorun çözmelerini destekleyici ve geliştirici bir yaklaşım izlenmiştir. Bu yaklaşımla öğrenci merkezli,

bilgi ve beceriyi dengeleyen, öğrencinin kendi yaşantılarını ve bireysel farklılıklarını dikkate alarak çevreyle etkileşimine imkân sağlayan yeni bir anlayış, yaşama geçirilmeye çalışılmıştır.

2.2. Programın Yapısı

Günümüzde ekonomik ve sosyal kalkınmanın temel unsuru olan eğitim, tüm dünyada hızlı ve sürekli bir değişim içindedir. Böylelikle eğitim, siyasi, toplumsal ve kültürel değişimin en etkin araçlardan biri haline gelmiştir. Eğitimde hedeflere ulaşma açısından da programların ihtiyaçlar doğrultusunda yenilenmesi kaçınılmazdır.

MEB 2004'ten itibaren dünyadaki kuramsal ve uygulamalı eğitim yaklaşımlarına dayalı olarak gelişen çağdaş eğitim anlayışları doğrultusunda “eğitim reformu” adı altında eğitim programlarını değiştirmeye başlamıştır. MEB tarafından hazırlanan yeni programlar, yapılandırmacı anlayışla hazırlanmış olup eski programlara göre yenilikçi bir bakış açısına sahiptir. Bu zamana kadar hazırlanan programlarda davranışçı yaklaşım etkili olmuştur. Davranışçı yaklaşım bilgi aktarımıyla gerçekleşen öğrenme sonucunda kişide davranış değişikliği hedefleyen bir yaklaşımdır. Bu yaklaşımda öğrenme, çoğunlukla öğretmenin düşünce ve bilgilerini öğrencilere transfer etmeye çalıştığı, öğrencinin pasif alıcı olduğu, derslerin öğretmenin anlatımları ile kitaplara dayalı olarak yürütüldüğü bir süreç olarak işlemektedir. Davranışçı yaklaşıma göre hazırlanan programlarda konu listesi yanında amaç ve davranışlar da yer almaktadır. Amaçlar, genelde kavrama düzeyinde olduğundan söyleyip- yazma, tekrar etme, düz anlatım gibi klasik yöntemler öğretmenlerce kullanılmıştır (Doğanay, 2010: 41-42).

Yapılandırmacı yaklaşım ise öğrencinin bilgiyi yapılandırmasına, oluşturmaya, yorumlamasına ve geliştirmesine fırsat vermektedir. Öğrencinin etkin rol aldığı yapılandırmacı öğrenmede sadece okumak ve dinlemek yerine tartışma,

fikirleri savunma, hipotez kurma, sorgulama ve fikirler paylaşma gibi öğrenme sürecine etkin katılım yoluyla öğrenme gerçekleştirilir. Bireylerin etkileşimi önemlidir. Öğrenen, bilgiyi olduğu gibi kabul etmez, bilgiyi yaratır ya da tekrar keşfeder. Davranışçı yaklaşımda sürecin sonucu değerlendirmeye tabi tutulurken, yapılandırmacı yaklaşımda sürecin kendisi değerlendirmeye esastır (Dönmez &Yazıcı, 2008: 58-59).

Eski ve yeni programların farklı yönlerinden biri de öğrenme çıktıları için kullanılan terminolojidir. Önceki programlarda “amaç”, “hedef” ve “hedef davranışlardan” bahsedilirken yeni programda bu terminoloji terk edilerek yerine “kazanım”, “etkinlik örnekleri”, “açıklamalar”, “ilişkilendirme” gibi ifadeler yer almaktadır. Yeni öğretim programlarına yansıyan en belirgin değişikliklerden biri de ara disiplinlerin tanımlanması ve öğrenme alanları ile ilişkilendirilmesidir.

T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programı’nda da yukarıdaki açıklamalar doğrultusunda “kazanımlar”, “etkinlik örnekleri”, “açıklamalar” ve “beceriler” bölümleri aşağıda görüldüğü şekliyle yer almaktadır. Kazanımlar; öğretim sürecinde öğrencilerin edinecekleri bilgi, beceri, tutum ve alışkanlıkları kapsamaktadır.

Etkinlik örnekleri; öğretim programında yer alan kazanımların hayata geçirilmesi ve hedeflenen bilgi, beceri, değer, tutum ve alışkanlıkların kazandırılması için verilmiştir. Bu etkinlikler birer öneri niteliğindedir. Öğretmen, bu etkinlikleri olduğu gibi veya değişiklikler yaparak uygulayabilir, yeni etkinlikler tasarlayabilir. Bu etkinlikler uygulanırken hangi kazanımlara yönelik olduğuna dikkat edilmeli, öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları göz önünde bulundurulmalıdır. Programdaki etkinlikler, öğrenci merkezli ve öğrenme sürecinde öğrencinin etkin rol üstlenmesini sağlayacak şekilde hazırlanmıştır.

Tablo 1: T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programı; V. Ünite 1, 2 ve 3. kazanımlar, etkinlik örnekleri ve açıklamaları

5. ÜNİTE: ATATÜRKÇÜLÜK VE ATATÜRK İLKELERİ		
KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
1. Atatürk'ün düşünce sisteminin oluşumunu hazırlayan etkenleri kavrar.	Mustafa Kemal Atatürk'ün Okuduğu Kitaplar: Mustafa Kemal Atatürk'ün okuduğu kitaplar araştırılarak Mustafa Kemal'in fikir hayatının oluşumuna	[!] Atatürk'ün düşünce sisteminin oluşumunda, aile çevresinin, öğrenim hayatının, öğretmenlerinin etkileri belirtilerek; yerli ve yabancı düşünürlerin, Fransız İhtilali ile ortaya çıkan fikirlerin, Avrupa'da bilim ve teknik alanında meydana gelen gelişmelerin etkileri üzerinde durulacaktır. [!] Osmanlı Devleti'ni çöküşten kurtarmak için yapılan ıslahatın ve ortaya çıkan düşünce akımlarının (Osmanlıcılık, İslamcılık, Türkçülük, Batıcılık) da Atatürk'ün düşünce sisteminin oluşumunda etkili olduğu verilecektir. [!] Atatürk'ün ülkenin içinde bulunduğu durumdan kurtarılması için çözüm yolları aradığı ve Birinci Dünya Savaşı'nın sonunda vatanın bütünlüğü ile milletin bağımsızlığının tehlikeye düşmesi üzerine harekete geçtiği ve millet düşüncesini esas aldığı, hedefinin millet egemenliğine dayanan bir millî devlet olduğu açıklanacaktır.
2. Atatürkçü Düşünce sistemini kavrar.	Atatürkçü Düşünce: Atatürkçü düşünce sisteminin oluşmasına etki eden tarihi nedenler araştırılarak sunu hazırlanır.	[!] Atatürkçü düşünce sisteminde yer alan düşünceler açıklanır. Konu işlenirken Türk milletinin bu gün ve gelecekte tam bağımsızlığa, huzur ve refaha sahip olmasının, devlet yönetiminde millet egemenliğini esas almasının, aklın ve bilimin rehberliğinde Türk kültürünün çağdaş uygarlık düzeyi üzerine çıkarılmasının Atatürkçü düşünce sisteminde yer alan ana düşünceler olduğu belirtilerek açıklanır.
3. Atatürkçülüğün önemini değerlendirir.	Çağdaşlaşmanın Nitelikleri: Atatürk'ün çağdaşlaşma konusunda söz ve demeçlerinden yola çıkarak Türk çağdaşlaşma modeli konulu metin hazırlanır.	[!] Atatürkçülüğün Türkiye Cumhuriyeti Devleti için önemi ile Türk milleti için bir çağdaşlaşma modeli olduğu örneklerle açıklanır.

Kaynak: MEB, 2012

Öğrencilerin birbirleriyle ve öğretmenleriyle sürekli iletişim içinde olmaları ve etkinliklerin her aşamasında katılımcı olarak yer almaları programın uygulanması açısından önemlidir.

Açıklamalar; uyarı, ders içi ilişkilendirme ile ilgili açıklayıcı ve işlenecek konuların sınırlarını belirleyen ifadelerin yer aldığı bölümdür.

Beceriler; öğretim programının içerdiği kazanımlarla temel ve tarihsel düşünme becerilerinin geliştirilmesini hedeflemektedir. Program ile ulaşılması beklenen temel beceriler şunlardır: Türkçeyi doğru, etkili ve güzel kullanma, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, iletişim kurma, araştırma-sorgulama, sorun çözme, bilgi teknolojilerini kullanma, girişimcilik, gözlem yapma, değişim ve sürekliliği algılama, mekânı algılama, sosyal katılım.

Programla amaçlanan tarihsel düşünme becerileri de şunlardır: Kronolojik düşünme, tarihsel kavrama, tarihsel analiz ve yorum, tarihsel sorun analizi ve karar verme, tarihsel sorgulamaya dayalı araştırma.

2.3. Verilerin İçerik ve Betimsel Analiz Yöntemine Göre Değerlendirilmesi

Araştırma sonucunda elde edilen veriler önce içerik analizine göre incelenmiştir. Bunun için ilk olarak görüşme forumundan elde edilen verileri kodlamaya yönelik tablo oluşturulmuştur. Kodlama, görüşme formunda yer alan 11 sorudan sadece ilk 9'u için yapılmıştır. Bu 9 sorudan ilk 7'si programdaki 7 ünitenin kazanımlarıyla ilgilidir. Bu sorular standartlaştırılmış, sıralaması ve sınırları belli olan sorulardır. Bu sorular her ünite için aynı olup dört şıktan oluşmaktadır. Bunlar;

- a) Üniteyi kazanımların yoğunluğu (az/çok vb.) açısından değerlendirir misiniz? Açıklar mısınız?
- b) Ünitenin yoğunluğu göz önüne alındığında ünite için ayrılan süre olarak yeterli midir? Süre kaç saat artırılmalı /eksiltilmelidir? Açıklar mısınız?
- c) Ünitenin kazanımlarını nasıl buluyorsunuz? Öğrencilerin öğrenmesi açısından ağır olan kazanımlar var mıdır? Açıklar mısınız?
- d) Bu üniteye kazanımlarla ilgili yapılması gereken düzenlemeler neler olmalıdır? Nedenleriyle açıklar mısınız?

Ünitelerle ilgili yukarıdaki sorular yöneltildikten sonra programın başlangıç ve bitişine yönelik öğretmelerin görüşlerini almak için aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- 8. Sizce bu dersin programında I. Ünitenin ilk kazanımı hangi dönem/yüzyıl/konu ile başlamalıdır? Nedenleriyle açıklar mısınız?
- 9. Sizce son ünite hangi dönem/yüzyıl/konu ile son bulmalıdır? Örnekler verip nedenleriyle açıklar mısınız?

Yukarıdaki sorular doğrultusunda öğretmenler tarafından doldurulan görüşme formları okunduktan sonra verilen cevaplar doğrultusunda en çok kullanılan kelime ve kavramlardan yararlanarak her soru için kodlama tablosu oluşturulmuştur. Bu kavramlardan yararlanarak temalar belirlenmiş ve bu temalar üzerinden yorumlar yapılmıştır. Daha sonra öğretmenlerin konuya ilişkin görüşleri betimsel analiz yöntemine uygun olarak teze yansıtılmıştır. Görüşlerden benzer olanlardan çok, farklı olanlar teze yansıtılmıştır. Bu nedenle bazı sorularda daha az, bazı sorularda daha çok öğretmen görüşlerine yer verilmiştir.

10 ve 11. sorular ise açık uçlu olup öğretmenlerin genel olarak programa yönelik görüşlerinin neler olduğunu tespit etmeye yöneliktir. Bu soruları sormamızın diğer bir nedeni yapılabilecek yeni bir programda öğretmenler gözüyle olması gerekeni tespit etmektir. Öğretmenlerin bu sorulara ilişkin görüşlerini serbest bir şekilde yanıtlamaları sağlanmış ve düşünceler olduğu gibi teze yansıtılmıştır.

Bu soruların değerlendirilmesinde sorular açık uçlu olduğu için sadece Betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır.

Bu sorular aşağıda yer almaktadır:

10. Sizce ünitelerin sıralaması uygun mudur? Varsa sıralamaya yönelik önerileriniz nelerdir?

11. Programla ilgili eklemek istediğiniz başka görüşleriniz varsa açıklayınız?

2.3.1. I. Ünitenin Değerlendirilmesi

I. Ünite “1881’den 1919’a Mustafa Kemal” başlığı altında 4 kazanımdan oluşmaktadır. Kazanımlar için 6 ders saati ayrılmıştır. Ünitenin öğretim programı içindeki oranı % 7’dir.

Ünite ile ilgili sorulara öğretmenlerin verdiği cevaplar doğrultusunda oluşturulan kodlama tablosu aşağıda yer almaktadır.

Tablo: 2: I. Ünite ile İlgili Sorulara Öğretmenlerin Verdiği Cevapların Kodlaması.

I.ÜNİTE: 1881’den 1919’a Mustafa Kemal				
Öğretmen	Ünitenin Kazanım Yoğunluğu	Üniteye Ayrılan Süre	Ünitede Kazanımların Seviyesi	Ünite İle İlgili Yapılması Gereken Düzenleme
Ö-1	Normal	Yeterli	3. kazanım yoğun	Yok
Ö-2	Normal	Yeterli	3. kazanım yoğun	Yok
Ö-3	Normal	Yeterli	Ağır kazanım yok	Yok
Ö-4	Normal	2 saat eklenmeli	Ağır kazanım yok	Balkan Savaşları eklenmeli.
Ö-5	Normal	2 saat azaltılmalı	Ağır kazanım yok	Yok
Ö-6	Normal	Yeterli	3. kazanım ağır	Yok
Ö-7	Normal	Yeterli	Ağır kazanım yok	Yok

Ö-8	Yoğun	2 saat eklenmeli	3. kazanım yoğun	1. Ünite 7. Ünite ile birleştirilmeli.
Ö-9	Normal	Yeterli	3. kazanım yoğun	Yok
Ö-10	Normal	Yeterli	3. kazanım yoğun	1. Ünite 7. Ünite ile birleştirilmeli.
Ö-11	Normal	2 saat eklenmeli	Ağır kazanım yok	Yok
Ö-12	Normal	2 saat eklenmeli	Ağır kazanım yok	Yok
Ö-13	Normal	2 saat azaltılmalı	3. kazanım yoğun	3. kazanım hafifletilmeli.
Ö-14	Normal	2 saat azaltılmalı	Ağır kazanım yok	1. Ünitenin 3. kazanımı ile 5. Ünitenin 1. kazanımı tekrar düzenlenmeli.
Ö-15	Normal	Yeterli	Ağır kazanım yok	Avrupa'nın durumu eklenmeli
Ö-16	Normal	2-4 saat eklenmeli	Ağır kazanım yok	Yok
Ö-17	Normal	2 saat eklenmeli	3. kazanım yoğun	Yok
Ö-18	Normal	Yeterli	Ağır kazanım yok	Yok
Ö-19	Yoğun	2 saat eklenmeli	3. kazanım yoğun	Balkan Savaşları eklenmeli.
Ö-20	Normal	Yeterli	Ağır kazanım yok	Yok

I. Üniteye ilişkin öğretmen görüşlerinden bir kısmı aşağıda yer almaktadır:

“Ünite kazanımlar açısından yoğun değildir. Bununla beraber ünite için ayrılan süre biraz daha uzun olabilirdi. Ünitenin kazanımları öğrencilerin öğrenmesi açısından normal olup ağır bir kazanım yoktur. Atatürk'ün hayatı, kazandığı başarılar öğrencilerin daha önceki sınıflarda öğrendiklerinin bir anlamda tekrarı gibi. O yüzden öğrenciler açısından ağır olmadığına inanıyorum. Bu ünite Osmanlı Devleti'nin Birinci Dünya Savaşı'nda savaştığı cepheler, Atatürk'ün askerlik hayatına bağlı olarak verilmiş. Birinci Dünya Savaşı başlığı altında verilen konu ise kısaca geçirilmiştir. 10. sınıfta ise aynı konu kitabın son ünitesinin en sonunda olduğu ve ders saati de ikiye düşürdüğü için neredeyse bu konu hiçbir zaman işlenememektedir. Bu da bu konuların öğrenci tarafından hiç görülememesine, öğrenilememesine neden olmaktadır. O yüzden bu konunun yani Birinci Dünya Savaşı'ndaki cepheler konusunun bu bölümde biraz daha geniş şekilde işlenmesi gerektiğini ve bu nedenle sürenin en az 2 saat artırılması gerektiğini düşünüyorum. Ayrıca Balkan Savaşları ve öncesindeki gelişmelerinde kısa da olsa bu bölümde yer almasının faydalı olacağını inanmaktayım.”

Ö-4

“Ünite kazanımları öğrenciden kavrama ve değerlendirme noktasında sonuçlar beklemektedir. Öğrencinin bu konularla ilgili alt yapıya sahip olduğu düşünüldüğünde de kazanımların yoğunluğu normaldir. Üniteye ayrılan süre yukarıda bahsedilen sebeplerden dolayı kazanımların gerçekleştirilmesi açısından yeterlidir. Ünitadaki kazanımlar genel olarak öğrenci seviyesine uygundur. Üniteye eklenmesi ya da çıkarılması gereken herhangi bir konu yoktur.” Ö-18

“Kazanımları ünitenin kapsamına göre çok yoğun buluyorum. Çünkü süre kısa konular uzun. Dolayısıyla kısa olan sürede kazanımları vermek zor. Bu açıdan üniteye verilen süreye en az 2 saat eklenmeli. Yani süre artırılmalı veya konular sadeleştirilmeli. Bana göre zor kazanımlar var. Özellikle Atatürk’ün hayatıyla ilgili bölümler çok ayrıntılı. Özetlenmesi gerekir. Eklenmesi gereken noktalar ise Trablusgarp, Balkan ve I. Dünya savaşları bölümleri, özet halinde müstakil verilmeli, Atatürk’ün bu savaşlardaki rolü işlenmelidir. Süre 8 saate çıkarılmalıdır.” Ö-19

“Bu ünite kazanımların yoğunluğu açısından dengeli olan bir ünite. Bana göre ünite için dört saatlik bir süre yeterli olabilir hatta azaltılabilir de. Çünkü bu ünite içerisindeki bazı hususlar V. Üniteye tekrar ediliyor. Mesela bu üniteye 3. kazanım, V. Üniteye 1. kazanım tekrar mahiyetinde. Ünitenin kazanımlarında öğrencilerin öğrenmesi açısından ağır bir kazanım yok. Kazanımlar öğrenci seviyesine uygundur. Bu üniteye eklenmesi veya çıkarılması gereken kazanım veya konu yoktur.” Ö-5

“Bu ünite 4 kazanıma sahip ve bunun için 6 saat ayrılmış. 72 saatlik ders yoğunluğu içinde “1881’den 1919’a Mustafa Kemal” ünitesi için 4 kazanım yeterlidir. Lakin 4 kazanım içerik olarak çok geniş bir hacimle ele alınmış. Örneğin 3. kazanım “Mustafa Kemal’in fikir hayatının oluşumunu ve gelişimini etkileyen unsurları değerlendirir” in açıklama bölümünde “Selanik, Manastır, İstanbul, Şam ve Sofya şehirlerindeki ortamın, Mustafa Kemal’in aldığı eğitimin, okuduğu kitapların, yerli ve yabancı düşünürlerin, fikir akımlarının Mustafa Kemal’in fikirlerine etkisi ele alınacaktır” ifadesi yer almaktadır. Dolayısıyla kazanımlar az olarak görünse de aslında hacimlidir. Yukarıda açıkladığım 4 kazanım ve 6 saatlik süre (üç hafta) ile ayrılan süre yeterlidir. Üniteye ilgili kazanımların tamamı ilkökul ve ortaokuldan itibaren verildiği için herhangi bir ağır olma hususu söz konusu değildir. Fakat bazı kazanımlar, yukarıda 3. kazanım açıklamasında belirttiğim gibi içerik olarak çok geniş bir hacime sahip. Eklenmesi ya da çıkarılması gerektiğini düşündüğüm herhangi bir kazanım veya konu yok.” Ö-6

“Üniteye 4 kazanım verilmiş lakin kazanımlar içerik olarak çok geniş. Süre kısa konular uzun. Bu nedenle kısa olan sürede kazanımları vermek zor. Mesela 1.kazanım “Mustafa Kemal’in çocukluk dönemini ve içinde bulunduğu toplumun siyasi, sosyal ve kültürel yapısını kavrar” içerik olarak çok geniş. Yukarıdaki açıklamalar doğrultusunda

süre kesinlikle yeterli değil süre 2 saat artırılmalı veya konular azaltılmalı. Bence 3. kazanım ağır. Özellikle Atatürk'ün hayatıyla ilgili bölümler programda ana başlıklar halinde verilmişse de ders kitaplarında çok ayrıntılı. Kazanımın hafifletilmesi gerekir.” Ö-17

“Ünitede kazanımların yoğunluğu makul seviyededir. Ünitenin yoğunluğu göz önüne alındığında ünite için ayrılan süreye üç haftalık yani 6 saatlik süre uygundur. Ünitede 3. kazanımın çerçevesi çok geniş tutulmuştur. Açıklamalar kısmında belirtilen noktalar çok kapsamlıdır. Mustafa Kemal'in liderlik özellikleri ve bunda çevre şartlarının etkisi gibi hususlar, kazanım olarak eklenmelidir. Milli Mücadele Dönemi'nde -Osmanlı idaresinde birçok yönetici ve devlet adamı olmasına rağmen- Mustafa Kemal'in ön plana çıkmasının gerekçeleri izah edilmelidir.” Ö-9

“Ünitede kazanımların konuyu kavrama açısından yeterli olduğu kanaatindeyim. Kazanımlara göre sürenin 2 ders saati fazla olduğunu düşünüyorum. Bu kazanımlar için 4 saat yeterlidir. Ünitenin kazanımlarını yeterli olduğunu ve ağır bir kazanım olmadığını düşünüyorum. Ünitede eklenmesi veya çıkarılması gereken noktalar açısından şunları söyleyebilirim: Bazı kazanımlar tekrar mahiyetindedir. Mesela 1. kazanım “Mustafa Kemal'in çocukluk dönemini ve içinde bulunduğu toplumun siyasi, sosyal ve kültürel yapısını kavrar” şeklinde ifade edilmiştir. 5. Ünitenin 1. kazanımı ise “Atatürk'ün düşünce sisteminin oluşumunu hazırlayan etkenleri kavrar” şeklinde olup aynı mahiyettedir. Bu nedenle kazanımlar tekrardan kurtarılmalıdır. Mesela bu kazanımın açıklama bölümünde;

[!] Atatürk'ün düşünce sisteminin oluşumunda, aile çevresinin, öğrenim hayatının, öğretmenlerinin etkileri belirtilerek; yerli ve yabancı düşünürlerin, Fransız İhtilali ile ortaya çıkan fikirlerin, Avrupa'da bilim ve teknik alanında meydana gelen gelişmelerin etkileri üzerinde durulacaktır.

[!] Osmanlı Devleti'ni çöküşten kurtarmak için yapılan ıslahatın ve ortaya çıkan düşünce akımlarının (Osmanlıcılık, İslamcılık, Türkçülük, Batıcılık) da Atatürk'ün düşünce sisteminin oluşumunda etkili olduğu verilecektir.

[!] Atatürk'ün ülkenin içinde bulunduğu durumdan kurtarılması için çözüm yolları aradığı ve Birinci Dünya Savaşı'nın sonunda vatanın bütünlüğü ile milletin bağımsızlığının tehlikeye düşmesi üzerine harekete geçtiği ve millet düşüncesini esas aldığı, hedefinin millet egemenliğine dayanan bir millî devlet olduğu açıklanacaktır” ifadelerinde yer alan konular I. Ünitedekilerle aynıdır. Bu nedenle iki ünite kazanımları arasında sadeleştirme yapılmalıdır.” Ö-14

Bu üniteyle ilgili olarak sorulan ilk soru, I. Ünitenin kazanımlarını yoğunluk açısından değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Soruya 20 öğretmenden sadece 2 öğretmen “yoğun”, 18 öğretmen “normal” cevabı vermiştir. Bu da öğretmenlerin

%90'ının bu üniteyi kazanımlar açısından normal düzeyde bulduklarını, yoğun bulmadıklarını göstermektedir.

Üniteye ilişkin ikinci soru, ünite için ayrılan sürenin yeterli olup olmadığı şeklindedir. 20 öğretmenden 10'u sürenin yeterli olduğunu, 4 öğretmen sürenin fazla olduğunu ve azaltılabileceğini, 6 öğretmen ise süreye ekleme yapılması gerektiğini belirtmiştir. Bu sonuçlara göre 14 öğretmen, yani %70 oranında ünite süresinin yeterli olduğu dile getirmiştir.

Üçüncü soru ünitenin kazanımlarının öğrenme açısından ağır olup olmadığını ölçmeye yöneliktir. 8 öğretmen 3. kazanımı biraz ağır bulduklarını diğer 12 öğretmen ise ağır bir kazanım olmadığını belirtmiştir. Bu kazanım programda, “Mustafa Kemal’in fikir hayatının oluşumunu ve gelişimini etkileyen unsurları değerlendirir” şeklinde ifade edilmiştir. % 40 oranında 3. kazanımın ağır bulunması ünite kazanımının hafifletilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Bu kazanımın açıklamalar bölümünde “Selanik, Manastır, İstanbul, Şam ve Sofya şehirlerindeki ortamın, Mustafa Kemal’in aldığı eğitimin, okuduğu kitapların, yerli ve yabancı düşünürlerin, fikir akımlarının Mustafa Kemal’in fikirlerine etkisi ele alınacaktır” ifadesi yer almaktadır. Açıklamalar bölümünde bu kadar fazla konu başlığının yer almasından dolayı kazanımın yoğun olduğu, ders kitabında bu konuların detaylı işlenmesinin de öğrenmeyi güçleştirdiği kanısı yaygındır.

Dördüncü soruda katılımcılara ünite kazanımları ile ilgili yapılması gereken düzenlemeler neler olmalıdır? Şeklinde soru yöneltilmiştir. Öğretmenlerin 14'ü yani % 70'i hayır cevabını vererek ünitenin kazanım yönünden yeterli olduğunu dile getirmiştir. 2 öğretmen ise bu ünitenin 3. kazanımı ile V. Ünitenin 1. kazanımının tekrar olduğunu belirtmiştir. Ayrıca 2 öğretmen son ünitenin bu üniteyle birleştirilebileceğini, diğer 2 öğretmen de Balkan Savaşları'nın kazanımlara eklenmesi gerektiğini ifade etmiştir.

2.3.2. II. Ünite'nin Değerlendirilmesi

II. Ünite “Millî Mücadele’nin Hazırlık Dönemi” başlığını taşımakta olup 7 kazanımdan oluşmaktadır. Kazanımlar için 8 ders saati ayrılmıştır. Ünite'nin öğretim programı içindeki oranı % 11’dir.

Ünite ile ilgili sorulara öğretmenlerin verdiği cevaplar doğrultusunda oluşturulan kodlama tablosu aşağıda yer almaktadır.

Tablo: 3: II. Ünite ile İlgili Sorulara Öğretmenlerin Verdiği Cevapların Kodlaması.

II. ÜNİTE: Milli Mücadele’nin Hazırlık Dönemi				
Öğretmen	Ünite'nin Kazanım Yoğunluğu	Üniteye Ayrılan Süre	Ünitede Kazanımların Seviyesi	Ünite ile İlgili Yapılması Gereken Düzenleme
Ö-1	Normal	2 saat eklenmeli	Ağır kazanım yok	1. kazanım çıkarılmalı, Milli Mücadele’ye daha geniş yer verilmeli.
Ö-2	Normal	Yeterli	Ağır kazanım yok	1. kazanım çıkarılmalı, Milli Mücadele’ye daha geniş yer verilmeli.
Ö-3	Yoğun	2-4 saat eklenmeli	Ağır kazanım yok	Yok
Ö-4	Normal	2-4 saat eklenmeli	Ağır kazanım yok	General Harbours ve Amiral Bristol Raporları eklenmeli.
Ö-5	Yoğun	2 saat eklenmeli	Ağır kazanım yok	1. kazanım çıkarılmalı.
Ö-6	Yoğun	2-4 saat eklenmeli	Ağır kazanım yok	1. kazanım çıkarılmalı. Milli Mücadele’ye daha geniş yer verilmeli.
Ö-7	Yoğun	2-4 saat eklenmeli	Ağır kazanım yok	1. kazanım çıkarılmalı.
Ö-8	Normal	2-4 saat eklenmeli	Ağır kazanım yok	1. kazanım çıkarılmalı, Milli Mücadele’ye daha geniş yer verilmeli.
Ö-9	Normal	2-4 saat eklenmeli	Ağır kazanım yok	1. kazanım daha kapsamlı verilmeli.

Ö-10	Normal	2-4 saat eklenmeli	Ağır kazanım yok	Milli Mücadele'ye daha geniş yer verilmeli.
Ö-11	Yoğun	2-4 saat eklenmeli	Ağır kazanım yok	Yok
Ö-12	Yoğun	2-4 saat eklenmeli	Ağır kazanım yok	1. kazanım çıkarılmalı.
Ö-13	Yoğun	4-8 saat eklenmeli	Ağır kazanım yok	1. kazanım çıkarılmalı.
Ö-14	Normal	2 saat eklenmeli	Ağır kazanım yok	1. kazanım çıkarılmalı.
Ö-15	Yoğun	2 saat eklenmeli	Ağır kazanım yok	Yok
Ö-16	Normal	4-8 saat eklenmeli	Ağır kazanım yok	Yok
Ö-17	Yoğun	2-4 saat eklenmeli	Ağır kazanım yok	Yok
Ö-18	Yoğun	2-4 saat eklenmeli	Ağır kazanım yok	I. Dünya Savaşı eklenmeli
Ö-19	Yoğun	4-8 saat eklenmeli	Ağır kazanım yok	Yok
Ö-20	Normal	2 saat eklenmeli	Ağır kazanım yok	Yok

II. Üniteye ilişkin öğretmen görüşlerinden bir kısmı aşağıda yer almaktadır:

“Ünite kazanım yoğunluğuna bakıldığında normal olarak gözükmektedir. Ünitenin kazanımları dikkate alındığında ders süresi 2-4 saat daha artırılabilir. Bu sayede öğrencilerin konuyu anlamaları daha da kolaylaştırılabilir. Kazanımların seviyesi genel olarak normal ancak 1915 Ermeni olayları ve Pontus meselesi konusu biraz öğrenci için ağır olabilir. Özellikle Pontus meselesinde çok yoğun olaylar zinciri geçmekte. Üniteye eklenmesi veya çıkarılması gereken kazanım yoktur. Ancak konu olarak Ermeni meselesinde General Harbord Raporu'na, İzmir'in işgali konusunda da Amiral Bristol Raporu'na kısaca yer verilmesi olumlu olacaktır.” Ö-4

“Ünitedeki kazanımlar sayı olarak az olmakla birlikte bazı kazanımların kapsamı geniştir. Bu sebeple yoğun bir ünite. Kazanımların önemli bir kısmı üst düzey (analiz, değerlendirme) beceri kazandırmayı hedeflemektedir. Milli Mücadele'nin gerçekleştirilme gerekçesi, şartları, yöntemi ve bu harekete önderlik edenlerin amaç ve düşünce tarzlarının anlaşılması bu üniteye gelişmelerle ilgilidir. Bununla birlikte Türk inkılabının dayanak noktaları ve yeni Türk devletinin nitelikleri yine bu kazanımlarla ilişkilidir. Bu sebeplerle kazanımların gerçekleşmesi için verilen süre yeterli değildir. 2-4 saat eklenebilir. Kazanımlar, yeterli süre verildiğinde öğrenci seviyesine uygundur. Bu üniteye kazanımlarda I. Dünya Savaşı daha geniş işlenmelidir.” Ö-18

“Ünite kazanımlar açısından yeterli. Fakat konu fazla olduğundan süre kesinlikle çok yetersizdir. Programdaki en temel iki aksaklıktan biri budur. Milli Mücadelemizin en mühim dönemi hazırlık yani planlama dönemidir. Kongreler bu dönemde olmuş ve temeller atılmıştır. En azından süre 16 saat, % 20 ağırlıkta olmalıdır. Kazanımlar uygun ama zaman yetersiz olduğundan üniteyle ilgili kavram, olay ve olgular kazanımlara en uygun şekilde verilememektedir. Eklenmesi gereken herhangi bir konu olduğunu düşünmüyorum.” Ö-19

“Ünitede kazanım yoğunluğu biraz fazla. Konuların ağırlığı ile kazanımların sayısı doğru orantılı. Fakat kazanımlar kendi içinde farklı konuları içerdiğinden ders işleme aşamasında yoğunluk yaşanıyor. Konuların ağırlığı değerlendirildiğinde 8 saatlik süreye en az 2 saat daha eklenebilir. Ünitenin kazanımları yeterlidir. Ağır olan kazanım yok, öğrenci seviyesine uygun. Bu ünite 1.kazanım “XX. yüzyıl başlarında Osmanlı Devleti’nin siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel durumunu değerlendirir.” bence ayrı bir ünite içinde ve en başta verilmeli, bu üniteden çıkarılmalıdır.” Ö-5

“Millî Mücadele’nin Hazırlık Dönemi ünitesinde 7 kazanım yer almaktadır. Kazanımların içeriği açısından alt başlıklar daha da çoğaltılıp kazanım sayısı artırılabilir. Örneğin 3. kazanım “Mondros Ateşkes Antlaşması’nın imzalanması ve uygulanmasının sonuçlarını kavrar” şeklinde düzenlenmiş. Bununla beraber bu kazanımın içinde 5 adet açıklama yer almaktadır ki bunların hepsi ayrı birer konu başlığı altında değerlendirilecek hususlardır. Bu doğrultuda 7 kazanım için 8 saatlik süre az olup süre en az 2-4 saat daha arttırılmalıdır. Yukarıdaki açıklamalarda belirttiğim gibi konunun seviyesi açısından ağır bir kazanım yok fakat tek bir kazanım içerik olarak çok hacimli. Ünite 1. kazanım “XX. yüzyıl başlarında Osmanlı Devleti’nin siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel durumunu değerlendirir” ve 2. kazanım “Birinci Dünya Savaşı’nda Osmanlı Devleti’nin durumunu değerlendirir” kazanımları en başta ayrı bir ünite içinde yer almalı. Bu bölüme eklenmesi yönünde şunları söyleyebilirim: Bir kere öğrenci, Millî Mücadele’nin o günün şartlarında nasıl örgütlendiğini tam olarak kavrayamıyor. Kongrelerden bahsediyoruz ama bu kongreler nasıl düzenlenmiş, neler konuşulmuş anlatamıyoruz, konuyu hızlı geçiyoruz. Ayrıca halk bu mücadeleye nasıl dahil edilmiş tam olarak yansıtamıyoruz. Olayları hep siyasi boyutuyla anlatıyoruz. Mücadelenin biraz daha sosyal boyutunu yansıtmalıyız. Mesela Millî Mücadele’de, dönemin koşullarını tam anlamıyla verebilsek program biraz daha sivil bir anlayışa bürünmüş olacaktır diye düşünüyorum.” Ö-6

“Ünitede kazanımlar yeterli ve çok hacimli. Bu nedenle süre kesinlikle çok yetersiz olup 2-4 saat eklenmelidir. Programdaki en temel aksaklıklardan biri budur. Millî Mücadele’nin en mühim dönemi hazırlık yani planlama dönemidir. Kongreler, bu dönemde olmuş ve temeller atılmıştır. Bu dönemin daha geniş anlatılması gerekir. Bu nedenle ders

saati birkaç saat artırılmalıdır. Kazanımlar, uygun ama zaman yetersiz olduğundan üniteyle ilgili kavram, olay ve olgular kazanımlara en uygun şekilde verilememektedir.” Ö-17

“Ünitede kazanımların yeterli olmadığı kanaatindeyim. Bu ünitenin daha yoğun olması gerekir. I. Ünitenin 2 saatinin buraya aktarılması isabetli olur. Çünkü bu konunun lise 2. sınıf öğretim programında var olduğu düşünülse bile konunun yıl sonuna denk gelmesi, konunun işlenmesini mümkün kılmamaktadır. Ünitede ağır bir kazanım yok. Bu ünitenin biraz daha hacimli olması gerekir. Çünkü ünitenin adı “Millî Mücadele’nin Hazırlık Dönemi”. Lakin Osmanlı’nın son dönemleri de buraya eklenerek diğer konular sıkıştırılmış ve ayrılan zaman yetersiz kalmıştır. Buradan hareketle 1. kazanım “XX. yüzyıl başlarında Osmanlı Devleti’nin siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel durumunu değerlendirir” en başta farklı bir üniteye yer alabilir.” Ö-14

“Bu ünitenin kazanımları çok, konuları fazladır. Bu kazanım yoğunluğuna göre süre yetersiz kalıyor. Süreye 2-4 saat ekleme yapılmalıdır. Öğrencilerin kavraması yönünden zor bir kazanım yok. Ünitede şöyle bir düzenleme yapılması gerektiğini düşünüyorum. Bu üniteye Kuvayı Milliye ve Cemiyetler ile başlanmalıdır. Önceki kazanımlar hazırlanarak yeni birinci üniteye yer almalıdır. Bu durumda konu bütünlüğü sağlanır ve süre yeterli olabilir.” Ö-12

“Millî Mücadele’nin Hazırlık Dönemi ünitesi kazanım açısından yoğun bir ünite. Ünitenin 2. kazanımı ve açıklamalar kısmı incelendiğinde I. Dünya Savaşı’nda Osmanlı Devleti’nin durumunu anlatmaya yetmediği görülür. Açıklamalarda “10. sınıf tarih öğrenim programının “En Uzun Yüzyıl” ünitesinin 17. kazanımı ile ilişkilendirilecektir” ifadesiyle bu eksiklik giderilmeye çalışılmışsa da öğrencilerin bir yıl önceki bilgileri hatırlamalarının pek mümkün olmadığını düşünüyorum. Ayrıca bu kazanım burada olmamalı en başta ayrı bir üniteye olmalı diye düşünüyorum. Ünite için ayrılan 8 saatlik süre yeterli değildir. 2 saat daha ekleme yapılabilir. Kazanımlar, seviye açısından uygun olup ağır olan kazanım yoktur. Ünitenin çok yoğun bir ünite olduğunu ve birkaç kazanım eklenmesi gerektiğini düşünüyorum. Örneğin; ünitenin 2. kazanımından önce “I. Dünya Savaşı’nda Avrupa’nın durumunu değerlendirir” şeklinde bir kazanım eklenmesi gerektiğini düşünüyorum. Unutulmamalı ki özellikle Avrupa’daki durum, I. Dünya Savaşı’nın asıl nedenlerinin başında gelmektedir.” Ö-15

Bu üniteyle ilgili olarak sorulan ilk soru ünitenin kazanımlarını yoğunluk açısından değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Soruya 20 öğretmenden 12’si “yoğun”, 8’i “normal” cevabı vermiştir. Bu da öğretmenlerin % 60’ının bu üniteyi kazanımlar açısından yoğun bulduğunu, ünitenin kazanımlar yönünden tadilata ihtiyacı olduğunu göstermektedir.

Kazanımlar incelendiğinde ünitenin 1. kazanımı “XX. yüzyıl başlarında Osmanlı Devleti’nin siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel durumunu değerlendirir”, 2. kazanım “ Birinci Dünya Savaşı’nda Osmanlı Devleti’nin durumunu değerlendirir” gibi başlı başına konu başlıkları içeren detaylı kazanımlarla başlayıp 7. kazanım “Sevr Antlaşması’nın Millî Mücadele sürecine etkilerini değerlendirir” ile son bulduğu görülmektedir. Bu kazanımlar arasında Mili Mücadele’nin hazırlık dönemini içeren Mondros Ateşkes Antlaşması, Paris Barış Konferansı, Wilson İlkeleri, Cemiyetler, Kongreler, Amasya Görüşmeleri, Misak-ı Millî, TBMM’nin açılışı ve ayaklanmalar gibi çok sayıda konu yer almaktadır. Bu kadar konu başlığının olması kazanımların yoğun olduğunun bir göstergesidir. Lakin konular vazgeçilmez olduğu için sadeleştirme mümkün gözükmemektedir. Yapılacak olan süreyi arttırmaktır.

Üniteye ilişkin ikinci soruda ünite için ayrılan sürenin yeterli olup olmadığı sorulmuştur. 20 öğretmenden 1’i “yeterli”, diğer 19 öğretmen ise sürenin arttırılması gerektiğini belirtmiştir. Bu sonuca göre katılımcıların %95’i ünite süresinin konuları işleme açısından yetersiz olduğunu ve değişik oranlarda sürenin arttırılması gerektiğini dile getirmişlerdir. Bu durumda üniteye ayrılan süre arttırılmalıdır.

Üçüncü soruda ünitenin kazanımlarının öğrenme açısından ağır olup olmadığı sorulmuştur. Öğretmenlerin tamamı kazanımların ağır olmadığı noktasında ortak görüş belirtmişlerdir.

Dördüncü soruda katılımcılara üniteye kazanımlarla ilgili yapılması gereken düzenlemeler neler olmalıdır? Şeklinde soru yöneltilmiştir. Öğretmenlerin 10’u yani % 50’si 1. kazanımın bu üniteden çıkarılması gerektiğini belirtmiştir. Bu kazanım, programda “XX. yüzyıl başlarında Osmanlı Devleti’nin siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel durumunu değerlendirir” şeklinde ifade edilmiştir. Bu görüşü savunan öğretmenlerin çoğu bu kazanımın daha geniş bir şekilde ve daha uzun zamanda en başta ayrı bir üniteye işlenmesi gerektiğini belirtmektedirler. Ayrıca bu kazanıma ayrılan zamanın Millî Mücadele’nin, sosyal ve ekonomik yönden daha geniş bir şekilde işlenmesinde kullanılması gerektiğini ifade eden öğretmenler de

vardır. Katılımcılardan 7 öğretmen eklenmesi gereken bir konu veya kazanım olmadığını belirtirken diğer öğretmenler Millî Mücadele'nin sosyal ve ekonomik yönden daha geniş işlenmesini, I. Dünya Savaşı'nın detaylı işlenmesini, General Harboud ve Amiral Bristol Raporlarının kazanımlara eklenmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Bu konu “Ortaöğretim Müfredatlarına İlişkin Yeni Yaklaşımlar Çalıştayı” sonuç raporunda yer almış ve “I. Dünya Savaşı'nda cepheler konusunun kısa tutulması konunun yeterli anlaşılmasına sebep olmaktadır” cümlesiyle ifade edilmiştir (Çubuk M.E.M, 2011:25).

2.3.3. III. Ünite Değerlendirilmesi

III. Ünite “Kurtuluş Savaşı'nda Cepheler” başlığını taşımakta olup 5 kazanımdan oluşmaktadır. Kazanımlar için 8 ders saati ayrılmıştır. Ünite programı içindeki oranı % 8'dir. Ünite ile ilgili sorulara öğretmenlerin verdiği cevaplar doğrultusunda oluşturulan kodlama tablosu aşağıda yer almaktadır.

Tablo:4: III. Ünite ile İlgili Sorulara Öğretmenlerin Verdiği Cevapların Kodlaması

III. ÜNİTE: Kurtuluş Savaşı'nda Cepheler				
Öğretmen	Ünitenin Kazanım Yoğunluğu	Üniteye Ayrılan Süre	Ünitede Kazanımların Seviyesi	Ünite ile ilgili Yapılması Gereken Düzenleme
Ö-1	Normal	2 saat eklenmeli	Ağır kazanım yok	Mudanya Antlaşması eklenmeli.
Ö-2	Normal	Yeterli	Ağır kazanım yok	Cepheler daha geniş verilmeli.
Ö-3	Normal	2 saat eklenmeli	Ağır kazanım yok	Yok
Ö-4	Normal	Yeterli	Ağır kazanım yok	Yok
Ö-5	Normal	2-4 saat eklenmeli	Ağır kazanım yok	Cepheler daha geniş verilmeli.
Ö-6	Normal	2 saat eklenmeli	Ağır kazanım yok	5. kazanım çıkarılmalı. Mudanya Antlaşması eklenmeli.

Ö-7	Normal	2-4 saat eklenmeli	Ağır kazanım yok	Lozan Antlaşması bu üniteye alınmalı.
Ö-8	Normal	2 saat eklenmeli	Ağır kazanım yok	Yok
Ö-9	Normal	Yeterli	Ağır kazanım yok	5. kazanım çıkarılmalı.
Ö-10	Normal	Yeterli	Ağır kazanım yok	Millî Mücadele'ye daha geniş yer verilmeli.
Ö-11	Normal	2 saat eklenmeli	Ağır kazanım yok	Yok
Ö-12	Normal	2 saat eklenmeli	Ağır kazanım yok	Lozan Antlaşması bu üniteye alınmalı. 5. kazanım çıkarılmalı.
Ö-13	Normal	2 saat azaltılmalı	Ağır kazanım yok	Yok
Ö-14	Normal	Yeterli	Ağır kazanım yok	Mudanya Antlaşması eklenmeli.
Ö-15	Normal	2-4 saat eklenmeli	Ağır kazanım yok	5.kazanım çıkarılmalı.
Ö-16	Normal	2 saat eklenmeli	Ağır kazanım yok	Yok
Ö-17	Normal	2 saat eklenmeli	Ağır kazanım yok	5. kazanım çıkarılmalı.
Ö-18	Yoğun	2-4 saat eklenmeli	Ağır kazanım yok	Mudanya Antlaşması eklenmeli.
Ö-19	Yoğun	2-4 saat eklenmeli	Ağır kazanım yok	Yok
Ö-20	Normal	2 saat eklenmeli	Ağır kazanım yok	Yok

III. Üniteye ilişkin öğretmen görüşlerinden bir kısmı aşağıda yer almaktadır:

“Üçüncü ünite kazanım yoğunluğu açısından normal seviyededir. Kazanım yoğunluğu açısından ünite için ayrılan süre yeterli görünmektedir. Ünitedeki kazanımları, öğrenci açısından öğrenilmesi kolay kazanımlar olarak görmekteyim. Öğrenciler bu üniteye kazanım olarak değil, daha ziyade konuların kronolojisi açısından zorlanmaktadırlar. Ünite Kurtuluş Savaşı’nda cepheleleri işlediğinden ve birçok savaş ve antlaşma söz konusu olduğundan olayların kronolojik sıralamasını bazen kavrayamamaktadırlar. Üniteye eklenmesi veya çıkarılması gereken kazanım ve konu bulunmadığı kanaatindeyim.” Ö-4

“Ünitedeki kazanımların yoğunluğu olması gerektiği kadardır. Üniteye ayrılan süre kazanımların gerçekleştirilmesine yeterlidir. Üniteye kazanımlar genellikle öğrenci seviyesine uygundur. Ünitenin son kazanımı “Sakarya Meydan Savaşı’nın ve Büyük Taarruz’un kazanılmasının Millî Mücadele’deki önemini değerlendirir” şeklinde

hazırlanmış ve Milli Mücadele'nin savaş dönemi bitirilmiştir. Bu üniteye Mudanya Ateşkes Antlaşması ile ilgili bir kazanım eklenmelidir.” Ö-18

“Ünite kazanımlar yönünden yeterlidir. Lakin konular önemli, içerik açısından geniş olduğu için süre arttırılmalı. Özellikle Doğu ve Güney cepheleri için 2-4 ders saati eklenirse kazanımlara ulaşmak daha da kolaylaşır. Kazanımları açık ve anlaşılır buluyorum. Ekleme yönünden cephelerin birbiriyle mukayesesi içerikli bir kazanım eklenebilir.” Ö-19

“Bu ünitenin kazanım sayısını yeterli buluyorum. Ünitenin yoğunluğu göz önüne alındığında ünite için ayrılan süre yeterli değil. Bu üniteye çok daha fazla ders saati ayrılmalıdır. Özellikle Güney ve Doğu cephelerinin daha kapsamlı işlenmesi için bu süre en az 2-4 saat arttırılmalıdır. Kazanımlar normal. Ağır olan kazanım yok. Özellikle Güney ve Doğu cephelerindeki mücadeleler ile Batı Cephesi'nde düzenli ordu kuruluncaya kadar yapılan mücadeleler daha ayrıntılı şekilde verilmelidir.”Ö-5

“Kurtuluş Savaşı'nda Cepheler” adlı bu ünite 5 kazanımdan oluşmaktadır. Yukarıdaki açıkladığımız problemler bu ünite için de geçerli. Yani kazanımlar içerik olarak çok geniş bir hacimle ele alınmıştır. Mesela 2. kazanım “Sakarya Meydan Savaşı'na kadar Batı Cephesindeki askerî mücadeleleri ve siyasi başarıları değerlendirir”. Bu kazanım içinde; Düzenli Ordunun Kurulması, I. ve II. İnönü Savaşları, Londra Konferansı, Teşkilâtiesasiye'nin Kabulü, İstiklal Marşı'nın Kabulü, Afganistan ve Sovyet Rusya ile Antlaşma gibi konular yer almaktadır. Bu nedenle biraz yoğun olduğunu düşünüyorum. Ünite 5 kazanım için 8 saatlik süre ucu ucuna yetmektedir. Hatta en az 2 saat eklenmelidir. “Kurtuluş Savaşı sürecinin sanat ve edebiyat eserlerine yansımaları değerlendirir” kazanımı üniteye yoğunluk katıyor ve ünite bütünlüğü açısından gerekli değil diye düşünüyorum. Diğer taraftan Mudanya Ateşkes Antlaşması kazanımlara eklenmelidir. Ben bu konuyu programda göremedim.”Ö-6

“Üniteyi kazanımlar açısından fazlasıyla yeterli görüyorum. Kazanımlar kendi içinde cephelerin biraz daha geniş ele alınması gerektiğini düşünüyorum. Bu açıdan 8 saatlik sürenin yeterli olmadığını düşünüyorum. 1-2 saat daha eklenebilir. Bu üniteye eklenmesi veya çıkarılması gereken kazanım olarak son kazanımın “Kurtuluş Savaşı sürecinin sanat ve edebiyat eserlerine yansımaları değerlendirir”, T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi ile doğrudan ilişkili olmadığını, yoğunluk kattığını ve konu bütünlüğünü bozduğunu düşünmekteyim. Bu kazanım, Türk İnkılabı ünitesine kaydırılabilir. Bu açıdan bu kazanımın çıkarılması gerektiğini düşünüyorum.” Ö-9

“Ünite kazanımlar yeterli, yoğun değil. Fakat konuları rahat işleyebilmek için 2 saatlik ders süresi eklenebilir. Kazanımlar itibarıyla öğrenilmesi zor bir kazanım yok. Üniteye kazanım eklemeye gerek yok fakat son kültür ve sanatla ilgili kazanım çıkarılabilir.” Ö-17

“Ünite kazanımlar yönüyle yoğun değil. Kazanımları yetiştirebilme açısından 2 saatlik ders süresi eklenebilir. Kazanımlar itibariyle öğrenilmesi zor bir kazanım yok. IV. Ünitedeki Lozan kazanımı konu bütünlüğünün sağlanması açısından buraya alınmalı. Ayrıca son kültür ve sanatla ilgili kazanım bu üniteden çıkarılabilir.” Ö-12

Bu üniteyle ilgili olarak sorulan ilk soru ünitenin kazanımlarını yoğunluk açısından değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Soruya 20 öğretmenden 18’i “normal”, 2’si “yoğun” cevabını vermiştir. Bu da öğretmenlerin % 90’ının bu üniteyi kazanımlar açısından normal bulduğunu göstermektedir.

Üniteye ilişkin ikinci soruda ünite için ayrılan süre olarak yeterli olup olmadığı sorulmuş ve 20 öğretmenden 5’i yeterli, diğerleri ise sürenin ders saati olarak değişik oranlarda arttırılması gerektiğini söylemişlerdir. Bu sonuçlara göre 15 öğretmen, yani katılımcıların %75’i ünite süresinin konuları işleme açısından yetersiz olduğunu dile getirmişlerdir. Bu nedenle üniteye ayrılan süre kesinlikle arttırılmalıdır.

Kazanımlar incelendiğinde ünitenin 1. kazanım olarak “Kurtuluş Savaşı’nda Doğu ve Güney cephelerinde yapılan mücadeleleri analiz eder” ile başladığı devamında Sakarya Savaşı ve Büyük Taarruz’un ardından 5. kazanım olan “Kurtuluş Savaşı sürecinin sanat ve edebiyat eserlerine yansımaları değerlendirir” ile sona erdiği görülmektedir. Bu kazanımlarda Kuva-yı Millîye, İnönü ve Eskişehir-Kütahya Savaşları, 1921 Anayasası, İstiklal Marşı’nın Kabulü, Tekâlif-i Millîye Kararları, Sakarya Meydan Savaşı ve Büyük Taarruz konuları yer almaktadır. Doğal olarak kazanımların bu kadar konu içermesi dolayısıyla süre konusunda problem yaşanılması kaçınılmazdır.

Üçüncü soruda ünitenin kazanımlarının öğrenme açısından ağır olup olmadığı sorulmuştur. Öğretmenlerin tamamı kazanımların ağır olmadığını belirtmiştir. Yalnız

bazı öğretmenler ünite de savaşların ve antlaşmaların çok olması nedeniyle öğrencilerin kronoloji açısından zorlandıklarını dile getirmişlerdir.

Dördüncü soruda katılımcılara ünite de kazanımlarla ilgili yapılması gereken düzenlemeler neler olmalıdır? Şeklinde soru yöneltilmiştir. Öğretmenlerden 8'i yani %40'ı kazanımlara ekleme veya çıkarma yapmaya gerek olmadığını belirtmiştir. Diğer öğretmenlerden 4'ü Mudanya Antlaşması'nın eklenmesini, 2'si cephelerin daha geniş işlenmesi, 2'si Lozan Antlaşması'nın 4. ünite den buraya aktarılması, 4'ü ise 5. kazanıma gerek olmadığını belirtmişlerdir. 5. kazanım programda “Kurtuluş Savaşı sürecinin sanat ve edebiyat eserlerine yansımalarını değerlendirir” şeklinde ifade edilmiştir. Buna göre ünite kazanımları kendi içinde yeterli gibi görünse de kazanımlarda yeniden bir düzenleme yapılması gerektiği ortaya çıkmaktadır. Ayrıca katılımcılardan biri Kurtuluş Savaşı'nda mali kaynaklar, harp sanayi, sosyal hayat gibi konuların da eklenebileceğini söylemiştir. Kronolojik olarak bu ünite de olması gereken Mudanya Antlaşması hiçbir ünite de kazanımlarda yer almayıp unutulmuş görünmektedir.

2.3.4. IV. Ünitenin Değerlendirilmesi

IV. Ünite “Türk İnkılabı” başlığını taşımakta olup 12 kazanımdan oluşmaktadır. Kazanımlar için 16 ders saati ayrılmıştır. Ünitenin öğretim programı içindeki oranı % 19 'dur. Ünite ile ilgili sorulara öğretmenlerin verdiği cevaplar doğrultusunda oluşturulan kodlama tablosu aşağıda yer almaktadır.

Tablo: 5: IV. Ünite ile İlgili Sorulara Öğretmenlerin Verdiği Cevapların Kodlaması

IV. ÜNİTE: Türk İnkılabı				
Öğretmen	Ünitenin Kazanım Yoğunluğu	Üniteye Ayrılan Süre	Ünitede Kazanımların Seviyesi	Ünite ile ilgili Yapılması Gereken Düzenleme
Ö-1	Normal	Yeterli	Ağır kazanım yok	“Atatürk’ün Yurt Gezileri” eklenmeli.
Ö-2	Normal	Yeterli	Ağır kazanım yok	Yok
Ö-3	Normal	2-4 saat eklenmeli	Ağır kazanım yok	Yok
Ö-4	Normal	2 saat eklenmeli	Ağır kazanım yok	Yok
Ö-5	Normal	2-4 saat eklenmeli	Ağır kazanım yok	Yok
Ö-6	Normal	Yeterli	Ağır kazanım yok	Yok
Ö-7	Normal	Yeterli	Ağır kazanım yok	Lozan Antlaşması buradan çıkarılmalı 3. Üniteye alınmalı.
Ö-8	Normal	Yeterli	Ağır kazanım yok	Yok
Ö-9	Normal	Yeterli	Ağır kazanım yok	İnkılap kavramı kapsamlı bir şekilde verilmeli.
Ö-10	Normal	2-4 saat eklenmeli	Ağır kazanım yok	Yok
Ö-11	Normal	2-4 saat eklenmeli	Ağır kazanım yok	Yok
Ö-12	Normal	4 saat azaltılmalı	Ağır kazanım yok	Lozan Antlaşması buradan çıkarılmalı 3. Üniteye alınmalı.
Ö-13	Normal	2-4 saat eklenmeli	Ağır kazanım yok	Yok
Ö-14	Normal	Yeterli	Ağır kazanım yok	Yok
Ö-15	Normal	Yeterli	Ağır kazanım yok	Yok
Ö-16	Normal	Fazla	Ağır kazanım yok	Yok
Ö-17	Normal	2-4 saat eklenmeli	Ağır kazanım yok	Yok
Ö-18	Normal	Fazla	Ağır kazanım yok	Yok
Ö-19	Normal	Fazla	Ağır kazanım yok	Yok
Ö-20	Normal	2-4 saat eklenmeli	Ağır kazanım yok	Yok

IV. Üniteye ilişkin öğretmen görüşlerinden bir kısmı aşağıda yer almaktadır:

“Ünite kazanımlar açısından yoğun bir ünite ancak çıkarılacak veya eklenecek bir kazanım ve konu bulunmamaktadır. Ünitenin yoğunluğu dikkate alındığında ders saati biraz (2 saat) daha artırılabilir. Ünitedeki kazanımlar, öğrencilerin daha önceki senelerde görmüş oldukları konuların biraz daha genişletilmiş şekli. Bu yüzden öğrenciler tarafından kavranılması zor olacak herhangi bir kazanım bulunmamaktadır. Ancak konu olarak “Atatürk Dönemi Kültür, Dil ve Tarih Alanında Yapılan Çalışmalar” daha kısa olarak verilebilirdi. Ünitede eklenmesi veya çıkarılması gereken kazanım ve konu bulunmamaktadır.” Ö-4

“Ünite kazanımları, öğrenciden kavrama ve değerlendirme noktasında sonuçlar beklemektedir. Kazanımların yoğunluğu olması gerektiği kadardır ve bununla birlikte kazanımlar birbirini desteklemektedir. Üniteye ayrılan süre yukarıda bahsedilen sebeplerden dolayı kazanımların gerçekleştirilmesi için fazladır. Ünitadaki kazanımlar genellikle öğrenci seviyesine uygundur. Üniteye eklenmesi ya da çıkarılması gereken herhangi bir konu yoktur.” Ö-18

“Ünite kazanımlar açısından uygundur. Bana göre 16 saatlik süre çok uzun tutulmuştur. Kazanımları verebilmek için bu kadar uzun süre takdir edilmesi başka ünitelerde sıkışıklığa (Hazırlık Dönemi Ünitesinde) neden olmaktadır. Ayrıca sürekli tekrarlanan kavram ve konular sebebiyle bu durum öğrencilerin derslerde sıkılmasına sebep olmakta. Kazanımlar açık ve anlaşılır kazanımlardır. Öğrenme açısından bir zorluk yaşanmamaktadır. Kazanım çıkarmak değil ama süreyi ve ağırlığı azaltmak gereklidir. Ders süresi olarak 8-10 saat uygundur.” Ö-19

“Ünitenin adı “Kurtuluş Savaşı’nda Cepheler”. 5 kazanım için 8 saat süre ayrılmış. Kazanımlar açısından ünitenin yoğun olmadığı kanaatindeyim. Mevcut kazanımlara göre süre yeterli sayılabilir. Ünitenin kazanımları öğrenme açısından uygun ama yeterli değil. Ağır bir kazanım yok. Zaten okulumuz fen lisesi olduğu için konular öğrencilere hafif bile geliyor diyebiliriz. Bence bu ünitenin daha yoğun olması gerekir. Konuların daha teferruatlı, dönemin psiko-sosyal durumunun öğrencinin o dönemi kavrayacağı şekle getirilmesi gerekir. Mesela Kurtuluş Savaşı hangi ekonomik kaynaklarla yürütülmüş, toplumun tüm kesimlerinin bu mücadeleye bakışı, dönemin basın olaylara bakışı vb. konular eklenebilir. Ayrıca Mudanya Antlaşması kazanımlar arasında yer almıyor. Eklenmesi gerek diye düşünüyorum. İnkılapların gayesinin daha iyi anlaşılması açısından IV. ve V. Üniteler yer değiştirmeli diye düşünüyorum.” Ö-14

“Bu ünite için 12 kazanım fazlasıyla yeterlidir. Kazanımlar içinde çok fazla konu yer alsa da ayrılan 16 saatlik süre fazladır. Süre 12 saate çekilebilir. Kazanımlar, öğrencilerin kolayca öğrenmesini sağlayacak şekilde düzenlenmiştir. Öğrencilerin öğrenmekte zorlanacakları bir kazanım yoktur. Eklenecek konu olarak İnkılap nedir? Nasıl oluşur? Gibi hususların kazanımlara yansıtılması ya da ayrı kazanım şeklinde verilmesi gereklidir. Çıkarılmasını düşündüğüm kazanım ise Lozan kazanımıdır. Lozan konusu buradan III. Üniteye aktarılmalıdır.” Ö-12

Bu üniteyle ilgili olarak sorulan ilk soru ünite kazanımlarını yoğunluk açısından değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Soruya 20 öğretmenin tamamı normal cevabını vermiştir. Bu da öğretmenlerin hepsinin üniteyi kazanımlar açısından normal düzeyde bulduklarını, yoğun bulmadıklarını göstermektedir. Buna rağmen bazı

öğretmenler kazanımlar içinde çok fazla konu başlığı olduğunu ama bu konuların da vazgeçilmez olduğunu belirtmişlerdir. Dolayısıyla kazanımlarda düzenleme gereği yoktur.

Üniteye ilişkin ikinci soruda ünite için ayrılan süre olarak yeterli olup olmadığı sorulmuş ve 20 öğretmenden 8'i yeterli, 9'u sürenin saat olarak değişik oranlarda arttırılması gerektiğini, 3'ü ise ders saatini fazla bulup azaltılabileceğini söylemiştir. Bu sonuçlara göre katılımcıların % 40'ının yeterli, % 45'inin de sürenin arttırılabileceğini belirtmesi genel olarak sürenin yeterli olmakla birlikte az da olsa artırılabilceğini göstermektedir.

Üçüncü soruda ünitenin kazanımlarının öğrenme açısından ağır olup olmadığı sorulmuştur. 20 öğretmenin tamamı kazanımların ağır olmadığı konusunda ortak görüş belirtmişlerdir.

Dördüncü soruda katılımcılara üniteye kazanımlarla ilgili yapılması gereken düzenlemeler neler olmalıdır? Şeklinde soru yöneltilmiştir. Öğretmenlerden 16'sı yani %80'i kazanımlara ekleme veya çıkarma yapmaya gerek olmadığını belirtmiştir. Buna karşılık öğretmenlerden biri "Atatürk'ün Yurt Gezileri"nin eklenebileceğini, 3 öğretmen IV. ve V. Ünitelerin birleştirilebileceğini söylemişlerdir ki bu değerlendirme V. Üniteye geniş bir şekilde ele alınacaktır. Bu öğretmenlerden IV. ve V. Ünitelerin yerinin değiştirilmesi gerektiğini, Lozan Antlaşması'nın buradan III. Üniteye alınması gerektiğini belirtenler de vardır. Öğretmenler içinde öğrenmenin daha kalıcı olması, inkılapların hangi felsefeye dayanarak gerçekleştirildiğinin bilinmesi için IV. ve V. Ünitelerin birleştirilmesi veya yer değiştirmesi fikrini savunanlar vardır. Bu durumda ünitenin birleştirilmesi veya yer değiştirmesi yönünde bir revizyon söz konusu olabilir.

2.3.5. V. Ünitenin Değerlendirilmesi

V. Ünite “Atatürkçülük ve Atatürk İlkeleri” başlığını taşımakta olup 28 kazanımdan oluşmaktadır. Kazanımlar için 22 ders saati ayrılmıştır. Ünitenin öğretim programı içindeki oranı % 45’tir.

Ünite ile ilgili sorulara öğretmenlerin verdiği cevaplar doğrultusunda oluşturulan kodlama tablosu aşağıda yer almaktadır.

Tablo: 6: V. Ünite ile İlgili Sorulara Öğretmenlerin Verdiği Cevapların Kodlaması

V. ÜNİTE: Atatürkçülük ve Atatürk İlkeleri				
Öğretmen	Ünitenin Kazanım Yoğunluğu	Üniteye Ayrılan Süre	Ünitede Kazanımların Seviyesi	Ünite ile ilgili Yapılması Gereken Düzenleme
Ö-1	Yoğun	Süre fazla	Soyut kazanımlar öğretimi zorlaştırıyor.	27 - 28. kazanım çıkarılmalı.
Ö-2	Yoğun	Süre fazla	Soyut kazanımlar öğretimi zorlaştırıyor.	4 ve 5. Üniteler birleştirilmeli.
Ö-3	Yoğun	Süre fazla	Normal	27 - 28. kazanım çıkarılmalı.
Ö-4	Yoğun	Süre fazla	Normal	4 ve 5. Üniteler yer değiştirilmeli.
Ö-5	Yoğun	Süre fazla	Soyut kazanımlar öğretimi zorlaştırıyor.	Açıklamaları tekrar eden kazanımlar sadeleştirilmeli. 4 ve 5. Üniteler birleştirilmeli.
Ö-6	Yoğun	Süre fazla	Soyut kazanımlar öğretimi zorlaştırıyor.	27 - 28. kazanım çıkarılmalı.
Ö-7	Yoğun	Süre fazla	Normal	Açıklamaları tekrar eden kazanımlar sadeleştirilmeli.
Ö-8	Yoğun	Süre fazla	Soyut kazanımlar öğretimi zorlaştırıyor.	Açıklamaları tekrar eden kazanımlar sadeleştirilmeli.
Ö-9	Yoğun	Süre fazla	Soyut kazanımlar öğretimi zorlaştırıyor.	12 ve 28. kazanım tekrar olmuş, yeniden düzenlenmeli.

Ö-10	Yoğun	Süre fazla	Soyut kazanımlar öğretimi zorlaştırıyor	4 ve 5. Üniteler birleştirilmeli. 27 - 28. kazanım çıkarılmalı.
Ö-11	Yoğun	Süre fazla	Soyut kazanımlar öğretimi zorlaştırıyor	Açıklamaları tekrar eden kazanımlar sadeleştirilmeli.
Ö-12	Yoğun	Süre fazla	Soyut kazanımlar öğretimi zorlaştırıyor	27-28. Kazanım çıkarılmalı.
Ö-13	Yoğun	Süre fazla	Soyut kazanımlar öğretimi zorlaştırıyor	Açıklamaları tekrar eden kazanımlar sadeleştirilmeli.
Ö-14	Yoğun	Süre fazla	Soyut kazanımlar öğretimi zorlaştırıyor	Açıklamaları tekrar eden kazanımlar sadeleştirilmeli.
Ö-15	Yoğun	Süre fazla	Soyut kazanımlar öğretimi zorlaştırıyor	Açıklamaları tekrar eden kazanımlar sadeleştirilmeli.
Ö-16	Yoğun	Süre fazla	Soyut kazanımlar öğretimi zorlaştırıyor	Açıklamaları tekrar eden kazanımlar sadeleştirilmeli.
Ö-17	Yoğun	Süre fazla	Normal	Yok
Ö-18	Yoğun	Süre fazla	Soyut kazanımlar öğretimi zorlaştırıyor	Açıklamaları tekrar eden kazanımlar sadeleştirilmeli.
Ö-19	Yoğun	Süre fazla	Soyut kazanımlar öğretimi zorlaştırıyor	Açıklamaları tekrar eden kazanımlar sadeleştirilmeli.
Ö-20	Yoğun	Süre fazla	Normal	Yok

V. Üniteye ilişkin öğretmen görüşlerinden bir kısmı aşağıda yer almaktadır:

“Ünite kazanımlar, ders saati ve yüzde olarak en yoğun ünite. Daha önceki programlarda normalde 10 saatte işlenebilecek ünite, 22 saat gibi çok fazla bir süreye yayılmış. Bu da neredeyse üç aylık bir süreye denk gelmektedir. Ünite kazanım olarak değil de süre açısından daha kısa olabilirdi. Mesela 10 - 12 saatlik ders süresi bu ünite için yeterli olabilirdi. Ünite kazanımlar yeterli kazanımlar. Ancak ders saatinin fazla olması kazanımların daha detaylı bir şekilde incelenmesine neden olduğundan öğrencilerin konuyu kavramasına engel olmaktadır. Aynı zamanda öğrenciler, sürekli aynı şeyleri duymaktan dolayı sıkılmaktadırlar. Bu da konunun kavranmasını zorlaştırmaktadır. Açıkçası ben kendi derslerimde bu üniteyi daha kısa bir şekilde başka kaynaklardan öğrencilere vermekteyim. Yukarıda da belirtildiği üzere ünite kazanım ve konu çıkarmaya gerek yok. Belki konunun daha iyi kavranması açısından IV. ve V. Üniteler yer değiştirebilir. Böylece inkılapların hangi nedenle gerçekleştirildiği daha önceden kavranmış

olur. Ancak 22 saatlik ders süresi 10- 12 saate indirilirse hem diğer konulara ders süresi eklenebilir hem de öğrencilerin üniteyi fazla teferruata inmeden öğrenmelerinin önü açılabilir.” Ö-4

“Ünite kazanımları sayı olarak oldukça fazladır. Ayrıca kazanımlar soyut (anlaşılması zor) kavramlardan oluştuğu için oldukça yoğundur. Ünite kazanım sayısı oldukça fazla olmakla birlikte; bu ünite kazanımlar, ilk ünite den itibaren verilmesi planlanan kazanımlarla dolaylı olarak ilişkilidir. Başka bir deyişle diğer ünitelerdeki kazanımlar hedeflendiği şekilde gerçekleştiğinde bu ünite kazanımlarının gerçekleşme olasılığı yüksektir. Aksi takdirde bu üniteye ayrılan süre (%45) ne kadar uzun olursa olsun gerçekleşme oranı düşüktür. Bu sebeplerle bu üniteye ayrılan süre oldukça fazladır. Bu ünitenin süresi diğer ünitelere aktarılmalıdır. Kazanımlar, somut örneklerle ilişkilendirildiğinde (II., III. ve IV. ünitelerle ilişkilendirilmeli ya da bu ünitelerdeki kazanımlara V. ünite kazanımlarıyla ilgili eklemeler yapılmalıdır) öğrencinin seviyesine uygundur. Bazı kazanımlar birleştirilebilir. Örneğin I. ünite 3. kazanım ile V. ünite 1. kazanım birbiriyle benzerdir. Ayrıca bu ünite 2 ile 3. kazanımlar, 4, 5 ve 6. kazanımlar, 21 ve 22. kazanımlar birleştirilebilir.” Ö-18

“Ünite kazanımlar açısından uygundur. Fakat süre ve ağırlık olarak en uzun ünite dir. Bu sebeple öğrenciler için sıkıntı vericidir. Programdaki iki temel sorundan ikincisidir. Mutlak surette süre ve ağırlık olarak daraltılmalıdır. 8 ders saati ünite için yeterlidir. Kazanım sayısı fazla ama anlaşılabilir niteliktedir. Kazanım çıkarmak değil ama süreyi ve ağırlığı azaltmak gereklidir.” Ö-19

“Ünite çok yoğun hazırlanmış. 28 kazanım var. Bu kadar kazanım fazla ve kazanım için süre geniş tutulmuş. Atatürkçülük ile Atatürk ilkeleri iç içe olan konular, bu konular tek başlık altında işlenebilir. Atatürk ilkelerinin dayandığı esaslar ile ortak özellikleri kısa ve sade anlaşılır bir şekilde verilmelidir. Ayrıca bu konular için süre çok fazla. Bu ünite inkılaplarla birlikte değerlendirilmelidir. Yani IV. ve V. Üniteler birleştirilerek Türk inkılabı adı altına birlikte verilebilir. Böylece inkılapların düşünsel temelleri daha kolay açıklanabilir Çünkü Türk inkılabı ile ilgili konular işlenirken ilkelerde birlikte verilebilir. Böylece öğrencilerin hem tekrardan kaynaklanan sıkılmaları önlenabilir hem de konuları daha iyi analiz etmeleri sağlanabilir. Konu ilkeler olduğu için soyut kavramlar olan inkılap, demokrasi, laiklik vd. öğrencilerin zayıf olduğu okullarda öğretilirken öğrencilere sıkıcı ve bazen ağır geliyor. Bu ünite içerisinde Atatürkçülükle ilgili konularda çok tekrar var. Bu konulardaki tekrar bilgiler çıkarılmalı ve ünitenin ağırlığı azaltılmalı. Tekrarlar ve konuların soyut olması öğrenciyi sıkıyor ve kavramayı zorlaştırıyor. Özellikle Atatürk ilkeleri sade bir dille ve tekrarlardan uzak ele alınmalı. Bu konu ile ilgili metinler çok daha kısa olmalı. Somutlaştırılmalı. Özellikle konularla ilgili alıntılar yapılırken bunlar kısa ve anlaşılır olmalı.” Ö-5

“V. Ünite 28 kazanımdan oluşmakta olup son derece yoğun hazırlanmış bir ünite. Bazı kazanımlar birleştirilebilir. Mesela 1, 2, 3 ve 4. kazanımlar, Atatürkçülüğün tanımı ve özellikleriyle ilgili olup bunlar bir başlık altında birleştirilebilir. Bu ünite için ayrılan 22 saat süre çok fazladır. Bu süre yıllık ders planında mart başından mayıs sonuna kadar olan süreyi kapsamaktadır. Ünite öğrenciler için soyut kavram ve kazanımlar var. Cumhuriyet, demokrasi, laiklik, inkılapçılık, millî egemenlik, çağdaşlaşma ideali gibi kavramlar ilgili kazanımların da soyut kalmasına neden oluyor. Bu durum, konuları işlerken öğrencileri sıkıyor. Ünite bazı kazanımlar birleştirilerek süre azaltılabilir. Mesela ilk dört kazanım birleştirilebilir. Ayrıca 2.7 ve 28. kazanımlar Millî Güvenlik dersinin kaldırılmasından sonra bu derse ait kazanımlar olarak buraya eklenmiş. Fakat bu durum bu üniteye konu bütünlüğünü bozuyor.” Ö-6

“Ünite kazanımlar ana başlıklar itibarıyla uygun fakat açıklamalar kısmında çok fazla tekrar var. 2. kazanım olan “Atatürkçü Düşünce sistemini kavrar.” açıklamasında “Atatürkçü düşünce sisteminde yer alan düşünceler açıklanır. Konu işlenirken, Türk milletinin bugün ve gelecekte tam bağımsızlığa, huzur ve refaha sahip olmasının, devlet yönetiminde millet egemenliğini esas almasının, aklın ve bilimin rehberliğinde Türk kültürünün çağdaş uygarlık düzeyi üzerine çıkarılmasının Atatürkçü düşünce sisteminde yer alan ana düşünceler olduğu belirtilerek açıklanır.” ifadesi yer almaktadır. 5. kazanımda ise “Atatürk ilkelerinin amacını analiz eder” ifadesine ilişkin açıklamalar bölümünde “Atatürk ilkelerinin amacının, Türk toplumunu aklın ve bilimin öncülüğünde çağdaş uygarlık düzeyinin üzerine çıkarmak, millî kültür değerlerimizi geliştirmek, millî birlik ve beraberlik içerisinde onurlu ve mutlu bir şekilde yaşatmak ve ayrıca güçlü bir Türkiye meydana getirmek olduğu açıklanır” ifadeleri yer almaktadır. Bu örnekte görüldüğü gibi iç içe olan kazanımların açıklamasında sıkça tekrarlar yer almaktadır. Bu durum ders kitabına da yansımış sıkıcılığı artırmıştır. Ünite süre ve ağırlık olarak en uzun ünite. Bu sebeple öğrenciler için sıkıntı vericidir. Programdaki iki temel sorundan ikincisidir. Mutlak surette süre ve ağırlık olarak daraltılmalıdır. Ünite kazanım sayısının fazla olduğunu düşünüyorum. Atatürkçülükle ilgili 2, 3, 4, 5 ve 6. kazanımlar iç içe olan kazanımlardır. Bunların ayrı alt başlıklar altında değerlendirilmesi, kazanım sayısının artmasına buna bağlı olarak yukarıda belirttiğim gibi sürenin artmasına vd. sorunlara neden olmaktadır. Ayrıca laiklik, demokrasi, cumhuriyet gibi soyut kavramların öğrenci profili düşük okullarda öğretilmesinde zorluklar yaşanıyor. Atatürkçülükle ilgili 2, 3, 4, 5 ve 6. kazanımlar genel bir başlık altında toplanıp daha özet bir şekilde işlenmeli. Süreyi ve ağırlığı biraz daha azaltmak gereklidir.” Ö-17

“Atatürkçülük ve Atatürk İlkeleri ünitesi 28 kazanımdan oluşmaktadır ve bunun için 22 ders saati ayrılmıştır. Üniteyi kazanımların yoğunluğu açısından yoğun buluyor, kazanımların çok fazla olduğunu düşünüyorum. İlk 6 kazanım “Atatürkçü Düşünce Sistemi, Atatürkçülüğün nitelikleri, amacı, önemi gibi birbiriyle iç içe geçmiş kavramları analiz etmeye yönelik hazırlanmış. Bu nedenle kazanımlarda birbirine benzeyen,

tekrarlanan hususlar var. Özellikle açıklamalar kısmı benzer tekrarlardan ibaret. Ünitenin yoğunluğu göz önüne alındığında ünite için ayrılan sürenin çok fazla olduğunu düşünüyorum. Konular anlatılırken birbirine benzeyen ve birbirinden farklı olmayan tekrarlar yapılmaktadır. Bu da öğrencinin anlatılanları netleştirmesini engellemektedir. Ünitenin kazanımları, çalıştığım okuldaki öğrenciler için pek problem oluşturmuyor ama başka okullarda da çalıştım oradan biliyorum soyut kavramlar fazla. Mesela cumhuriyet, demokrasi, laiklik, vb. Ayrıca yukarıda belirttiğim gibi Atatürkçülüğün tanımı, özellikleri, amacı, konuları anlatılırken birbirine benzeyen ve birbirinden farklı olmayan tekrarlar yapılmaktadır. Bu da öğrencinin anlatılanları netleştirmesini engellemektedir. Ünite kazanım, süre, ünite için ayrılan ders saati azaltılmalıdır.” Ö-14

“Ünite kazanım sayısı çok fazladır. Birçok kazanım kendi içinde ve diğer ünitelerdeki kazanımlarla tekrara düştüğü için birleştirilebilir. Şöyle ki; ünitenin 3. kazanımının açıklamalar bölümü “Selanik, Manastır, İstanbul, Şam ve Sofya şehirlerindeki ortamın, Mustafa Kemal’in aldığı eğitimin, okuduğu kitapların, yerli ve yabancı düşünürlerin, fikir akımlarının Mustafa Kemal’in fikirlerine etkisi ele alınacaktır” ile bu ünitenin 1. kazanımının açıklamalar bölümü genel anlamda tekrar niteliğindedir. Bu örnekler çoğaltılabilir. Ünite için ayrılan süre son derecede fazladır. Ünite kazanımlar, sürekli birbirini tekrarlıyor. Ünite işlenirken konu dönüp dolaşıp aynı yere geliyor. Öğrenciler için soyut kazanımlar çok fazladır. Bu durum öğrenme açısından zorluk çıkarıyor. Ünite içerisindeki birçok kazanım diğer ünitelerdeki kazanımların içerisinde olaylarla ilişkilendirilerek daha kolay verilebilir. Örneğin; ünitenin 1. kazanımı olan “Atatürk’ün düşünce sisteminin oluşumunu hazırlayan etkenleri kavrar.”, I. Ünite kazanımlar içinde daha kolay verilebilir. Ünite bazı kazanımlar, bu ünite çıkarılarak başka ünitelerdeki kazanımlarla birleştirilebilir. Örneğin; ünitenin 1. kazanımı olan “Atatürk’ün düşünce sisteminin oluşumunu hazırlayan etkenleri kavrar.”, I. Üniteye aktarılabilir veya I. Ünite 1. kazanım ile birleştirilebilir. Ayrıca ünite bazı kazanımlar birleştirilerek süre azaltılabilir. Örneğin; ilk dört kazanım birleştirilebilir.” Ö-15

Bu üniteyle ilgili olarak sorulan ilk soru ünite kazanımlarını yoğunluk açısından değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Soruya 20 öğretmenin tamamı “yoğun” cevabı vermiştir. Bu da öğretmenlerin %100’ünün bu üniteyi kazanımlar açısından yoğun bulduklarını göstermektedir ki bu da kazanımlarda sadeleşmeye gidilmesi veya kazanım sayısının azaltılmasını gerekli kılmaktadır.

Ünite kazanımlarını incelediğimizde hem diğer ünite kazanımları itibarıyla hem de kendi içinde tekrarların olduğu görülmektedir. Örneğin aşağıdaki tablolarda

görüldüğü gibi I. Ünitinin 1, 2 ve 3. kazanım ve açıklamaları kısmı ile V. Ünitinin 1. kazanımı ve açıklamaları tekrar mahiyetindedir.

Tablo:6.1.: T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programı I. Ünite “Mustafa Kemal’in Hayatı” ile İlgili Kazanımlar

I. ÜNİTE: 1881’DEN 1919’A MUSTAFA KEMAL (İlk üç kazanım)	
KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR
1. Mustafa Kemal’in çocukluk dönemini ve içinde bulunduğu toplumun siyasi, sosyal ve kültürel yapısını kavrar.	[!] Mustafa Kemal’in ailesi ile ilgili bilgilere değinilirken atalarının Anadolu’dan Balkanlar’a göç ettiği verilecektir.
2. Mustafa Kemal’in aldığı eğitimin önemini değerlendirir.	[!] Mustafa Kemal’in ailesinin eğitime verdiği öneme de değinilecektir. [!] Mustafa Kemal’in aldığı eğitimin kişiliğinin oluşmasına etkileri ele alınacaktır.
3. Mustafa Kemal’in fikir hayatının oluşumunu ve gelişimini etkileyen unsurları değerlendirir.	[!] Selanik, Manastır, İstanbul, Şam ve Sofya şehirlerindeki ortamın, Mustafa Kemal’in aldığı eğitimin, okuduğu kitapların, yerli ve yabancı düşünürlerin, fikir akımlarının Mustafa Kemal’in fikirlerine etkisi ele alınacaktır.

Tablo:6. 2.: T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programı V. Ünite “Atatürkçü Düşünce Sistemi” ile ilgili Kazanımlar

V. ÜNİTE: ATATÜRKÇÜLÜK VE ATATÜRK İLKELERİ (İlk yedi kazanım)	
KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR
1. Atatürk’ün düşünce sisteminin oluşumunu hazırlayan etkenleri kavrar.	[!] Atatürk’ün düşünce sisteminin oluşumunda, aile çevresinin, öğrenim hayatının, öğretmenlerinin etkileri belirtilerek; yerli ve yabancı düşünürlerin, Fransız İhtilali ile ortaya çıkan fikirlerin, Avrupa’da bilim ve teknik alanında meydana gelen gelişmelerin etkileri üzerinde durulacaktır.
2. Atatürkçü Düşünce sistemini kavrar.	[!] Atatürkçü düşünce sisteminde yer alan düşünceler açıklanır. Konu işlenirken Türk milletinin bu gün ve gelecekte tam bağımsızlığa, huzur ve refaha sahip olmasının, devlet yönetiminde millet egemenliğini esas almasının, aklın ve bilimin rehberliğinde Türk kültürünün çağdaş uygarlık düzeyi üzerine çıkarılmasının Atatürkçü düşünce sisteminde yer alan ana düşünceler olduğu belirtilerek açıklanır.
3. Atatürkçülüğün önemini değerlendirir.	[!] Atatürkçülüğün Türkiye Cumhuriyeti Devleti için önemi ile Türk milleti için bir çağdaşlaşma modeli olduğu örneklerle açıklanır.

4. Atatürkçülüğün niteliklerini analiz eder.	[!] Atatürkçülüğün nitelikleri açıklanarak, Atatürkçülük ile akılcılık ve bilimsellik arasındaki ilişkiler kurulur. [!] Atatürkçülüğün nitelikleri; Türk milletinin ihtiyaçlarından doğduğu, temelinde millî kültürümüzün ve evrensel değerlerin olduğu, akıl ve bilime dayandığı, yabancı siyasal akımlar ve ideolojilerden etkilenmediği, Atatürk'e özgü olduğu ve Atatürkçülüğü oluşturan ilkelerin bir bütün olduğu açıklanır.
5. Atatürk ilkelerinin amacını analiz eder.	[!] Atatürk ilkeleri ile Türk toplumunun çağdaşlaşması ve Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin gelişmesi arasındaki ilişkiyi kurar. [!] Atatürk ilkelerinin amacının, Türk toplumunu aklın ve bilimin öncülüğünde çağdaş uygarlık düzeyinin üzerine çıkarmak, millî kültür değerlerimizi geliştirmek, millî birlik ve beraberlik içerisinde onurlu ve mutlu bir şekilde yaşatmak ve ayrıca güçlü bir Türkiye meydana getirmek olduğu açıklanır.
6. Atatürk ilkelerinin ortak özelliklerini kavrar.	[!] Atatürk ilkelerinin ortak özellikleri (Türk toplumunun ihtiyaçlarından doğmuş olması, bir bütünü oluşturmaya, dinamik bir yapıya sahip olması ve Türk toplumunun çağdaşlaşmasını amaçlaması), Atatürk ilkeleri ile Atatürkçü düşünce sistemi arasındaki ilişki örneklerle açıklanacaktır.
7. Atatürk ilke ve inkılaplarının dayandığı esasları analiz eder.	[!] Atatürk ilke ve inkılaplarının dayandığı esaslar (millî tarih bilinci, vatan ve millet sevgisi, millî dil, bağımsızlık ve özgürlük, millî egemenlik, millî kültürün geliştirilmesi, çağdaşlaşma ideali, Türk milleti bilinci, millî birlik ve beraberlik ve vatanın bütünlüğü) açıklanarak bu esasların önemi vurgulanacaktır.

Kaynak :MEB, 2012

V. Ünite kendi içinde incelendiğinde kazanımların çoğunda açıklamalar bölümünde çağdaşlaşma, akıl ve bilim, millet egemenliği, milli kültür, millî birlik ve beraberlik gibi benzeri birçok kavramın tekrarlandığı görülmektedir. Bu durum kazanımların yoğun olmasında önemli bir etkidir. Örneğin Atatürkçülüğün işlendiği ilk 7 kazanımda bu durum görülmektedir. Yine Atatürkçülük konusunda olduğu gibi diğer kazanımların da ayrıntılı bir şekilde alt başlıklara ayrılması yoğunluğu artıran diğer bir etkidir. Konuya ilişkin olarak MEB'e ait ilgili ders kitabı incelendiğinde de sık sık aynı kavramların farklı paragraflarda tekrar edildiği bu nedenle metinlerin öğrenci açısından hiçte akıcı ve öğretici olmadığı görülmektedir. Bu durum öğretmenler açısından da dile getirilen önemli durumlardan biridir.

Üniteye yoğunluğu artıran bir diğer etken de Milli Güvenlik dersinin kaldırılmasıyla bu derse ait kazanımların bu üniteye eklenmiş olmasıdır. Üniteye 27. kazanım “Atatürkçü düşüncede millî güç unsurlarını analiz eder”, 28. kazanım ise “Türkiye’ye yönelik iç ve dış tehdidi kavrar” şeklinde ifade edilmiştir. Tüm bu açıklamalar doğrultusunda ünitenin 28 kazanıma ulaştığını görmekteyiz ki bu yoğunluk öğretmenlerce de dile getirilen önemli problemlerden biridir.

Üniteye ilişkin ikinci soruda ünite için ayrılan süre olarak yeterli olup olmadığı sorulmuştur. 20 öğretmenin tamamı üniteye ayrılan süreyi fazla bulmaktadır. Öğretmenlerin bu cevabı vermelerinde eski alışkanlıkların da etkisi yadsınamaz. Zira öğretmenler, yaptığımız görüşmelerde bu üniteyi önceki yıllarda eski programa göre 3-4 haftada işlediklerini belirtmişlerdir. Bu programa göre ise ünite için ayrılan süre yaklaşık olarak üç buçuk ayı bulmaktadır. Bu konular için bu kadar geniş bir zaman diliminin ayrılması öğretmenlerce uygun görülmemektedir. Soyut kazanımlardan oluşan bu ünitenin çok geniş bir şekilde işlenmesinin öğrencide dikkat dağınıklığına yol açtığı ifade edilmiştir. Bu durumda kazanımlarda sadeleştirmeyle beraber sürenin de kısaltılması gerektiği dile getirilmiştir.

Öğretmenler, kazanım sayısı çok olsa bile soyut konular olduğu için programın felsefesi gereği yapılandırmacı yaklaşıma uygun olarak etkinlik örnekleri sunmakta zorlandıklarını bu nedenle sadece ders kitabındaki konu metinleriyle yetindiklerini bu nedenle üniteye ayrılan sürenin kendileri açısından fazla geldiğini söylemektedirler.

Ders programı incelendiğinde, diğer ünitelerden ve 10. sınıfta işlenen bazı konulardan (I. Dünya Savaşı konusunda olduğu gibi) süre olarak kısıtlamaya gidilerek artan sürenin V. Üniteye aktarıldığı ifade edilmiştir. Bu durumda öğretmenler, diğer üniteleri yetiştirmek için V. Üniteye daha geç bir zamanda başlayıp daha az bir zaman ayırdıklarını söylemektedirler. Bu nedenle tüm programda süre konusunda yeniden düzenleme yapılması gereklidir.

Üçüncü soruda ünitenin kazanımlarının öğrenme açısından ağır olup olmadığı sorulmuştur. 20 öğretmenden 5'i kazanımların normal, diğer 15'i ise “soyut kavramların olduğu kazanımlar öğretimi zorlaştırıyor” şeklinde görüş belirtmişlerdir. Fen, Sosyal ve yüksek puanla öğrenci alan Anadolu liselerinde görev yapan öğretmenler, konuları işlerken zorlanmadıklarını belirtmektedirler. Fakat bu öğretmenlerden daha önce meslek liselerinde çalışanlar, bu konularda çok zorlandıklarını ifade etmişlerdir. Bu soruya olumsuz cevap veren öğretmenlerin çalıştıkları okullara bakıldığında ağırlıklı olarak bu okulların meslek liseleri olduğu görülmektedir. Bu durumda kazanımlarda yeniden düzenleme yapılması daha uygun olacaktır.

Yapılan araştırmalar da elde edilen bu bulguları desteklemektedir. Programda kronolojinin yoğun olması ve kavramların farklı seviyede öğrencilere ağır gelmesi de istenilen öğrenme hedeflerine ulaşmayı engellemektedir. Örneğin farklı liselerde okuyan öğrenciler üzerinde yapılan araştırmada öğrencilerden Saltanatın kaldırılması, TBMM'nin açılması, Halifeliğin kaldırılması, Cumhuriyetin ilanı gibi önemli olayları kronolojik olarak sıralaması istenmiş, öğrencilerin büyük bir kısmı istenilen cevabı verememiştir (Kılıç & Şam, 2012:162). Yine öğrenci seviyesi düşük okullarda ilke ve inkılaplarla ilgili soyut kavramları öğrenemedikleri tespit edilmiştir.

Dördüncü soruda katılımcılara “Ünitede kazanımlarla ilgili yapılması gereken düzenlemeler neler olmalıdır?” şeklinde soru yöneltilmiştir. Öğretmenlerden 2'si kazanımlara ekleme yapmaya gerek olmadığını belirtmiştir. Diğer 18 öğretmen ise yani öğretmenlerin % 90'ı üniteye düzenleme yapılmasını gerekli görmektedir. Düzenleme isteyen öğretmenlerin en çok dile getirdikleri talep, Atatürkçülük konusunda tekrar içeren kazanımların birleştirilerek ünitenin hafifletilmesi gerektiğidir. Katılımcılar böylece ünitenin akıcı bir üsluba kavuşacağını söylemektedirler. Ayrıca IV. ve V. Ünitelerin içerik olarak tek bir üniteye birleştirilebileceğini belirtmektedirler. Bu öğretmenler inkılaplar işlenirken beraberinde ilkelerden de bahsedilebileceğini söylemektedirler. Buna göre öğrenciye inkılapların felsefesi de verilmiş olacaktır. Bu öğretmenler böylece programın

tekrarlardan arındırılabilceğini artan süreninde diğcr ünitelere aktarılabileceğini düşünmektedirler. Bu düşüncelere paralel bir görüşte 2011 yılında Ankara’da düzenlenen “Ortaöğretim Müfredatlarına İlişkin Yeni Yaklaşımlar Çalıştayı”nda dile getirilmiştir. Lise T.C İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi ile ilgili olarak çalıştayın sonuç raporu Gazi Üniversitesi’nden Doç. Dr. Bahri Ata öncülüğünde hazırlanmış, Çubuk İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü Ar-Ge Ve Proje Koordinasyon Merkezi tarafından yayımlanmıştır. Rapora göre öğretmenler Atatürk’ün Hayatı ve Atatürk ilkeleri birleştirilerek anlatılması gerektiği yönünde görüş belirtmişlerdir (Çubuk MEM, 2011:9).

Bu görüşe alternatif olarak bazı öğretmenler, IV. ve V. Ünitelerin yer değiştirmesi gerektiğini söylemektedirler. Bu öğretmenlere göre ilkeler programdaki mevcut halinden daha özet bir şekilde önce verilmeli sonra inkılaplar işlenmelidir. Böylece inkılaplar daha iyi anlaşılacaktır. Öğretmelerden bazıları 27. ve 28. kazanımların kaldırılan Millî Güvenlik dersiyle ilgili olduğunu bu nedenle ünite bütünlüğünü bozduğunu, yoğunluğu arttırdığını belirtmektedirler. Onlara göre bu kazanımlar üniteden çıkarılmalıdır. Öğretmelerden biri de 12. ve 28. kazanımın tekrar olduğu kanaatindedir. Programda 12. kazanım “Cumhuriyet yönetimine yönelik iç ve dış tehditleri kavrar” ve 28. kazanım ise “Türkiye’ye yönelik iç ve dış tehdidi kavrar” şeklinde ifade edilmiştir.

Yukarıdaki açıklamalardan anlaşılacağı üzere V. Ünite programın en problemli ünitesi görünüp, öğretmenler tarafından yeniden yapılandırılması istenmektedir.

2.3.6. VI. Ünitenin Değerlendirilmesi

VI. Ünite “Atatürk Dönemi Türk Dış Politikası” başlığını taşımakta olup 4 kazanımdan oluşmaktadır. Kazanımlar için 6 ders saati ayrılmıştır. Ünitenin öğretim programı içindeki oranı % 7’dir.

Ünite ile ilgili sorulara öğretmenlerin verdiği cevaplar doğrultusunda oluşturulan kodlama tablosu aşağıda yer almaktadır.

Tablo:7: VI. Ünite ile İlgili Sorulara Öğretmenlerin Verdiği Cevapların Kodlaması.

VI. ÜNİTE: Atatürk Dönemi Türk Dış Politikası				
Öğretmen	Ünitenin Kazanım Yoğunluğu	Üniteye Ayrılan Süre	Ünitede Kazanımların Seviyesi	Ünite ile ilgili Yapılması Gereken Düzenleme
Ö-1	Normal	Yeterli	Ağır kazanım yok	Yok
Ö-2	Normal	Yeterli	Ağır kazanım yok	Yok
Ö-3	Normal	Yeterli	Ağır kazanım yok	Yok
Ö-4	Normal	Yeterli	Ağır kazanım yok	Yok
Ö-5	Normal	Yeterli	Ağır kazanım yok	Yok
Ö-6	Normal	Yeterli	Ağır kazanım yok	Yok
Ö-7	Normal	Yeterli	Ağır kazanım yok	Yok
Ö-8	Normal	Yetersiz	Ağır kazanım yok	Yok
Ö-9	Normal	Yeterli	Ağır kazanım yok	Yok
Ö-10	Normal	Yeterli	Ağır kazanım yok	1960'a kadar Türk Dış Politikası eklenmeli.
Ö-11	Normal	Yeterli	Ağır kazanım yok	Yok
Ö-12	Normal	Yeterli	Ağır kazanım yok	II. Dünya Savaşı öncesi Avrupa'nın durumu eklenmeli. V. Ünitedeki 27. - 28. kazanımlar buraya alınmalı.
Ö-13	Normal	Yeterli	Ağır kazanım yok	II. Dünya Savaşı Öncesi Avrupa'nın durumu eklenmeli.
Ö-14	Normal	Yeterli	Ağır kazanım yok	Yok
Ö-15	Normal	Yeterli	Ağır kazanım yok	Yok
Ö-16	Normal	Yeterli	Ağır kazanım yok	Yok
Ö-17	Normal	Yeterli	Ağır kazanım yok	Yok
Ö-18	Normal	Yeterli	Ağır kazanım yok	Yok
Ö-19	Normal	Yeterli	Ağır kazanım yok	Yok
Ö-20	Normal	Yeterli	Ağır kazanım yok	Yok

VI. Üniteye ilişkin öğretmen görüşlerinden bir kısmı aşağıda yer almaktadır:

“Ünite kazanımların yoğunluğu açısından fazla yoğun olmayan bir ünite dir. Ünite için ayrılan sürenin kazanımların kavranmasına ve öğrenilmesine yeterli geleceğini inanıyorum. Ünite de ki kazanımların öğrenciler açısından pek zorlayıcı olmayacağı inancındayım. Ancak anlatılan konulardaki kronolojik sıranın öğrencileri biraz zorlayacağını düşünmekteyim. Ünite de eklenmesi veya çıkarılması gereken kazanım ve konu bulunmamaktadır.” Ö-4

“Ünite kazanımları yoğunluğu olması gerektiği kadardır. Ünite ye ayrılan süre kazanımların gerçekleştirilmesine yeterlidir. Ünite de ki kazanımlar genellikle öğrenci seviyesine uygundur. Ünite ye eklenmesi ya da çıkarılması gereken herhangi bir konu yoktur.” Ö-18

“Ünite kazanımlar açısından yeterlidir. Kazanımların yoğunluğu düşünüldüğünde ünite ye ayrılan süre son derece uygundur. Öğrencilerin kavraması açısından kazanımlar ağır değildir. Bütün konular yer aldığı için eklenmesi ve çıkarılması gereken konu yok. Lakin çok önemli konular olmasına rağmen yılsonuna ve sınav dönemine denk geldiği için istenilen verim elde edilemiyor.” Ö-5

“Ünite kazanımlar açısından yeterli olmakla birlikte eksik olduğunu düşünüyorum. Özellikle milli dış politikanın yeterince vurgulanmadığını düşünüyorum. Konuların önemine binaen ayrılan sürenin yetersiz olduğunu düşünüyorum. Kazanımların daha detaylı olması gerektiğine inanıyorum.” Ö-8

“Ünite yi kazanımlar açısından yeterli buluyorum. Kazanımlara göre ünite ye ayrılan süre yeterlidir. Öğrencilerin kavraması açısından kazanımlar ağır değildir. 4. kazanım “1932-1939 yılları Türk dış politikasındaki gelişmeleri dünyada meydana gelen ekonomik ve siyasi gelişmeler ile birlikte değerlendirir” ifadesinden dolayısıyla II. Dünya Savaşı öncesi Avrupa’daki gelişmelerin daha detaylı verilmesi gerektiğini düşünüyorum. Ayrıca 5. ünite de ki 27. ve 28. kazanımların - bu kazanımlar Türkiye’ye yönelik tehditleri kapsıyordu - bu ünite ye alınması gerektiğini düşünüyorum.” Ö-12

Bu ünite ye ilgili olarak sorulan ilk soru ünite kazanımlarını yoğunluk açısından değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Soruya 20 öğretmenin tamamı “normal” cevabı vererek ünite yi kazanımlar açısından yoğun bulmadıklarını belirtmişlerdir.

Üniteye ilişkin ikinci soruda ünite için ayrılan süre olarak yeterli olup olmadığı sorulmuş ve 20 öğretmenin tamamı “yeterli” cevabını vererek ünitenin süre açısından sorunlu olmadığını belirtmişlerdir.

Üçüncü soruda ünitenin kazanımlarının öğrenme açısından ağır olup olmadığı sorulmuştur. 20 öğretmenin tamamı kazanımların ağır olmadığı konusunda ortak görüş belirtmişlerdir. Dördüncü soruda katılımcılara “Ünitede kazanımlarla ilgili yapılması gereken düzenlemeler neler olmalıdır?” şeklinde soru yöneltilmiştir. Öğretmenlerden 16’sı yani %80’i kazanımlardan çıkarma yapmaya gerek olmadığını belirtmiştir. Buna karşılık diğer öğretmenler kazanımlarda “1960’lara kadar Türk Dış Politikası”, “II. Dünya Savaşı sırasında Avrupa’nın durumu” işlenmeli derken, öğretmenlerden biri, V. Ünitedeki 27. ve 28. kazanımlar buraya alınmalı şeklinde görüş belirtmiştir.

Öğretmenlerin genel olarak kazanımları yeterli görmelerinde 12. sınıf Çağdaş Türk ve Dünya Tarihi dersi programının da etkili olduğu söylenebilir. Zira 12. sınıfta birkaç alanda okutulan bu programda aşağıdaki tabloda da görüldüğü üzere ilk ünite “I. Dünya Savaşı’nın Sonuçları”ndan başlamış, Atatürk Dönemi Türk Dış Politikası ile devam etmiş ve kazanımlar detaylıca hazırlanmıştır. Lakin iki ders programında da ünitelerin bu şekilde tekrar mahiyetinde olması öğretmenlerce eleştirilmektedir. Öğretmenlerin çoğu, “1960’a kadar Türk Siyasi Hayatı”nın Çağdaş Türk ve Dünya Tarihi dersi programından çıkarılarak 11. sınıflarda zorunlu olan T.C. İnkılâp Tarihi Ve Atatürkçülük dersinde olmasının yeterli olduğunu düşünmektedirler. Buna göre Çağdaş Türk ve Dünya Tarihi dersi programı, 1945 veya 1960’lardan başlatılarak hafifletilmiş olacaktır.

Tablo:7.1: 11. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programı ile 12. Sınıf Çağdaş Türk ve Dünya Tarihi Dersi Öğretim Programındaki “Birinci Dünya Savaşı ve Sonrası” ve “Dış Politika” ile İlgili Ortak Kazanımlar.

12. SINIF ÇAĞDAŞ TÜRK VE DÜNYA TARİHİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI	I. ÜNİTE 1. KAZANIM Birinci Dünya Savaşı ve sonrasındaki gelişmeleri açıklar.	AÇIKLAMALAR [!] Birinci Dünya Savaşı’nın sebeplerine kısaca değinilecektir. [!] Paris Barış Konferansı’nda İngiltere, Fransa, Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve İtalya’nın savaş sonrası düzene ilişkin politikaları gerekçeleri ile verilecektir. [!] Savaş sonunda imzalanan antlaşmaların (Brest-Litovsk Antlaşması dâhil) genel esasları verilerek bu antlaşmalar galip ve mağlup devletler açısından ele alınacaktır. [!] T.C İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi ile ilişkilendirilecektir.
	I. ÜNİTE 8. KAZANIM 1923-1938 yılları arasında Türkiye Cumhuriyeti dış politikasının temel özelliklerini analiz eder.	[!] Atatürk’ün Avrupa’da meydana gelen değişimlerle ilgili değerlendirmelerine değinilecektir. [!] Uluslararası gelişmeler çerçevesinde Milletler Cemiyetine giriş, Balkan Antantı, Montreux Sözleşmesi, Sadabat Paktı ve Hatay Meselesi ele alınacaktır. [!] T.C İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi ile ilişkilendirilecektir.
11. SINIF T.C. İNKILAP TARİHİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI	II. ÜNİTE 2. KAZANIM Birinci Dünya Savaşı’nda Osmanlı Devleti’nin durumunu değerlendirir.	[!] 10. Sınıf Tarih Programının “En Uzun Yüzyıl” ünitesinin 17. kazanımı ile ilişkilendirilecektir. [!] 1915 Olaylarına değinilecektir. [!] Osmanlı Devleti’nin savaşa girme nedenleri verilecektir.
	II. ÜNİTE 3. KAZANIM Mondros Ateşkes Anlaşması’nın imzalanması ve uygulanmasının sonuçlarını kavrar.	[!] Mondros Ateşkes Anlaşması ile ilgili Osmanlı yönetiminin, Mustafa Kemal’in ve halkın tutumu ele alınacaktır. [!] Paris Barış Konferansı ele alınacaktır. [!] İtilaf Devletleri’nin uygulamalarıyla Wilson İlkeleri arasındaki çelişkiye değinilecektir. [!] İttifak devletlerinin imzaladığı anlaşmaların (Brest-Litovsk Antlaşması dahil) sadece genel esasları verilecektir.

Kaynak: MEB, 2012 ve MEB, 2008

2.3.7. VII. Ünitenin Değerlendirilmesi

VII. Ünite “Atatürk Dönemi Türk Dış Politikası” başlığını taşımakta olup 2 kazanımdan oluşmaktadır. Kazanımlar için 2 ders saati ayrılmıştır. Ünitenin öğretim programı içindeki oranı % 3 ‘tür.

Ünite ile ilgili sorulara öğretmenlerin verdiği cevaplar doğrultusunda oluşturulan kodlama tablosu aşağıda yer almaktadır.

Tablo:8: VII. Ünite ile İlgili Sorulara Öğretmenlerin Verdiği Cevapların Kodlaması.

VII. ÜNİTE: Atatürk’ün Ölümü				
Öğretmen	Ünitenin Kazanım Yoğunluğu	Üniteye Ayrılan Süre	Ünitede Kazanımların Seviyesi	Ünite ile ilgili Yapılması Gereken Düzenleme
Ö-1	Normal	Yeterli	Ağır kazanım yok	Yok
Ö-2	Normal	Yeterli	Ağır kazanım yok	Atatürk’ün devlet adamlığı eklenmeli.
Ö-3	Normal	Yeterli	Ağır kazanım yok	Atatürk sonrası siyasi hayat kısaca verilmeli.
Ö-4	Normal	Yeterli	Ağır kazanım yok	Yok
Ö-5	Normal	Yeterli	Ağır kazanım yok	Yok
Ö-6	Normal	Yeterli	Ağır kazanım yok	Yok
Ö-7	Normal	Yeterli	Ağır kazanım yok	Atatürk’ün devlet adamlığı ve siyasi liderliği eklenmeli.
Ö-8	Normal	Yeterli	Ağır kazanım yok	Bu ünite I. Ünite ile birleştirilmeli. II. Dünya Savaşı’nda Türkiye eklenmeli.
Ö-9	Normal	Yeterli	Ağır kazanım yok	Atatürk’ün devlet adamlığı eklenmeli.
Ö-10	Normal	Yeterli	Ağır kazanım yok	Atatürk’ün devlet adamlığı eklenmeli.
Ö-11	Normal	Yeterli	Ağır kazanım yok	Yok
Ö-12	Normal	Yeterli	Ağır kazanım yok	Yok

Ö-13	Normal	Yeterli	Ağır kazanım yok	Atatürk'ün Devlet Adamlığı eklenmeli.
Ö-14	Normal	Yeterli	Ağır kazanım yok	Yok
Ö-15	Normal	Yeterli	Ağır kazanım yok	Yok
Ö-16	Normal	Yeterli	Ağır kazanım yok	Yok
Ö-17	Normal	Yeterli	Ağır kazanım yok	Atatürk'ten sonra Türkiye konusu kısaca verilmeli.
Ö-18	Normal	Yeterli	Ağır kazanım yok	Yok
Ö-19	Normal	2 saat eklenebilir.	Ağır kazanım yok	Atatürk sonrası siyasi hayat kısaca verilmeli.
Ö-20	Normal	Yeterli	Ağır kazanım yok	Yok

VII. Üniteye ilişkin öğretmen görüşlerinden bir kısmı aşağıda yer almaktadır:

“Ünite kazanım yoğunluğu, ders saati ve yüzdesi en az olan ünedir. Kazanım yoğunluğuna bakıldığında ünite için ayrılan süre yeterlidir. Kazanımlara bakıldığında öğrencilerin daha önceki yıllarda öğrenmiş oldukları konuların bir anlamda tekrar olduğundan dolayı öğrenciler açısından kavranması kolay bir ünedir. Üniteye eklenmesi veya çıkarılması gereken kazanım ve konu olmadığını düşünüyorum.” Ö-4

“Ünite kazanımlarının yoğunluğu olması gerektiği kadardır. Üniteye ayrılan süre kazanımların gerçekleştirilmesine yeterlidir. Üniteye eklenmesi genellikle öğrenci seviyesine uygundur. Üniteye eklenmesi ya da çıkarılması gereken herhangi bir konu yoktur.” Ö-18

“Ünite kazanımlar yönüyle yeterlidir. Fakat sürenin 2 saat daha artırılması uygun olur. Kazanımlara “Çok Partili Hayata Geçiş” eklenebilir.” Ö-19

“Ünite kazanımların yoğunluğu açısından en rahat ünedir. Ünitenin yoğunluğu göz önüne alındığında ünite için ayrılan süre olarak oldukça yeterlidir. Ünitenin kazanımları genelde konu bütünlüğü ile uyumludur. Öğrenciler açısından zor bir kazanım yoktur. Bu üniteye eklenmesi gereken konu “devlet adamı ve liderlik” olabilir. Çünkü ilk üniteye sadece askerlik yönüne vurgu yapılmıştır. Bütün konular işlendikten sonra onun devlet adamlığı yönü değişik olaylardan örnekler verilerek işlenebilir.” Ö-9

“Ünite kazanım açısından yeterli, ağır olmayan bir ünedir. 2 kazanımı var. Dolayısıyla konu hacmi olmadığı için tam olarak ünite olarak da değerlendiremeyiz. Bu nedenle bu ünitenin I. Ünite ile birleştirilebileceğini düşünüyorum. Eğer sıralama bu şekilde değerlendirilecekse bu üniteye veya son olarak kabul edilen üniteye II. Dünya Savaşı’nda Türkiye konusunun eklenmesi gerektiğini düşünüyorum.” Ö-8

Bu üniteyle ilgili olarak sorulan ilk soru ünite kazanımlarını yoğunluk açısından değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Soruya 20 öğretmenin tamamı “normal” cevabı vererek üniteyi kazanımlar açısından yoğun bulmadıklarını belirtmişlerdir. Üniteye ilişkin ikinci soruda ünite için ayrılan süre olarak yeterli olup olmadığı sorulmuş ve 20 öğretmenden sadece biri 2 saat arttırılması gerektiğini diğerleri ise “yeterli” cevabını vererek ünitenin süre açısından sorunlu olmadığını belirtmişlerdir. Üçüncü soruda ünitenin kazanımlarının öğrenme açısından ağır olup olmadığı sorulmuştur. 20 öğretmenin tamamı kazanımların ağır olmadığı konusunda ortak görüş belirtmişlerdir. Dördüncü soruda katılımcılara “ünitede kazanımlarla ilgili yapılması gereken düzenlemeler neler olmalıdır?” şeklinde soru yöneltilmiştir. Öğretmenlerden 11’i yani %55’i kazanımlardan çıkarma yapmaya gerek olmadığını belirtmiştir. Buna karşılık bazı öğretmenler “Bu ünite I. Ünite ile birleştirilmeli”, “Atatürk’ün Devlet Adamlığı” ile “Atatürk’ten Sonra Türkiye” , “Çok Partili Hayata Geçiş”, “II. Dünya Savaşı’nda Türkiye” konularının eklenebileceği yönünde görüş belirtmişlerdir.

2.3.8. 8. ve 9. Soruların Değerlendirmesi

Öğretmenlere 8. soruda; “Sizce bu dersin programında I. Ünitenin ilk kazanımı hangi dönem/yüzyıl/konu ile başlamalıdır? Nedenleriyle açıklar mısınız?”, 9. soruda ise “Sizce son ünite hangi dönem/yüzyıl/konu ile son bulmalıdır? Nedenleriyle açıklar mısınız?” soruları yöneltilmiş ve alınan cevaplar doğrultusunda aşağıdaki kodlama tablosu oluşturulmuştur.

Tablo:9: 8. ve 9. Sorulara Öğretmenlerin Verdiği Cevapların Kodlaması.

Öğretmen	8. soru Sizce I. Ünite hangi dönem/yüzyıl/konu ile başlamalıdır?	9. soru Sizce son ünite hangi dönem/yüzyıl/konu ile son bulmalıdır?
Ö-1	I. Meşrutiyet	İsmet İnönü Dönemi Sonuna Kadar
Ö-2	I. Meşrutiyet	II. Dünya Savaşı Sonuna Kadar Türkiye
Ö-3	Tanzimat Dönemi	2000’li Yıllara Kadar Türkiye’nin kısa özeti
Ö-4	I. Meşrutiyet	II. Dünya Savaşı Sonuna Kadar Türkiye
Ö-5	I.Meşrutiyet	Atatürk’ün Ölümü
Ö-6	I.Meşrutiyet	İsmet İnönü Dönemi Sonuna Kadar
Ö-7	Atatürk’ün Hayatı	Atatürk’ün Ölümü
Ö-8	Senediittifak	II. Dünya Savaşı Sonuna Kadar Türkiye
Ö-9	I.Meşrutiyet	Atatürk’ün Ölümü
Ö-10	I.Meşrutiyet	II. Dünya Savaşı Sonuna Kadar Türkiye
Ö-11	Atatürk’ün Hayatı	II. Dünya Savaşı Sonuna Kadar Türkiye
Ö-12	I.Meşrutiyet	1980’a kadar Türkiye
Ö-13	Atatürk’ün Hayatı	Atatürk’ün Ölümü
Ö-14	I.Meşrutiyet	II. Dünya Savaşı Sonuna Kadar Türkiye
Ö-15	Tanzimat Dönemi	1960’a Kadar Türkiye
Ö-16	I.Meşrutiyet	II. Dünya Savaşı Sonuna Kadar Türkiye
Ö-17	Atatürk’ün Hayatı	Atatürk’ün Ölümü
Ö-18	Atatürk’ün Hayatı	Atatürk’ün Ölümü
Ö-19	I.Meşrutiyet	Atatürk’ün Ölümü
Ö-20	Tanzimat Dönemi	2000’li Yıllara Kadar Türkiye’nin kısa özeti

8. soruya ilişkin öğretmen görüşlerinden bir kısmı aşağıda yer almaktadır:

“Birinci ünite XIX. yüzyılın ortalarından yani Osmanlı Devleti’nde I. Meşrutiyet’ten itibaren başlamalı. Çünkü bir önceki sene yani 10. sınıfta öğrencilerin tarih dersindeki yoğunluktan dolayı bu üniteleri büyük oranda işlemediklerini düşünüyorum. Bu yüzden öğrencilere Osmanlı Devleti’nin yıkılmasının sebepleri, yeni Türk Devleti’nin kurulmasının sebeplerini T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde görerek daha iyi kavrayacaklarına inanıyorum. Bu şekilde bir giriş ünitesi olursa batılılaşmanın Cumhuriyet’in ilanı ile başlamadığı, Osmanlı Dönemi’nde bu sürecin başlamış olduğu daha sağlam bir şekilde kavratılabilecektir.”
Ö-4

"Programın ilk ünitesi Osmanlı Devleti’nin Dağılma Dönemi ile başlamalıdır. Bu dönemde yaşanan gelişmeler, II. Ünitenin ilk kazanımıyla geçirtilmeyecek kadar kapsamlı ve önemlidir. Bu konular 2 saatte işlenemez. Her ne kadar bu son dönem 10. sınıfta da işleniyorsa da

dönem sonuna denk geldiği için yeterince verim alınamamaktadır. Öğrenciler tatil de araya girdiği için konuları çabuk unutmaktadır. Mutlakîyet, meşrutîyet, saltanat vb. kavramları bilmeden inkılapları işlemek yetersiz kalıyor.” Ö-2

"İlk ünite XIX. yüzyılda Osmanlı Devleti'nin içinde olduğu önemli olayları; Tanzimat ve Islahat Fermanları, 93 Harbi, Trablusgarp ve Balkan Savaşlarını hatırlatarak başlamalı. Bu konular 10. sınıf Tarih dersinin son konuları olup ağır konulardır. Bu konular resmi tatillere ve yıl sonuna denk geldiği için çok iyi kavratılamıyor. Bu nedenle Osmanlı Tarihi ile Türkiye Cumhuriyeti arasında sağlıklı bir bağlantı kurulamıyor ve bu iki devlet birbirinden kopuk olarak algılanıyor. Bu nedenle Osmanlı Devleti'nin Dağılma Dönemi, Millî Mücadele Dönemi ve Cumhuriyet Dönemi anlamlı bir şekilde bir öğretim yılı içinde değerlendirilirse yeni neslin yetişmesi açısından daha verimli olacaktır diye düşünüyorum." Ö-3

"İlk ünite Osmanlı tarihinde I. Meşrutîyet Dönemi'nden başlamalı. Çünkü bu dönemden itibaren kullanılan kavramlar ilerleyen konularda da kullanılmaktadır. Bu konu ve ilgili kavramlar, 10. sınıf müfredatında olmakla birlikte yeterince işlenememektedir." Ö-12

"Birinci ünite için belirlenen ilk konu ders için uygundur. Mustafa Kemal'in yetişme şartları (toplumun siyasi, sosyal ve kültürel yapısı) onun kişiliği, düşünce yapısının oluşumu, Millî Mücadele'nin, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunun ve inkılapların anlaşılması açısından gereklidir." Ö-18

"İlk ünite XIX. yy. sonlarından başlamalıdır. Konu olarak I. Meşrutîyet'in ilanı başlangıç olarak kabul edilebilir. Hatta biraz daha geriye doğru da gidilebilir. Osmanlı'da yaşanan gelişmeleri tahlil etmeden Cumhuriyet Dönemi'nde yaşanan gelişmeleri tam olarak tahlil edemeyiz. Yani bir önceki senenin konularıyla bu senenin konularının birbirine bağlanması, Osmanlıların son dönemiyle Kurtuluş Savaşı'nın bağlantılı olarak işlenmesi, konuları daha anlaşılır kılacaktır." Ö-19

"I. Meşrutîyet Dönemi ile başlamalıdır. Çünkü I. Meşrutîyet ile Osmanlı Devleti'nde başta siyasi olmak üzere, sosyal, ekonomik değişiklikler olmuş, bu da Osmanlı Devleti'nin son yıllarını, Dünya devletleriyle ilişkilerini, I. Dünya Savaşı'na girişimizi ve sonrasında meydana gelen olayları etkilemiştir. Durumu böyle değerlendirdiğimizde ilk ünite I. Meşrutîyet'le başlamalıdır." Ö-5

“I. Ünite, Osmanlı son döneminde yenileşme hareketleriyle başlamalıdır. Bunun için XIX. yüzyılın son çeyreği başlangıç için uygundur. Çünkü öğrenciler, Osmanlının son dönemlerindeki yenileşme hareketleriyle Cumhuriyet dönemindeki yenileşme hareketleri arasında bağlantı kuramamaktadır.” Ö-6

“Bu derste ilk ünite XIX. yüzyılın sonlarından itibaren örneğin Meşrutiyet Dönemi'nden başlamalıdır. Programda II. Ünitinin 1. kazanımı “XX. yüzyıl başlarında Osmanlı Devleti'nin siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel durumunu değerlendirir” kazanımının içinde olduğu bölüm de katılarak ilk ünite bu dönemden başlatılmalıdır. Çünkü bu dönemle Cumhuriyet Dönemi'nde yapılanlar arasında tarihi bir ilişki vardır. Bu dönemler birbirinin devamıdır. Mesela Batı tarzı yenilikler Osmanlıda başlanmış Cumhuriyet Devri'nde hızlanarak devam etmiştir. Dolayısıyla öğrencinin bu süreci bütün olarak görebilmesi önemlidir.” Ö-9

“İlk ünite XIX. yüzyıldaki Osmanlı batılılaşma hareketleri ile başlamalıdır. Tanzimat ve Meşrutiyet Dönemi yenileşme hareketleri ile Cumhuriyet Dönemi yenilikleri bütün bir sürecin parçasıdır. Türk modernleşmesini sadece Cumhuriyet Dönemi'nden başlatmak eksiklik olacaktır.” Ö-14

“İlk ünite XIX. yüzyıl başlarından itibaren Senedi İttifak, Tanzimat Fermanı, Islahat Fermanı gibi Osmanlı Devleti'nde son dönemde yaşanan önemli gelişmelerle başlamalıdır. Böylece 20. yy başlarında meydana gelen olayların arka planı daha iyi anlaşılmış olacaktır.” Ö-8

Yukarıdaki tabloda da görüldüğü üzere öğretmenler 8. sorunun cevabı olarak farklı önerilerde bulunmuştur. Mevcut programda ilk ünite, “1881'den 1919'a Mustafa Kemal” adıyla ile başlamaktadır. Öğretmenlerden sadece 5'i mevcut programın başlangıcını uygun bulduğunu söylemiştir. Diğer 16 öğretmen ise ilk ünitenin başlangıcı konusunda farklı görüşler önermiştir. Öğretmenler bu konuda genellikle ilk ünitenin Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinden başlaması gerektiğini özellikle Osmanlı'da batılılaşma çabalarıyla başlatılması gerektiğini ifade etmektedirler. Osmanlının son dönemlerindeki sosyal, siyasal, ekonomik gelişmeler öğrenilmeden Cumhuriyet Dönemi'nde meydana gelen gelişmelerin tam olarak kavranılamayacağı görüşündedirler. Bu nedenle başlangıç noktasını Tanzimat Dönemine hatta Sened-i İttifak'a kadar götürenler vardır. Bu konuda her ne kadar farklı görüşler ileri sürülse de görüş birliğine varılan nokta ilk ünitenin Osmanlının

son dönemlerinden başlaması gerektiği ve mevcut uygulamanın öğretmenlerce uygun bulunmadığıdır.

9. soruda “Sizce son ünite hangi dönem/yüzyıl/konu ile son bulmalıdır? Örnekler verip nedenleriyle açıklar mısınız?” soruları yöneltmiştir.

9. soruya ilişkin öğretmen görüşlerinden bir kısmı aşağıda yer almaktadır:

"Bu dersin son ünitesi Atatürk'ün ölümünden 2000'li yıllara kadar uzanmalıdır. Çok detaylandırmadan kısaca Türk siyasi tarihinden bahsedilmelidir. Bunun için haftalık ders saati arttırılmalıdır. 12. sınıf Çağdaş Dünya ve Türk Tarihi dersi amacına çok hizmet etmemektedir. Sadece sözel sınıflarda seçilen bu ders, bizim gibi Fen ve Türkçe-Matematik ağırlıklı sınıfları olan okullarda üniversite sınavı konuları içinde yer almadığı için fazla önemsenmemektedir. Bunun için T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde son dönem Türk siyasi tarihine kısa da olsa değinilmeli, öğrencilerimizin merakları giderilmelidir." Ö-3

"Son ünite II. Dünya Savaşı sonuna kadar olan olaylar, Türkiye açısından kısaca ele alınmalıdır. Gerçi 12. sınıfta Çağdaş Türk ve Dünya Tarihi dersi var fakat sayısal sınıflarda bu ders seçilmediğinden eklenecek konuların öğrenciler açısından yararlı olacağına inanıyorum." Ö-4

"Ders programında ilk ünite Mustafa Kemal'in Millî Mücadele'ye kadar hayatını konu edinmiştir. Onun hayatının diğer safhaları diğer ünitelerdeki olayların içinde verildiği için bu formata göre son ünitenin Atatürk'ün ölümüyle sonlanması gerekir." Ö-18

"Son ünite Atatürk'ün ölümü ile sonlanmalıdır. Çünkü dersin programı Atatürk merkezli hazırlandığı için uygun olan budur diye düşünüyorum." Ö-19

"Son ünite Mustafa Kemal'in ölümü ile son bulmalıdır. Çünkü sonraki konular Çağdaş Türk ve Dünya Tarihi Dersinde de işlenmektedir. İki program arasında tekrar eden kazanımlar yeniden düzenlenmelidir." Ö-5

"Son ünite Atatürk sonrası İsmet İnönü dönemini de içermelidir. Çünkü bu dönemlerde Tek Parti yönetimi hâkim olmuştur. İcraatlar birbirinin devamı niteliğindedir. Konu bütünlüğünün sağlanması açısından daha uygundur. Bu durumda 12. sınıflardaki Çağdaş Türk Dünyası dersinin programı da revize edilmesi gerekebilir." Ö-6

“Son ünite Atatürk dönemi Türkiye dış politikası ile son bulmalıdır. Çünkü ders programı Atatürk’ün hayatı kronolojisinin doğrultusunda hazırlanmıştır. Mantık olarak son ünite bu şekilde sonlanmalıdır. Zaten son konular Çağdaş Dünya Tarihi ders programı ile çakışmaktadır. Bu konuya dikkat edilmelidir.” Ö-9

“Son ünite 2. Dünya Savaşı’nın sonuna kadar getirilebilir. Burada savaşa girmeden Türkiye’nin savaş sırasındaki tutumu verilebilir. Ayrıca savaş sonunda dünyada siyasi dengelerin değiştiği ve Türkiye’nin buna göre siyasi konumunu belirlediği, bunun demokratik hayata geçişi hızlandırdığı vurgulanmalıdır.” Ö-14

“Son ünite Atatürk sonrası da içermelidir. Süreç, 1960 kadar getirilebilir. Sonraki yaşanan gelişmeler karşısında Atatürk’ün ileri görüşlülüğü de görülmüş olur. Bu durum, 12. sınıftaki Çağdaş Türk Dünyası dersine de ön hazırlık olarak kullanılabilir.” Ö-15

“VII. Üniteyi I. Üniteye ekleyip, VII. Üniteyi II. Dünya Savaşı’nın sonuna kadar getirmeliyiz. Çünkü savaş Türkiye’yi ekonomiden siyasete kadar birçok alanda derinden etkilemiştir. Çok partili hayata geçişte önemli rol oynamıştır. Atatürk ve İnönü dönemleri birbirini tamamlayan dönemler olduğu için konu savaş sonuna kadar getirilmelidir.” Ö-8

“Son ünite, II. Dünya Savaşı ve savaş sonrası Türkiye’deki siyasi gelişmeler 1980 ‘e kadar olan gelişmeleri de içine almalıdır. Özellikle Fen liseleri gibi sayısal ağırlıklı okullarda Çağdaş Türk ve Dünya Tarihi dersi öğrenciler tarafından seçilmediğinden bu derste, 1980'lere kadar olan konular zorunlu olan T.C. İnkılap Tarihi Ve Atatürkçülük dersinde olmalıdır. Mevcut şekliyle öğrencilerimiz yakın tarihten haberdar olmadan üniversiteye gitmektedir ki bu büyük bir eksiklik.” Ö-12

9. soruya ilişkin yukarıda yer alan kodlama tablosu ve öğretmen görüşlerinden anlaşılaacağı üzere bu konuda yine farklı görüşler ortaya konulmuştur. Öğretmenlerden 7’si mevcut programa uygun olarak son ünitenin “Atatürk’ün Ölümü” ile son bulmasının doğru olacağı görüşündedir. Diğer öğretmenler ise ağırlıklı olarak “II. Dünya Savaşı sonuna kadar Türkiye” konusu ile programdaki ünitelerin son bulabileceğini ifade etmişlerdir. Bunların yanında “1960’a kadar Türkiye” konusuna kadar konuların getirilmesini isteyenler de vardır. Buradan da anlaşılaacağı üzere öğretmenlerin çoğunluğu göz önünde bulundurulduğunda ortak bir kanaat oluşmadığı görülmektedir. T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi ile

Çağdaş Türk ve Dünya Tarihi dersi programlarının tekrar revize edilmesi de önerilmektedir. Bu konudaki bir araştırmada (Öztürk, 2011:998): “12. sınıf ÇTDT programı (MEB, 2008) ile 11. sınıfta okutulan T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi programı (MEB, 2010) arasındaki bağlantıda bazı sorunların var olduğu görülmektedir. İnkılap Tarihi dersi 1938’e kadarki dönemi ele alırken, bir sonra yıl okutulan ÇTDT dersi konuları 1918’den başlatmaktadır. Bu yüzden, 1. Dünya Savaşı’nın sonuçları ve antlaşmalar, Atatürk Dönemi Türk dış politikası gibi İnkılap Tarihi dersi içeriğinde yer alan bazı konular, ÇTDT kapsamında tekrar ele alınmaktadır. Birbirini takip eden bu iki tarih dersinin bütünleştirilmesi gerekir. ÇTDT programında yer alan 1939 öncesi döneme ait konuların İnkılap Tarihi dersi kapsamına alınarak, ÇTDT dersinin II. Dünya Savaşı’ndan günümüze gelen döneme odaklanması daha uygun olacaktır” ifadeleri yer almaktadır.

Aşağıda iki derse ait kazanımların yer aldığı tabloda görüldüğü gibi her iki programda Türkiye’nin dış politikasıyla ilgili ortak kazanımlar yer almaktadır. Ayrıca 11. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi her sınıfta zorunlu olduğu için seçmeli olan 12. sınıf Çağdaş Türk ve Dünya Tarihi dersi programının I. ve II. Ünitesinin Türkiye ile ilgili kazanımları, T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersine kaydırılabilir. Böylece hem tüm öğrenciler en azından Türkiye’nin çok partili hayata geçişine kadar olan süreci öğrenmiş olacak hem de Çağdaş Türk ve Dünya Tarihi dersi programı yoğunluktan bir nebze olsun kurtarılacaktır.

Tablo:9. 1.: 12. Sınıf Çağdaş Türk ve Dünya Tarihi Dersi Öğretim Programı ile 11. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programındaki “Dış Politika” ile İlgili Ortak Kazanımlar

12. SINIF ÇAĞDAŞ TÜRK VE DÜNYA TARİHİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI	I. ÜNİTE 8. KAZANIM 1923-1938 yılları arasında Türkiye Cumhuriyeti dış politikasının temel özelliklerini analiz eder.	AÇIKLAMALAR [!] Atatürk’ün Avrupa’da meydana gelen değişimlerle ilgili değerlendirmelerine değinilecektir. [!] Uluslararası gelişmeler çerçevesinde Milletler Cemiyetine giriş, Balkan Antantı, Montreux Sözleşmesi, Sadabat Paktı ve Hatay Meselesi ele alınacaktır. [!] T.C İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi ile ilişkilendirilecektir
	II. ÜNİTE 5. KAZANIM İkinci Dünya Savaşı’nda Türkiye’nin izlediği dış politikayı değerlendirir.	[!] Savaş sırasında müttefikler ile Türkiye arasında yapılan Antlaşmalara değinilecektir. [!] Adana ve Kahire konferansları ele alınacaktır.
	II. ÜNİTE 6. KAZANIM İkinci Dünya Savaşı’nda Türkiye’de meydana gelen siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik gelişmeleri kavrar.	[!] İkinci Dünya Savaşı sırasında Türkiye’nin ekonomi alanında aldığı tedbirlere ve sonuçlarına değinilecektir.
11. SINIF T.C. İNKILAP TARİHİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI	VI. ÜNİTE 4. KAZANIM 1932-1939 yılları Türk dış politikasındaki gelişmeleri dünyada meydana gelen ekonomik ve siyasi gelişmeler ile birlikte değerlendirir.	[!] Türkiye’nin Milletler Cemiyetine üyeliği, Balkan Antantı ve Sadabat Paktı, Montrö Boğazlar Sözleşmesi ve Hatay’ın ana vatana katılması çerçevesinde ele alınacaktır.

Kaynak: MEB, 2012 ve MEB, 2008

2.3.9. 10. Sorunun Değerlendirmesi

10. soruda öğretmenlere “ Sizce ünitelerin sıralaması uygun mudur? Varsa sıralamaya yönelik önerileriniz nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir.

Yukarıdaki soruya yönelik öğretmenlerin görüşlerinden bazıları aşağıda yer almaktadır:

“IV. ve V. Üniteler yer değiştirebilir. Böylece önce inkılapların amacı felsefesi önceden verilerek öğrenmenin daha kalıcı olacağına inanıyorum. Ayrıca Atatürk'ün ölümünden sonra II. Dünya Savaşı'na kadar olan olayların kısaca ele alınabileceği son bir ünite olabilir.”. Ö-4

“Ünitelerin sıralaması uygun değildir. Çünkü müfredata eklenmesi gereken konular vardır. İlki Osmanlıların son dönemi yani 1870'lerden 1915'lere uzanan süreçtir. Çünkü Osmanlıların son döneminde yaşanan siyasi, içtimai, iktisadi, askeri vb. çalkantıları iyi kavramadan Osmanlı Devleti'nin yıkılışını ve Türk İnkılabını anlamlandırmak pek mümkün değildir.

İkincisi ise 1940-50 arası dönem, yani Atatürk'ün de sağlığında istediği ama hayata geçiremediği çok partili döneme geçiş ve Demokrat Partinin ortaya çıktığı süreçtir. Bu nedenle İnönü Dönemi ve II. Dünya Savaşı'nın Türkiye'ye etkileri işlenmelidir. Böylece Türk inkılabının bugüne bağlantısı ve bugünkü demokrasi olgunluğumuz ancak bu şekilde doğru anlaşılabilir. Bu nedenle bazı düzenlemeler yapılmalı ve ünite sıralaması şöyle olmalıdır:

- I. ÜNİTE : XIX. yy. Sonları ve XX. yy. Başlarında Osmanlı Devleti*
- II. ÜNİTE : Mustafa Kemal'in Hayatı ve Kişilik Özellikleri*
- III. ÜNİTE : Millî Mücadelenin Hazırlık Dönemi*
- IV. ÜNİTE : Kurtuluş Savaşında Cepheler*
- V. ÜNİTE : Türk İnkılabı*
- VI. ÜNİTE : Atatürk Dönemi Türk Dış Politikası*
- VII. ÜNİTE : Atatürkçülük ve Atatürk İlkeleri*
- VIII. ÜNİTE: Atatürk'ün Ölümü*
- XIX. ÜNİTE: İnönü Dönemi ” Ö-19*

“Ünitelerin sıralaması genel hatlarıyla uygundur. Ancak başta ilk olarak Osmanlının son yüzyılının değerlendirmesini içeren bir ünite olmalıdır. Ayrıca 4 ve 5. üniteler birleştirilerek Türk İnkılabı adı altına birlikte verilebilir. Böylece inkılapların düşünsel temelleri daha kolay açıklanabilir.

- I. ÜNİTE : XIX. yüzyıldan itibaren Osmanlı Devleti
- II. ÜNİTE : 1881’den 1919’a Mustafa Kemal
- III. ÜNİTE : Millî Mücadelenin Hazırlık Dönemi
- IV. ÜNİTE : Kurtuluş Savaşında Cepheler
- V. ÜNİTE : Türk İnkılabı
- VI. ÜNİTE : Atatürk Dönemi Türk Dış Politikası
- VII. ÜNİTE : Atatürk’ün Ölümü” Ö-5

“Ünitelerin sıralaması uygun değildir. Çünkü ilk olarak XIX. yüzyılda Osmanlıdaki Batılılaşma Hareketleri verilmelidir. Böylece yeniliklerin halk üzerindeki etkileri, toplum değerlerinin değişimi ve bunun sonuçları görülmeli, izah edilmelidir. Programdaki sıralamaya uygun olarak IV ve V. Üniteler yer değiştirebilir. Önce ilkeler verilir, sonra inkılaplar işlenebilir. Veya Atatürk ilkeleri ile Türk İnkılabı birleştirilebilir. Her inkılapta ilgili ilke ile açıklamalar verilerek inkılabın yapılış felsefesi verilmiş olur. Son ünite ise II. Dünya Savaşı ve Türkiye verilebilir.”. Ö-14

“Programın, ünitelerin sıralaması açısından yeniden yapılandırılması gerektiğini düşünüyorum:

- I. ÜNİTE : 1881’den 1919’a Osmanlı Devleti
- II. ÜNİTE : 1881’den 1919’a Mustafa Kemal
- III. ÜNİTE : Millî Mücadele Hazırlık Dönemi
- IV. ÜNİTE : Millî Mücadelede Cepheler
- V. ÜNİTE : Atatürkçülük ve Atatürk İlkeleri
- VI. ÜNİTE : Türk İnkılabı
- VII. ÜNİTE : Atatürk Dönemi Türk Dış Politikası
- VIII. ÜNİTE : II. Dünya Savaşı’ndan 1980’e kadar Türkiye” Ö-12

“Mevcut programa göre ünitelerin sıralaması şu şekilde olabilir:

- I. ÜNİTE : XIX. yy. Sonları ve XX. yy. Başlarında Osmanlı Devleti
- II. ÜNİTE : Mustafa Kemal’in Hayatı ve Kişilik Özellikleri
- III. ÜNİTE : Millî Mücadelenin Hazırlık Dönemi
- IV. ÜNİTE : Kurtuluş Savaşında Cepheler
- V. ÜNİTE : Atatürkçülük ve Atatürk İlkeleri
- VI. ÜNİTE : Türk İnkılabı
- VII. ÜNİTE: Atatürk Dönemi Türk Dış Politikası
- VIII. ÜNİTE: Atatürk’ün Ölümü” Ö-9

"Ünite sıralaması şu şekilde olmalıdır:

I.ÜNİTE : XIX. yy. sonlarından itibaren Osmanlı Devleti

II. ÜNİTE : Mustafa Kemal'in Hayatı ve I. Dünya Savaşı

III. ÜNİTE : Milli Mücadelenin Hazırlık Dönemi

IV. ÜNİTE : Kurtuluş Savaşında Cepheler

V. ÜNİTE : Atatürkçülük ve Atatürk İlkeleri

VI. ÜNİTE : Türk İnkılabı

VII. ÜNİTE : Atatürk'ün Ölümü

VIII. ÜNİTE: XX. yüzyıl Türk Siyasi Hayatı Kısa Özeti" Ö-3

Yukarıda verilen ünite sıralamalarından da anlaşılacağı üzere öğretmenlerin büyük çoğunluğu mevcut programdaki ünite sıralamasını uygun bulmamaktadır. 8 ve 9. sorulara yönelik hazırlanmış kodlama tablosunda da görüldüğü üzere I. Ünite olarak öğretmenlerin büyük çoğunluğu Osmanlı Devleti'nin son dönemini başlangıç noktası olarak ele almaktadır. Çünkü bu dönemin anlaşılmadan Cumhuriyet Dönemi'nin yeterince anlaşılamayacağını düşünmektedirler. Bunun yanında Atatürkçülük ve Atatürk İlkeleri ile Türk İnkılabı ünitelerinin yer değiştirmesi gerektiğini düşünen öğretmenler vardır. Son ünite olarak yine aynı tabloda görüldüğü üzere son konunun "XX. yüzyıl Türk Siyasi Hayatına" kadar getirilmesi gerektiğini savunanlar vardır. Ancak ağırlıklı görüş, son ünitenin "II. Dünya Savaşı Sonuna Kadar Türkiye" konusuna kadar getirilmesi yönündedir.

2.3.10. 11. Sorunun Değerlendirmesi

11. soruda öğretmenlere "Programla ilgili eklemek istediğiniz başka görüşleriniz varsa açıklar mısınız?" sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya ilişkin öğretmen görüşlerinden bir kısmı şunlardır:

“Yeni programlarının hazırlanmasında öğretmenlerin de görüşlerinin alınarak programlara yansıtılmasının iyi olacağı kanaatindeyim”. Ö-4

“Programın ünitelerin program içindeki ağırlıkları ve ünitelere ayrılan süre yeniden belirlenmelidir.” Ö-18

“Keşke bu dersi farklı açılardan ve kaynaklardan işleyebilsek. Resmi kaynaklar sanırım bize birçok noktada yeterli gelmemektedir. Bu bağlamda gizli, açık, resmi gayri resmi tüm kaynaklar objektif ve bağımsız şekilde irdelenip yeni bir “T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük” öğretim programının yazılması gelecek nesiller açısından daha iyi olacaktır.”Ö-19

“Programda ünitelerin süresi dengesiz dağıtılmıştır. Ünitelerin kendi içinde kazanım ve açıklamalar bölümünde tekrarlar yer almaktadır. Yapılandırmacı yaklaşıma göre programa etkinlikler eklenmiştir fakat bu etkinlikleri uygulamak için haftalık 2 saat yetersizdir. Millî Mücadele’nin siyasi yönü kadar toplumsal yönüne de ağırlık verilmeli ki öğrenciler kafalarında konuyu somutlaştırabilsinler. Kazanımlar biraz daha sadeleştirilerek program hafifletilmelidir. Program daha sivil bir dile yazılabilirdi. Millî Mücadele’yi anlatırken sadece Atatürk’e değil onun yanında yer alan silah arkadaşlarına ve halkın teşkilatlanmasına da geniş yer verilmelidir. Böylece Millî Mücadelemizi daha mantıklı bir temele oturtmuş olacağız. Şüphesiz liderler önemlidir ama tek başlarına da değildirler. Her şeyi Atatürk’le açıklamak Atatürkçülüğe de aykırıdır.” Ö-15

“Bu program, ünitelerin dağılımı, sürelerin dağılımı, başlangıç ve bitiş konuları itibarıyla dengesiz olmuştur. V. Ünite için zaman ve yer açmak için diğer ünitelerden kısıtlama yapılmış bu da dengesizliğe neden olmuştur. Bundan başka Türk İnkılabı ile Atatürk ilkeleri üniteleri birbirine yedirilerek yeniden kurgulanabilir. Son ünite Atatürk’ün hayatı 2 kazanım olduğu için çok zayıf kalıyor. Bu bağlamda bir fikir olarak söylüyorum Atatürk’ün hayatı tüm ünitelere dağıtılabilir mi bilmiyorum. Böylece yoğunluk azaltılmış, süre artırılmış olabilir. Ayrıca ayrılan 2 saatlik haftalık ders süresi yapılandırmacı yaklaşıma uygun olarak etkinliklerin uygulanması açısından yeterli değil. Yine program felsefesi öğrenciye eleştirel bakış açısı kazandırmaktan bahsetmesine rağmen program hala bu konumdan hayli uzaktır. Geçmiş yıllardaki programların dili ve üslubu hâkimdir.” Ö-6

“Mevcut haliyle T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük öğretim programı Mustafa Kemal’in hayat hikâyesinin bir kısmını ifade eden biyografi gibi olmaktadır. Program, günümüz şartlarına uygun olarak daha sivil bir anlayışla yeniden yazılmalıdır. Program hazırlanma amacına uygun olmamış yani öğrenciyi düşünmeyi, eleştirel bakış açısı kazandırmayı,

tarihsel düşünme becerisi kazandırmaktan uzaktır. 2 saatlik süreyle bu kadar kazanımı işlemeye yönelik etkinlikler yapılamaz. Diğer ünitelerde zaman ve konu açısından kısıntıya gidilerek Atatürk ilkeleri ünitesi çok geniş tutulmuş. Bu da dağılımın dengesiz olmasına neden olmuştur.” Ö-9

“Atatürk ilkeleri ünitesinde Millî Güvenlik dersi ile ilgili son kazanımlar bence fazla. Zaten bu ünite kazanım yönüyle çok yoğun. Dolayısıyla bu kazanımlara gerek yok. Ayrıca Millî Mücadele’nin siyasi yönünden ayrı toplumsal yönleri de verilmelidir. Sadece siyasi olayları işlemek hem sıkıcı hem de öğretim açısından yetersiz kalmaktadır. Mesela toplumun tüm kesimleri Millî Mücadele’ye nasıl bakmış, Millî Mücadele hangi ekonomik kaynaklarla yürütülmüş, silah ihtiyacı nasıl giderilmiş. Bunlar öğrencinin zihnini kurcalayan sorulardır.” Ö-10

“Programın felsefesi olarak yapılandırmacı yaklaşıma göre hazırlandığı bakanlığın sitesinde yazılmış ve bu doğrultuda etkinlikler yapılması planlanmıştır. Fakat program haftada iki saat olduğundan etkinlik yapılması mümkün değildir. 2 saate göre program yoğundur. Diğer taraftan program, öğrencilere eleştirel bakış açısı kazandırmaktan uzaktır. Hala 1930’ların resmi bakış açısına sahiptir. Atatürk ilkeleri ünitesine % 45’lik bölüm ayrılmıştır. Son program olmasına rağmen yeni bir bakış açısı, yeni bir konu eklenmiş değil. Mesela İnkılabın ve inkılapçılığın durağan olmadığını anlatıyoruz. Fakat öğrenciye bunu sunarken durağanlıktan çıkamıyoruz.

Bir diğer eksiklik programda lise 2 de işleniyor diye bazı konular (Osmanlının son dönemi) bu programdan ya çıkarılmış ya da kısaltılmıştır. Bazı üniteler, kısa bazıları fazla geniş tutulmuştur. Zaten ikinci dönemin sonuna gelen konular yetiştirilemiyor (I. Dünya Savaşı gibi). Araya yaz tatili girdiğinden öğrenci öğrenileni kısa sürede unutuyor. Dolayısıyla lise 2’de işleniyor diye bazı konuların programdan çıkarılmasının pratikte pek faydası yok.” Ö-14

“Bu programa göre ders saatinin üç saat olması daha uygun olur. Ayrıca kazanımların süreleri yeniden düzenlenmelidir. V. Ünite diğer ünitelerin içine dağıtılarak yeniden düzenlenmelidir. 5.ünitenin kazanımları sürekli kendini tekrarlıyor ve süresi çok fazla.” Ö-15

"Programı çok işlevsel bulmuyorum. Genel olarak yoğun. 2 saatte istenilen etkinlikler yapılamıyor. Atatürk İlkelerinde olduğu gibi bazı ünitelere fazla süre ayrılmış bu da diğer üniteleri işlerken sıkışıklığa neden olmaktadır. Programda, Millî Mücadele’nin teşkilatlanmasına ve diğer kahramanlarına yeterince yer verilmemiş. Olaylar daha çok kronolojik olarak siyasi boyutuyla ele alınmış. Eski programlardan içerik olarak çok farklı değil." Ö-2

Yukarıda yer alan görüşlerden de anlaşılacağı üzere öğretmenler pek çok açıdan programı eleştirmektedir. Öğretmenlere göre program öncelikle işlevsel ve uygulanabilir değildir. Üniteler kazanım yoğunluğu ve süre açısından dengesizdir. Programın yapılandırmacı anlayışla hazırlandığı ileri sürülse bile öğretmenler programdan ve kendilerinin bu konuda yeterli bilgilendirilmemelerinden dolayı bu anlayışı hayata geçiremediklerini ifade etmektedirler. Bu anlayışla öğrenci merkezli ders işlenmesi için ders saatinin arttırılması gerektiğini ifade etmektedirler. Yine öğretmenlere göre program kazanımların içeriği, yapısı, sınırları dolayısıyla öğrenciye düşünmeyi, eleştirel bakış açısı ve tarihsel düşünme becerisi kazandırmaktan uzaktır. Bu açıdan bazı öğretmenler, XIX. yüzyıl Türkiye'sinde bu ders programının daha sivil bir anlayışla yazılması gerektiğini savunmaktadırlar. Program konular açısından başlangıcı ve sonu itibarıyla yoğunluk tarafından uygun görülmemektedir. Her şeyden öte yeni program hazırlanırken öğretmenlerin de görüşlerinin alınmasını istemektedirler.

Yeni programlarla ilgili olarak akademisyenler de farklı görüşler beyan etmektedir. Tarih eğitimi üzerine önemli çalışmaları bulunan akademisyenlerden biri olan İ.H. Öztürk, (2009,10-15) yeni ortaöğretim tarih programlarını incelediği çalışmasında yeni ortaöğretim tarih programında amaçlar ve genel ilkeler açısından önemli bir değişim yaşandığını, bilgi aktarımına odaklı ve tekdüze öğretimin yerine, birtakım tutum ve becerileri geliştirmeyi amaçlayan ve öğrenci merkezli öğretim etkinliklerine dayanan bir eğitim anlayışının hedeflendiğini söylemektedir. Bununla beraber, programın ortaya koyduğu genel hedeflerin ve ilkelerin uygulanması için gerekli düzenlemelerin tam anlamıyla gerçekleşmediğini ifade etmektedir. Özellikle iki temel soruna işaret etmektedir: İlki öğretmenlere tanınan yetki ve hareket alanının, yani öğretmen özerkliğinin geliştirilmesi büyük ölçüde ihmal edilmiştir. İkincisi içeriğin seçilmesi ve düzenlenmesinde önceki programlardaki yapı büyük ölçüde devam etmektedir. Sonuç olarak programda belirtilen temel amaç ve ilkelerin hayata geçirilmesi için birçok açıdan eksiklikler mevcuttur (Öztürk, 2009:10-15). Öztürk'ün genelde tarih programları için yaptığı bu eleştiriler araştırmamızdan çıkan sonuçlara göre T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi öğretim programı içinde geçerlidir.

Orta ğretim tarih programları üzerine araştırma yapan bir başka akademisyen de E. Din'tir. Eski ve yeni ortaöğretim tarih programlarını karşılaştırmalı olarak incelediği çalışmasında yeni ortaöğretim tarih programının yapılandırmaı yaklaşım esas alınarak hazırlandığını belirtmiş fakat bazı eleştirilerde bulunmuştur. Ona göre programların hazırlanış sürecinde öğretmenlerin görüşleri çok sınırlı bir biçimde ve göstermelik olarak hesaba katılırken öğrencilerin görüşlerine hiç yer verilmemiştir. Ayrıca yapılandırmaı yaklaşım özünde tek bir merkezden hazırlanan ve tek tip olarak farklı türden okul ve öğrencilere uygulanacak bir ğretim programı anlayışını reddederken, Türkiye'de bunun tam tersi bir uygulamanın gerçekleştirildiği gözlenmektedir. Öğretim programları gibi ders kitapları ve diğer ders araç-gereçlerinin de hala merkezi eğitim otoritesinin kontrolünde üretilip dağıtılıyor olması bunun bir göstergesidir. O buna rağmen öğrencilerin akademik ve kişisel gelişimleri göz önünde bulundurularak hazırlanan tarih programlarının öğrencilerin tarihsel bilgilerini artırmanın yanı sıra, onları düşünmeye, araştırmaya, soru sorma ve sorgulama ile birbirleri ve öğretmenleriyle etkileşimde bulunmaya teşvik ettiğini söylemektedir. Ona göre programda kazanımlar, örnek etkinlikler ve açıklamalarla desteklenmişse de bu örnek etkinliklerin hem tasarım yönünden, hem de uygulanabilirlik yönünden çeşitli sorunlar barındırmaktadır (Din, 2011: 2149-2153).

SONUÇ

T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük öğretiminin sorunlarına yönelik genel olarak geçmişte birçok araştırma yapılmıştır. Araştırmamızı bu alanında yapılmış diğer araştırmalardan farklı kılan özellik daha önce belirtildiği gibi bu dersle ilgili olarak 2010 yılında yürürlüğe giren son programı konu edinmesidir. Bu nedenle öğretmen görüşleri doğrultusunda program özelinde önemli sonuçlara ulaşmış bulunmaktayız. Bunlar;

- Öğretmen görüşlerine göre program, teknik açıdan sorunlu görülmektedir. Üniteler; kazanımları, sıralaması, süresi, program içindeki ağırlıkları yönünden sorunludur. Bu nedenle program işlevsel, uygulanabilir değildir.
- Öğretmenler ünitelerin tamamını kazanımlar açısından eleştirmektedirler. Öğretmenlerin çoğu hemen hemen her üniteye eklenmesi veya çıkarılması gereken kazanımlar olduğunu düşünmektedirler.
- Üniteler yoğunluk açısından değerlendirdiğinde dengesizlik söz konusudur. Öğretmenler ilk ve son ünitelerde olduğu gibi bazılarının son derece rahat işlendiğini bazılarının da sorunlu olduğu düşünmektedir. Örneğin II. Ünite “Millî Mücadele'nin Hazırlık Dönemi”ni kapsadığından içinde birçok konu başlığını içermekte olup ayrılan sürenin yeterli olmaması nedeniyle bazı öğretmenlerce bu ünite yoğun görülmektedir. Diğer taraftan sürenin çok fazla ayrılmasına rağmen kazanım sayısının ve tekrarların çok fazla olması ayrıca soyut kazanımları da içermesi nedeniyle V. Ünite öğretmenlerce yoğun olarak değerlendirilmiş ve en çok eleştirilen ünite olmuştur.

- Ünitelerin çoğu ayrılan süre açısından sorunlu görülmektedir. Ünitelerden sadece VI. ve VII. Üniteler süre açısından uygun görülmektedir. Özellikle V. Üniteye ayrılan sürenin çok fazla olduğu düşünülmektedir. Ayrıca II. ve III. Üniteye ayrılan süre kazanım yoğunluğu dikkate alındığında yeterli değildir. I. ve IV. Üniteler ise eleştirilmekle beraber süre açısından çok fazla sorun teşkil etmemektedir. Bu nedenle öğretmenlerin büyük çoğunluğu yıllık plana uygun olarak konuları işleyemediklerini söylemektedir. Öğretmenler ayrıca V. Üniteyi kısa sürede işlediklerini buradan artan süreyi diğer ünitelerde kullandıklarını ifade etmektedirler.
- Programın başlangıç ve sonuna ilişkin konu/ünite seçimi de tartışmanın önemli konuları içinde yer almaktadır. Mevcut program Mustafa Kemal Atatürk'ün hayatı ile başlayıp vefatı ile son bulmaktadır. Araştırmamızda ortaya çıkan sonuç, programın Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinden başlatılarak en azından Türkiye'de Çok Partili hayata kadar getirilmesi şeklindedir.
- Ünitelerin sıralaması öğretmenlerce eleştirilmektedir. Programda ünitelerin başına ve sonuna eklenmesi istenilen konular dikkate alındığında ünite sayısında değişikliğe gidilmesi gerekmektedir.
- Programın kronolojik anlayışa göre hazırlanması yoğunluğu artırmıştır. Programda Millî Mücadele sadece siyasi boyutuyla işlendiği için ve bu konular çok yoğun olduğu için öğrenciler konuyu tam olarak kavrayamamaktadır.
- Programda yapılandırmacı anlayışın hayata çok fazla geçirilemediği görülmektedir. Programın içeriği, yoğunluğu, kazanımların sunuluş şekli, sürelerin planlaması bu anlayışı hayata geçirmeyi imkansız kılmaktadır. Bu sorunlar eski programlardaki sorunların devam ettiğinin göstermektedir. Öğretmenler ders süresinin kısıtlı olması ve kendilerini bu anlayış açısından

yetersiz görmeleri nedeniyle programı istenilen şekilde işleyemediklerini söylemektedir.

Yapılan çalışma ile ortaya çıkan sonuçlar doğrultusunda yapılması gerekenler ve alınması zorunlu olan tedbirler şu şekilde sıralanabilir:

- Her şeyden önce MEB yeni bir program hazırlarken öğretmenlerin de konu ile ilgili görüşlerini almalıdır.
- Programda her yönden düzenlemeye gidilmeli veya program yeniden hazırlanmalıdır. İlk, orta ve yükseköğretimde verilen T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi programları içerik olarak birbirinin aynısı değil, birbirini tamamlayacak şekilde yeniden yapılandırılmalı, öğrencide bıkkınlık duygusu yaratılmamalıdır.
- Programın ilk ünitesi en azından Meşrutiyet Dönemi'nden başlamalıdır. Osmanlı Devleti'nin son dönemindeki gelişmeler ve yaşanan değişim öğrencilere verilmelidir. Bu gelişmeler programda II. Ünitenin ilk kazanımıyla verilmek istenmişse de bu kazanım kapsam ve ayrılan süre açısından yetersizdir. Bu konular daha geniş bir şekilde işlenmelidir. Böylece Millî Mücadele ve Cumhuriyet Dönemi gelişmeleriyle daha rahat bağlantı kurulabilir. Örneğin modernleşmenin Osmanlı Dönemi'nde başladığı ve Cumhuriyet Dönemi'nde hız kazandığı birçok öğrenci tarafından fark edilememektedir.
- Mevcut I. Ünite, Mustafa Kemal Atatürk'ün hayatını 1918 yılına kadar konu edinmektedir. Bu ünitedeki kazanımların büyük çoğunluğu V. Ünite de tekrar edilmektedir. Bu nedenle Mustafa Kemal'in eğitim hayatının ilkokuldan itibaren işlendiği de göz önünde bulundurulursa eğitim hayatıyla ilgili kazanımlar I. Üniteden çıkarılmalı. Burada sadece Mustafa Kemal'in askerlik hayatı işlenmelidir. Yeni hazırlanacak I. Ünite II. Meşrutiyetin İlanı, Trablusgarp, Balkan ve I. Dünya Savaşlarına yer verileceğinden bu

dönemde Mustafa Kemal'in siyasi ve askerlik hayatına ilişkin bilgiler verilecektir. Böylece I. ve V. Üniteler tekrardan kurtarılmış olacak aynı zamanda yeni konular ek süreye ihtiyaç duyulmadan programa eklenmiş olacaktır.

- Programda son ünite en azından Türkiye'nin çok partili hayata geçişine kadar getirilmelidir. Çünkü siyasi açıdan 27 yıllık tek parti dönemi olarak adlandırılan bir süreç var ve bu süreç bir bütün olarak işlenmelidir. Bu sürecin sonuna denk gelen II. Dünya Savaşı ve Türkiye konusuna da değinilmelidir. Bu açıdan son üniteye şöyle bir düzenleme yapılabilir: Bu ünite Atatürk'ün vefatını iki kazanımla işlemektedir. İki kazanım da içerik olarak hacimli olmadığından önce bu ünitenin adı değiştirilebilir (Örneğin: Atatürk'ün Vefatı ve 1950'ye Kadar Türkiye). Daha sonra İsmet İnönü Dönemi ve II. Dünya Savaşı'nın Türkiye'ye etkilerine yönelik eklenerek süreç birkaç kazanımla 1950 yılına kadar getirilebilir. İlk ve son ünitelerle ilgili yukarıdaki görüşler doğrultusunda yapılacak düzenlemeler 10. ve 12. sınıf tarih dersi programlarında kazanımlar açısından yeniden düzenleme yapılmasını zorunlu kılmaktadır.
- Programda ünitelere ayrılan süre açısından yeniden düzenleme yapılması gerekmektedir. Özellikle II. ve III. Ünitelere ayrılan süre arttırılmalı, V. Ünitenin süresi azaltılmalıdır.
- Kazanımların içeriğinden dolayı kitaplarda çok sığ bir anlatım söz konusudur. Bu ünitelere eklenecek kazanımlarla bu üniteler daha ilgi çekici bir hale getirilebilir. Örneğin Millî Mücadele Dönemi'nde sosyal yaşam, ekonomik hayat, basın hayatı, toplumun olaylara bakışı, bu dönemde her alanda çekilen zorluklar vb. konular kazanım olarak eklenebilir.
- IV. ve V. Üniteler birleştirilebilir. IV. Üniteye inkılaplar işlenirken ilgili olduğu ilkelerle ilişki kurularak ve ilkeler hakkında bilgi verilebilir. Bunun için inkılaplarla ilgili kazanımların açıklamalarına ilgili olduğu ilkelerle ilgili

ilişkilendirme yapılabilir. Böylece ilke ve inkılaplar beraber işlenmiş ve bir nevi pekiştirme yapılmış olunur. Bütün bunlar yapılırken Atatürkçülükle ilgili tekrar eden açıklamalar bölümü sadeleştirilebilir. V. Üniteden artan süre diğer ünitelere dağıtılabilir. Böylece programı daha rahat uygulama imkânı elde edilmiş olunacaktır.

- Yukarıdaki öneriler mevcut programın revizyonuna yönelik düşünceleri ihtiva etmektedir. Bizce yeni bir program hazırlanmalı ve programa kronolojik anlayıştan çok tematik bir anlayış hâkim olmalı. Basit kronolojik bir sıra yerine konuların merkeze alındığı bir yaklaşım benimsenmelidir. Programı oluşturan üniteler sosyal tarih, siyasi tarih, düşünce tarihi gibi temalarla yeniden kurgulanabilir. Tema temelli program öğrenenlerin aktif ve öğrenci merkezli bir anlayışla tarihî bilgiyi yapılandırmasına zemin hazırlar. Üniteleri oluşturan temaları ilgili kavramlarla beraber öğretmek kalıcı öğrenmeyi sağlayacaktır. Mesela mevcut uygulamayla Millî Mücadele ile ilgili olarak öğrenciler sadece birkaç savaş ve antlaşma adı söyleyecek durumdadır. Bir başka örnek olarak öğrenciler TBMM'nin yürütme yetkisine yönelik olarak belki ayaklanmaların bastırılmasını söyleyebilirler.

Çok geniş bir muhtevayı bilgi düzeyinde aktarma esasına dayanan, siyasi tarih merkezli, kronolojik olaylar silsilesi olarak kurgulanmış tarih öğretim programları klasik, öğretmen merkezli tarih öğretimine zemin hazırlamıştır. Bunun neticesinde bazı öğrenciler tarih derslerini faydasız, sıkıcı ve pratik hayata yönelik katkısı olmayan dersler olarak görmüşlerdir. Ayrıca bu anlayışla öğrencilerin bilgiyi sorgulaması, farklı bakış açıları kazanması, öğrendiği bilgileri yeniden bir başka alanda kullanması da pek mümkün görünmemektedir. Bu nedenle programın daha farklı bir anlayışla yeniden hazırlanması gelecek nesiller ve ülkemiz açısından faydalı olacaktır diye düşünüyoruz.

KAYNAKÇA

AKBABA, Bülent, 2008. “Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Dersinin Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar Gazi Üniversitesi Örneği”, *Gazi Üniversitesi Akademik Bakış Dergisi*, 1(2): 177-197.

AKDEMİR, Sinan, 2006. *Zümre Öğretmenler Kurulu Toplantı Tutanaklarına Göre Lise Tarih Derslerinde Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri (2001–2005)*, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

AKINOĞLU, Orhan, 2005. “Türkiye’de Uygulanan Ve Değişen Eğitim Programlarının Psikolojik Temelleri”, *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 22: 31-46.

AKYÜZ, Yahya, 2013. *Türk Eğitim Tarihi*, Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

ALPEREN, Bilal Bülent, 2008. *Tarih Öğretmenlerinin T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersinin Öğretimine İlişkin Görüşlerinin Çeşitli Değişkenler (kıdem, mezuniyet, okul türü ve cinsiyet) Açısından İncelenmesi (Konya Örneği)*, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

ALTUNIŞIK, Remzi vd., 2012. *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.

ARIBAŞ, Sebahattin& KÖÇER, Mehmet (Ed) 2012. *Türk Eğitim Tarihi*, İstanbul: Lisans Yayıncılık.

ARSLAN, Ali; “İnkılap Tarihi ve Tarih derslerinde başarı nasıl sağlanabilir?” *İlk ve Orta Öğretim Kurumlarında Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Konularının Öğretimi: Mevcut Durum, Sorunlar ve Çözüm Önerileri*, : Mehmet

Saray & Hüseyin Tosun (Haz.), Ankara: AKDITYK Atatürk Araştırma Merkezi, 2005,s. 65-71

ASLANAPA, Oktay, 1997. *İlk İnkılap Tarihi Ders Notları*, İstanbul: Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yayınları.

ATA, Bahri, 2005. “Tarih Pedogojisine Uygun T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Nasıl Olmalıdır? *“İlk ve Orta Öğretim Kurumlarında Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Konularının Öğretimi: Mevcut Durum, Sorunlar ve Çözüm Önerileri”*, Mehmet Saray, Hüseyin Tosun (Haz.), Ankara: AKDITYK Atatürk Araştırma Merkezi, s.73-85

BABADOĞAN, Cem, 1993. “Cumhuriyetin 70. Yılında Ülkemizde Program Geliştirme”, *Eğitim Dergisi*: 6: 64.

BABAOĞLU, Resul, 2013. “Yüksek Öğretimde Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Dersi (Amaç, Kapsam ve Güncel Tartışmalar Işığında)” *Tarih Okulu Dergisi*, 6 (16): 589-603.

BAL, Mehmet Suat, 2011. “Türkiye’de Tarih Öğretiminin Sorunları ve Çözüm Yolları Konusunda Öğretmen Adayı ve Öğretmen Görüşlerinin Karşılaştırılması”, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8 (15): 371-387.

BALCI, Ali, 2004. *Sosyal Bilimlerde Araştırma*, Ankara: Pegem A Yayıncılık.

BOZKURT, Gülnihal, 2004. *Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi’nde Yöntem Arayışları*, Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Seminer, Editör: Bahaeddin Yediyıldız, Temuçin Faik Ertan, Kutay Üstün, Ankara.

ÇAPA, Mesut, 2002. “Cumhuriyet’in İlk Yıllarında Tarih Öğretimi”, *Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, 29: 39-55.

DELEN, Salih, 2007. *İlköğretim ve Ortaöğretimde Öğretmen Görüşlerine Göre Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersinin Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri*, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

DEMİREL, Özcan, 1992. “Türkiye’de Program Geliştirme Uygulamaları”, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7: 27-43.

DEMİREL, Özcan, 2012. *Eğitimde Program Geliştirme, Kuramdan Uygulamaya*, Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

DOĞANAY, Ahmet, 2010. “Davranışçı ve Bilişsel Öğrenme Kuramları”, *Tarih Nasıl Öğretilir? Tarih Öğretmenleri İçin Özel Öğretim Yöntemleri*, (Ed. Mustafa Safran), İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi, s. 37-48.

DOĞANER, Yasemin, 2005. “Yüksek Öğretimde Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Dersi Öğretiminde Karşılaşılan Problemler ve Yeni Yaklaşımlar (Hacettepe Üniversitesi Örneği)”, *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, 21 (62): 589-611.

DÖNMEZ, Cengiz & YAZICI, Kubilay, 2008. *Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Konularının Öğretimi*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

DÖNMEZ, Cengiz & YAZICI, Kubilay, 2013. “Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Ders Kitaplarında Tarihi Karakterlerin Kullanımını Etkileyen Faktörler”, *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 14 (3): 243-265.

DİNÇ, Erkan, 2011. “Eski ve Yeni Ortaöğretim Tarih Programının Amaç ve İçerik Özelliklerinin Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi”, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11(4): 2149-2153.

ERDAŞ, Sadık, 2006. “Atatürk’ten Günümüze Türk İnkılap Tarihi Derslerine Genel Bir Bakış”, *Türk Eğitim Sisteminde Atatürkçülük ve Cumhuriyet Tarihi Öğretimi Sempozyumu (10-11 Kasım 2005)*, Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yay.

ERTÜRK, Selahattin, 1982. *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Meteksan Ltd. Şti.

ERASLAN, Cezmi & KAŞKAYA, Alper, 2011. “Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Dersinin Uygulanmasına Yönelik Öğretim Üyesi Görüşleri: Sorunlar ve Çözüm Önerileri” , *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, 27 (80):325-350.

GÜVEN, İsmail, 20004. Sosyal Bilgiler Alanı Öğretmen Adaylarının Okul Uygulamalarına Yönelik Görüşleri Üzerine Nitel Bir Araştırma”, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4 (2) : 271-300.

İSKENDER, Pelin, 1999. *Mehmed Esad Safvet Paşa (1814-1883 / H. 1230-1301)*, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Samsun.

İlk ve Orta Öğretim Kurumlarında Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Konularının Öğretimi: Mevcut Durum, Sorunları ve Çözüm Önerileri, 2005. Mehmet Saray & Hüseyin Tosun (Haz.), Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları.

KESKİN, Yusuf, 2012. “Milli Eğitim Bakanı Hasan Âli Yücel Döneminde Ortaokul-Lise Tarih Programları Ve Ders Kitaplarındaki Dönüşüm”, *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi*, 30: 1-22.

KILIÇ İ. , Pelin & ŞAM A. , Emine, 2012. “11. Sınıf Öğrencilerinin Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Dersine İlişkin Yanılgıları”, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(2): 155-168, Elazığ.

KOÇAK, Kemal,1998. *Cumhuriyetten Günümüze Tarih Anlayışı ve Orta Öğretim Kurumlarında Tarih Öğretimi (1923-1992)*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.

KÖSTÜKLÜ, Nuri, 1991. “Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihinin Meseleleri Üzerine Bazı Düşünceler”, *Konya Ata Dergisi*, 1: 35-43.

KUŞ, Elif, 2012. *Nitel ve Nitel Araştırma Teknikleri*, Ankara: Anı Yayıncılık.

MERTER, Feridun & YILDIZ, Hatice, 2010, “Cumhuriyetten Günümüze Lise Programlarının Atatürk İlke Ve İnkılaplarını Genç Nesillere Benimsetmesi Bakımından Değerlendirilmesi”, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*,10(20):1-27.

MEREY, Zihni, 2010. “Dünyada ve Türkiye’de Tarih Eğitiminin Tarihsel Gelişimi”, *Tarih Nasıl Öğretilir? Tarih Öğretmenleri İçin Özel Öğretim Yöntemleri*, Mustafa Safran (Ed.), İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi, s.27-34.

“Ortaöğretim Kurumlarında İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Öğretimi ve Sorunları” M., Adem & K., Karakütük (Haz.), 1992. Türk Eğitim Derneği X. Öğretim Toplantısı (21 - 22 Mayıs 1992), Türk Eğitim Derneği Yayınları, Ankara: Şafak Matbaacılık.

“Orta Öğretim Müfredatlarına İlişkin Yeni Yaklaşımlar Çalıştay Sonuç Raporu”, 2011. Ankara: Çubuk İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü Ar-Ge ve Proje Koordinasyon Merkezi Yayınları, s. 24 -25.

ÖNER, Meral & ÖNER, Galip, 2014. “Ortaokul 8. Sınıf Öğrencilerinin Atatürk İlke ve İnkılaplarını Kavrama Düzeylerine İlişkin Tutumları”, *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3 (2): 390-404.

ÖZBARAN, Salih, 1992. *Tarih ve Öğretimi*, İstanbul: Cem Yayınevi.

ÖZBARAN, Salih, 2002. “Tarih Öğretiminin Güncel Sorunları”, *Toplumsal Tarih Dergisi*,100: 66-68.

ÖZÇELİK, İsmail, 1996. *Tarih Öğretiminde Yöntem ve Teknikler*, Ankara: Gazi Büro Kitabevi.

ÖZÜÇETİN, Yaşar & NADAR, Senem, 2010. “Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Dersinin Üniversiteler Düzeyinde Okutulmaya Başlanması ve Geline Süreç”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3 (11):467-477.

ÖZDEMİR, Mehmet Soner, 2009. “Eğitimde Program Değerlendirme Ve Türkiye’de Eğitim, Programlarını Değerlendirme Çalışmalarının İncelenmesi”, *Yüzyüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*,6 (2):126-149.

ÖZTÜRK, İbrahim Hakkı, 2009. “Ortaöğretim Tarih Ders Kitaplarında Öğretim Yöntemi Sorunları ve Yeni Tarih Programları”, *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 34 (363): 8-17.

ÖZTÜRK, İbrahim Hakkı, 2011. “Dünya Tarihini Öğretmek: Yeni Ortaöğretim Tarih Müfredat Programlarında Değişim Ve Sorunlar”, *III. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongre Kitabı*, Mustafa Yunus Eryaman (Ed.), s. 1018-1027

PEKER, Recep, 1984. *İnkılap Dersleri*, İstanbul.

SAFRAN, Mustafa, 1996. “Tarih Programları Nasıl Düzenlenmelidir?”, *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16,(3).

SAFRAN, Mustafa,1998. “İnkılap Tarihi Öğretimine Yaklaşım Sorunları”, *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18: 3.

SAFRAN, Mustafa, 1999. “Tarih Öğretimi ve Çağdaş Müfredat Teorileri”, *XII. Türk Tarih Kongresi*, 12-16 Eylül 1994, Ankara: III, s. 2-6.

SAFRAN, Mustafa, 2009. “Türkiye’de Tarih Öğretimi ve Meseleleri”, *Tarih Öğretim Yöntemleri*, M. , Demirel & İ. , Turan (Ed.) Ankara: Nobel Yayınları, s. 8-21.

SALI, B. ,Jale, 2012. “Ünite 6”,*Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*, Ali Şimşek (Ed.), Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, s. 134-161

ŞİMŞEK, Ahmet, 2005. “Atatürk’ün Mirasının Aktarılmasında Karşılaşılan Problemler ve Çözüm Yolları Üzerine Bir Deneme”, *Gazi Üniversitesi Kastamonu Eğitim Fakültesi Dergisi*,12 (2): 469-485.

ŞİMŞEK, Ahmet & GÜLER, Mehmet, 2013. “Öğretmen Ve Öğretmen Adayı Görüşlerine Göre Lise Atatürk İlkeleri Ve İnkılap Tarihi Dersinin Öğretiminde Yaşanan Sorunlar Ve Çözüm Önerileri”, *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sosyal Bilgiler Öğretimi Özel Sayısı, 6 (14):544-573.

ŞİMŞEK, Ali; 2012. “Ünite 5”,*Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*, Ali Şimşek (Ed.), Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, s. 108-133.

SÖNMEZ, V& G. ALACAPINAR, F. , 2011. *Örneklendirilmiş Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Anı Yayıncılık.

TOPRAK, Zafer,1997. *İnkılap Tarihi Dersleri Nasıl Okutulmalı?* , İstanbul: Sarmal Yayınevi.

ULUSKAN B., Seda, 2010. *Atatürk’ün Sosyal ve Kültürel Politikaları*, Ankara: AKDITYK Atatürk Araştırma Merkezi.

ÜNAL, Fatma & ÜNAL, Mehmet, 2010. “Türkiye’de Ortaöğretim Programlarının Gelişimi”, *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, (1): 110-125.

YILDIRIM, Ali & ŞİMŞEK, Hasan, 2006. *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yayınları.

YILMAZ, Mehmet Serhat, 2004. *İlköğretim Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Programı İçeriğinin Değerlendirilmesi (Alan Araştırması)*, Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.

YILMAZ, Mehmet Serhat, 2006. “Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Konularının İlköğretimde Öğretimi”, *Türk Eğitim Sisteminde Atatürkçülük ve Cumhuriyet Tarihi Öğretimi*, Yasemin Doğaner (Ed.), Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları: 24-44.

11. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programı, MEB 2012.

10. Sınıf Tarih Dersi Öğretim Programı, MEB, 2008.

12. Sınıf Çağdaş Türk ve Dünya Dersi Öğretim Programı, MEB, 2008.

EKLER

Ek 1: Valilik Makamının Verdiği Olur Yanıtı

	T.C. SAMSUN VALİLİĞİ İl Millî Eğitim Müdürlüğü
Sayı : 56895062-44-E.9783607 Konu: Tez Çalışması	02/10/2015
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE	
..... KAYMAKAMLIĞINA (İlçe Millî Eğitim Müdürlüğü)	
İlgi : a) Millî Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün 07/03/2012 tarih ve 3616 sayılı 2012/13 nolu Genelgesi, b) İlkadım İlçe Millî Eğitim Müdürlüğü'nün 14.09.2015 tarihli ve E.9175263 sayılı yazısı.	
Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Tarih Eğitimi Alanı Yüksek Lisans öğrencisi Akın SEVER'in Atakum, Canik, İlkadım ve Tekkeköy İlçelerimizdeki liselerde görev yapan 11.sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersine giren Tarih Öğretmenlerine uygulanmak üzere, "Yürürlükteki Lise 11.sınıf T.C İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Programı İle İlgili Öğretmen Görüşleri" konulu araştırma yapmak istediklerine ilişkin ilgi (b) yazı ve ekleri ilgi (a) genelgeye göre Müdürlüğümüzde kurulan "Araştırma ve Değerlendirme Komisyonu" tarafından 30/09/2015 tarihinde incelenmiş olup uygun görülmüştür. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, Millî Eğitim Temel Kanunu ile Türk Millî Eğitiminin genel amaçlarına uygun olarak, ilgili yasal düzenlemelerde belirtilen ilke, esas ve amaçlara aykırılık teşkil etmeyecek şekilde, duyurusu ve denetimi ilçe millî eğitim müdürlükleri uhdesinde ve okul müdürlükleri sorumluluğunda gerçekleştirilmek üzere söz konusu anket çalışmasının yapılması hususunda;	
Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.	
Faruk Necmi KURT Vali a. Vali Yardımcısı	
Güvenli Elektronik İmzalı Aslı İle Aynıdır	
EK : Anket (2 Sayfa)	
DAĞITIM :	
Gereği :	
Atakum, Canik, İlkadım ve Tekkeköy İlçe Kaymakamlığına (İlçe Millî Eğitim Müdürlüğü)	
Bilgi :	
Ondokuz Mayıs Üniversitesi Rektörlüğü	
Atatürk Blv. Hükümet Konağı İl Millî Eğitim Müdürlüğü SAMSUN Elektronik Ağ: www.samsun.meb.gov.tr. E-posta: dinogretimi55@meb.gov.tr	
Ayrıntılı bilgi için: Gönül KUŞ (229) Tel: (0362) 4358063-4358064-4355450-4355046 Faks: (0362) 4319376-4324854	

Ek 2: Öğretmenlere Sunulan Görüşme Formu Soruları

Değerli öğretmen arkadaşım,

Yürürlükte olan orta öğretim 11. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi programı ile ilgili olarak yüksek lisans tezi hazırlamaktayım. Bu amaçla sizlerin görüşlerini almak üzere aşağıda anket soruları yer almaktadır. Sizlerden ricam anket sorularına cevap verirken ekte sunulan programla ilgili kazanımları dikkatle inceleyerek içtenlikle, olabildiğince geniş cevap vermenizdir. Yardımlarınız için teşekkür ederim.

Adınız-soyadınız:

Çalıştığınız Okul türü:

Kıdem yılınız:

TC İNKILÂP TARİHİ PROGRAMI İLE İLGİLİ OLARAK ÖĞRETMENLERE YÖNELİK SORULAR

Yukarıda programdaki ünitelerin dağılımına yönelik tablo yer almaktadır. Programı, tabloyu ve mesleki tecrübenizi dikkate alarak aşağıdaki soruları cevaplandırmanızı rica ederim.

I. Ünite ile ilgili olarak;

- Üniteyi kazanımların yoğunluğu (az/çok vb.) açısından değerlendirir misiniz? Açıklar mısınız?
- Ünitenin yoğunluğu göz önüne alındığında ünite için ayrılan süre olarak yeterli midir? Süre kaç saat artırılmalı /eksiltilmelidir? Açıklar mısınız?
- Ünitenin kazanımlarını nasıl buluyorsunuz? Öğrencilerin öğrenmesi açısından ağır olan kazanımlar var mıdır? Açıklar mısınız?
- Bu üniteye eklenmesi veya çıkarılması gereken kazanım ve konu var mıdır? Nedenleriyle açıklar mısınız?

II. Ünite ile ilgili olarak;

- a) Üniteyi kazanımların yoğunluğu (az/çok vb.) açısından değerlendirir misiniz? Açıklar mısınız?
- b) Ünitenin yoğunluğu göz önüne alındığında ünite için ayrılan süre olarak yeterli midir? Süre kaç saat artırılmalı /eksiltilmelidir? Açıklar mısınız?
- c) Ünitenin kazanımlarını nasıl buluyorsunuz? Öğrencilerin öğrenmesi açısından ağır olan kazanımlar var mıdır? Açıklar mısınız?
- d) Bu üniteye eklenmesi veya çıkarılması gereken kazanım ve konu var mıdır? Nedenleriyle açıklar mısınız?

III. Ünite ile ilgili olarak;

- a) Üniteyi kazanımların yoğunluğu (az/çok vb.) açısından değerlendirir misiniz?
- b) Ünitenin yoğunluğu göz önüne alındığında ünite için ayrılan süre olarak yeterli midir? Süre kaç saat artırılmalı /eksiltilmelidir? Açıklar mısınız?
- c) Ünitenin kazanımlarını nasıl buluyorsunuz? Öğrencilerin öğrenmesi açısından ağır olan kazanımlar var mıdır? Açıklar mısınız?
- d) Bu üniteye eklenmesi veya çıkarılması gereken kazanım ve konu var mıdır? Nedenleriyle açıklar mısınız?

IV. Ünite ile ilgili olarak;

- a) Üniteyi kazanımların yoğunluğu (az/çok vb.) açısından değerlendirir misiniz? Açıklar mısınız?
- b) Ünitenin yoğunluğu göz önüne alındığında ünite için ayrılan süre olarak yeterli midir? Süre kaç saat artırılmalı /eksiltilmelidir? Açıklar mısınız?
- c) Ünitenin kazanımlarını nasıl buluyorsunuz? Öğrencilerin öğrenmesi açısından ağır olan kazanımlar var mıdır? Açıklar mısınız?
- d) Bu üniteye eklenmesi veya çıkarılması gereken kazanım ve konu var mıdır? Nedenleriyle açıklar mısınız?

V. Ünite ile ilgili olarak;

- a) Üniteyi kazanımların yoğunluğu (az/çok vb.) açısından değerlendirir misiniz? Açıklar mısınız?
- b) Ünitenin yoğunluğu göz önüne alındığında ünite için ayrılan süre olarak yeterli midir? Süre kaç saat artırılmalı /eksiltilmelidir? Açıklar mısınız?
- c) Ünitenin kazanımlarını nasıl buluyorsunuz? Öğrencilerin öğrenmesi açısından ağır olan kazanımlar var mıdır? Açıklar mısınız?
- d) Bu üniteye eklenmesi veya çıkarılması gereken kazanım ve konu var mıdır? Nedenleriyle açıklar mısınız?

VI. Ünite ile ilgili olarak;

- a) Üniteyi kazanımların yoğunluğu (az/çok vb.) açısından değerlendirir misiniz?
- b) Ünitenin yoğunluğu göz önüne alındığında ünite için ayrılan süre olarak yeterli midir? Süre kaç saat artırılmalı /eksiltilmelidir? Açıklar mısınız?
- c) Ünitenin kazanımlarını nasıl buluyorsunuz? Öğrencilerin öğrenmesi açısından ağır olan kazanımlar var mıdır? Açıklar mısınız?
- d) Bu üniteye eklenmesi veya çıkarılması gereken kazanım ve konu var mıdır? Nedenleriyle açıklar mısınız?

VII. Ünite ile ilgili olarak;

- a) Üniteyi kazanımların yoğunluğu (az/çok vb.) açısından değerlendirir misiniz? Açıklar mısınız?
- b) Ünitenin yoğunluğu göz önüne alındığında ünite için ayrılan süre olarak yeterli midir? Süre kaç saat artırılmalı /eksiltilmelidir? Açıklar mısınız?
- c) Ünitenin kazanımlarını nasıl buluyorsunuz? Öğrencilerin öğrenmesi açısından ağır olan kazanımlar var mıdır? Açıklar mısınız?
- d) Bu üniteye eklenmesi veya çıkarılması gereken kazanım ve konu var mıdır? Nedenleriyle açıklar mısınız?

8. Sizce bu dersin programında I. Ünitenin ilk kazanımı hangi dönem/yüzyıl/konu ile başlamalıdır? Nedenleriyle açıklar mısınız?

9. Sizce son ünite hangi dönem/yüzyıl/konu ile son bulmalıdır? Örnekler verip nedenleriyle açıkla mısınız?
- 10.Sizce ünitelerin sıralaması uygun mudur? Varsa sıralamaya yönelik önerileriniz nelerdir?
11. Sizce müfredata eklenmesi veya çıkarılması gereken ünite/ kazanım /konular var mı? Örnekler verip nedenleriyle açıkla mısınız?
12. Programla ilgili eklemek istediğiniz başka görüşleriniz varsa açıkla mısınız?

Ek 3: Öğretmen Listesi

- Ö-1: MEHMET AKSOY
- Ö-2: MEHMET YARDIM
- Ö-3: SELMA GÜLER
- Ö-4: MEHMET ÖZTÜRK
- Ö-5: NAZIM SOYLU
- Ö-6: BÜLENT SİPAHİ
- Ö-7: OSMAN ÇOLAK
- Ö-8: HİDAYET ÇELİK
- Ö-9: MEVLÜT YURTBAY
- Ö-10: ORHAN ÇAVDAR
- Ö-11: DERYA ERDEM
- Ö-12: SALİHA TAFLAN
- Ö-13: MUSA ÇÖL
- Ö-14: AYDIN HACISOFTAOĞLU
- Ö-15: BAHADIR KAYIM
- Ö-16: ALİ ATALAR
- Ö-17: HÜLYA BAŞYURT
- Ö-18: YASEMİN OKUR
- Ö-19: DURSUN SAĞDIÇ
- Ö-20: ÖMER KARAMAN

Ek 4: Öğretmenler Tarafından Doldurulan Görüşme Formlarından Örnekler

- 1) Kazanımlar yoğun değil. Ders saati ile eşit olurumda.
- 2) Ders saati süresi yeterli. Ders işlenişinde sıkıntı yaşanmıyor.
- 3) Kazanımlarda sorun olduğunu düşünmüyorum.
- 4) Eklenmesi gereken çıkarılacak bir kazanım yok.

VII. ÜNİTE

- 1) Kazanımlar yoğun değil.
- 2) Ders saati süresi yeterli.
- 3) Kazanımlar ağır değil.
- 4) Eklenmesi gereken Atatürk sonrası Türk siyasi tarihi kısaca konu başlıkları ile ders saati eklenerek yapılabilir.

VIII. (GENEL DEĞERLENDİRME)

- 1) Bu ünite 19. yüzyılda Osmanlı Devleti'nin içinde olduğu önemli olayları hatırlatarak başlamalı. Tanzimat - Meşrutiyet Fermanları, 93 Harbi, Trablusgarb ve Balkan Savaşları. daha sonra I. Dünya Savaşı ile bağlantı kurulmalı.
- 2) Yukarıda belirttiğim önemli konular Lise 2 Tarih Dersi'nin son konuları ve diğer konular. Yılsonuna geldiği için ortak sınavlar ve 402 dönemi resmi tatillerin yoğunluğu nedeni ile çok iyi kavratılamıyor. Bu nedenle Osmanlı Tarihi ile yeni Türkiye Cumhuriyeti tarihi arasında sağlıklı bir bağlantı kurulamıyor ve öğrencilerimizin zihninde bu iki devlet tarihî birbirinden kopuk olarak algılanabiliyor. Bu nedenle Osmanlı Devleti'nin dağılma dönemi → Milli mücadele Dönemi ve yeni T.C. Devleti dönemi anlamlı bir şekilde bir yıl içerisinde işlenirse öğrencilerimizin tarih hafızasının daha sağlam olacağı kanaatinde taşıyorum.

5-c) Ben meslek lisesinde çalışıyorum. Öğrencilerin profili bir hayli düşük. Dolayısıyla bu ünite de ilkeler konuyu kapsamında geçen kavramların soyut olması öğrenciyi hem sıkıyor hem de kavram kavrayışına neden oluyor. Demokrasi ve Cumhuriyet kavramları tartışılıyor. Tabiki bundan dolayı bu kavramların akıllatılması söz konusu olmaz ama öğrencilerin sıkıldığı birgörec.

d- 4. soruda da belirtmiştim. Bence bu ünite ile Türk İnkılabı birbiri temennayan üniteler. İki ünite birbirine yednişerek yeniden kurgulansa tekrarlarca kurturarak, zamanı daha verimli kullanarak programı işlevsel hale getirelebilir.

Bu ünite de bazı kazanımlar tekrar edilmiş. Mesela 12. kazanım ile 28. kazanım tekrar niteliğinde. Açıktanalar bslamanda çok tekrarlar var. Son kazanımlar Millî Güvenlik dersi ile ilgili olduğu için tekrardan eklendi, bunlar bir bütünlüğünü taşıyor diye düşünüyorum.

5

- 2. Karanım da Cepheler istenirken (4) Cıanabbale ve Kafta cepheleri üzerinde daha çok durulmalıdır.
- 3. Karanımında Mondros Ateşkes Antlaşmasının maddeleri üzerinde ...
- 4. Karanımında : Kurva-yı, milliyet ve Cemiyetler ilişkisi üzerinde ...
- 5. Karanımında Mustafa Kemal'in Samsun'a çıkışı ve Samsun Raporu üzerinde ...
- 6. Karanımında Misak-ı Milli ve İstanbul'un işgali ve TBMM'nin açılışı ilişkilendirilerek ve TBMM'nin meşruiyeti üzerinde durulmalıdır.

- d- 2. karanım genişletilmelidir. Cıanabbale Kafta cepheleri üzerinde durulmalıdır.
- 5. Karanımında Atatürk'ün Samsun'daki faaliyetleri genişletilmelidir.
- 6. Karanımında misak-ı milli ve TBMM hakkında bilgiler genişletilmelidir.

3. Sonuç

- a- 1. Karanımında önceki cephesi daha detaylı verilmelidir.
- 2. Karanımında İttihat, Marsı ve Moskova Antlaşması üzerinde ayrıntısıyla durulmalıdır. Konu görsel ve ayrıntı edici öğelere verilmelidir.
- 4. Karanımında Sabıka Sarası ayrıntılarıyla anlatılmalı ve Türk halkının fedakarlığı, Tekalüt-i milliyet emrini üzerinde verilmelidir.
- b- Sıra yeterlidir.
- c- 1., 2. ve 4. Karanım belirtilen gibi detaylandırılmalıdır.
- d- 5. Karanım daha sadeleştirilmelidir. Veriler (Sanat eserleri) daha ayrıntı olmalıdır.

- 1-a) 1. Ünite kararlarının yoğunluğu olarak kabul edilebilir, kararlar yoğun değildir.
- b) Ünite için ayrılan 6 ders saati yeterlidir. (E)
- c) Ünite kararları yoğun değildir. Öğrencilerin öğrenmesi açısından herhangi bir zorlukla karşılaşılmamıştır. Sadece 3. kararın "M. Kemal'in fikir hayatının oluşumu ve gelişimini etkileyen unsurları değerlendirir." biraz kapsamlı bir kararın gibi geliyor. Öğrenci profili düşük okullarda bu kararın öğrenilmesinde zorlukla karşılaşılabilebilir.
- d) Bence bu ünite için iki tane ayrılması bütününe göre banyor gibi. Çünkü son ünite M. Kemal'in ölümünü olarak planlanıyor. Sınırlı alternatif bir konu önce sunmayaacağım belki ama bence bu şekilde pek de anlamlı gelmiyor. Dolayısıyla son ünite ile birleştirilebilir ve ünitelerin sıralanması değiştirilerek bu ünite farklı bir yere konulabilir.

- 2-a) Üniteyi kararların yoğunluğu açısından çok yoğun bulmuyorum.
- b) Ünite isimli konu başlıklarını içermekte. Bu nedenle konu başlıkları gözünde bulundurulduğunda ayrılan 8 saatlik sürenin yetmeyeceği görülmektedir.

1. 1. ünite ile ilgili olarak;

- a- Kazanımların yeterli olduğunu düşünüyorum. Az yada çok değil.
- b- Fakat ayrılan 6 saat biraz az en az dört saat daha eklenmeli çünkü onunla ilgili filmler yada belgeseller hazırlayıp izlemek için ve konuyu öğrenciler hazırlayıp anlatması için zaman bize yetmedi. Biz yaklaşık 4 saat daha konuyu uzatıp bayramdan sonraki da kayarak konuyu bitirdik.

c- Hayır herhangi bir sorun yok

d- Eklenmesi yada azaltılması gereken yok sadece süre uzatılmalı

2. Ünite ile ilgili olarak

a- Kazanımları yoğun öğrenciyi yoran ünitelerden.

b- Ayrılan süre yeterli değil özellikle pantus meselesi filin anlatılırken anlatıl-
ta zorlanıyor. Kendi katkılarıyla anlatılsın dendiğinde zaman yetmiyor.

c- Kazanımlarda değişmesini istediğim zor konular yok.

d- Yine en az iki saat üniteye eklenmeli

3. Ünite: Yine en az iki saat daha artırılmalı yaksu yayan bir anlatım-
la rahatlıkla bitiyor ama o ruhu yansıtmak için biraz daha zamana
ihtiyaç var.

4. Ünite: Zaman ve kazanım olarak yeterli bir ünite insanı anlatırken
çok yormuyor. Öğrencilerinde öğreniminde özel bir sorun yaşanmıyor test için 2 saat
eklenebilir.

5. Zaman olarak en abartılan ve bu kadar zamana ihtiyaç duyulmayan
bir ünite kazanımlar yeterli fakat bu kazanımlar rahatlıkla 8 saat
da verilebilir bu yüzden bu ünitenin süresi kısaltılmalı.

6. Atatürk dönemi dış politikası kazanım sayısı ve süresi gayet yeterli olması
kolay bölümlerden soruyor.

7. Son ünite en az bir saat daha artırıp öğrenci katılımıyla izlenmesi
gereken bir konu yalın anlatımla rahatlıkla yetisiyor. Ama
Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusunun bu kadar kısa sürede ölüm-
ünde anlatılmaması gerektiğini düşünüyorum.

IV. ÜNİTE

- a) Kararımlar yeterli
- b) Süre fazla. Atatürk İlkeleri bu sınıftan önce verilmeli. Bundan 12 ders saati yeterli.
- c) Kararımlar uygun.
- d) Lozan Anlaşması 3. sınıfa alınmalı

V. ÜNİTE

- a) Kararımlar yeterli
- b) Süre çok fazla
- c) Kararımlar ağır değil. Soyut konular olduğu için öğrencilerin ilgi ve dikkati azaltılmamalı.
- d) Ünitenin 27. ve 28. kararları dış politikaya dahil edilebilir.

VI. ÜNİTE

- d) 4. kararın amacına ulaşması için II. Dünya Savaşı öncesi Dünya'daki gelişmeler konusu eklenmeli.

VIII : Osmanlı Tarihi I. Mesrutiyet Dönemi ile bağlantılı. Çünkü bu konunun içindeki bilgi ve kavramlar dersin işleniş sürecinde kullanılmaktadır. Bu bilgiler 10 Tarih müfredatında yeterli oranda işlenmemektedir.

IX : II. Dünya Savaşı ve Savaş Sonrası Türkiye'deki Siyasi Gelişmeler 1940' e kadar verilmeli.

Yada özellikle fen liselerinde mesleki öğrenciler için 12. sınıflara İnk. Tarihi'nin devamı Şafak Türkçe Dünya Tarihi dersi konularını içeren zorunlu ders konulmalı.

X : Sıralama uygun değil. Benim önerim şu şekildedir.

- 1881 den 1919'a Osmanlı Devleti
- 1881 den 1919'a Mustafa Kemal
- Milli Mücadele'nin Hazırlık Dönemi
- Milli Mücadele'de Cephe
- Atatürkçülük ve Atatürk İlkeleri
- Türk İnkılabı
- Atatürk Dönemi Dış Politika
- II. Dünya Savaşı ve Türkiye'ye Etkisi

2) Barın en yoğun üniteleden biri... Özellikle 20.44'de
sınanların her yenden durumunu ortaya koymak ve bunu
derine hissettirmek. Önceki yılın kazanımlarına da inmeyi
istiyor. (Çünkü çok duyulduğunda Tanzimat'tan en büyük
asılıkla I. meşrutiyetten alıyoruz... kırkca Osmanlı'yı
tarmak işi ortaya koyan fikir akımlarını yerleştirmek te
saba istiyor... Yeni programdaki kazanımlar dışında
istemez önceki yılın kazanımları da devreye
gelsin... Bu ünite işin kazanımlar belirtiler şekli
yeteli görünüyorsa da gerekli olundugunda yeni
uygulamada etkili olmak isteniyorsa
aha fazladır. (uygularken)

b. Yeteli değil... Bunu net olarak söyleyebilirim. Dersin
ünitelelerinden biri ve her bunu 8 ders saatinde 15.
ilk meslek hayatında (bu konuları) his bitiremedim.
son da daha yüksek olmalı...

c. Ünite komple ağır bir ünite... Ancak kazanımları
olmazsa olmazlar dolayısıyla sıkılmalı temattaki
şilin... Bu temeller alınmazsa dersin ana hatları
olmaz... Kazanımların ağır olması, karınılmaz...
Her birinin böyle olmazsa olmazları vardır... T.C. İkt.

d. Bu ünite de olmazsa olmaz kazanımlar, Örneğin
İsm. İsm. durum - fikir akımları - Mondros - Uygulanış
Kuvva-yi Milliye - Çukurova - yapısı - bazıları eksileri - artıları - Kul-
ulus Savaşına kattıkları (Şeyh hocam sırf bu konu 8 saat
yer di mi...)

d. Kazanımlar yeteli ancak ayılan süre 92...

10-7

1. Ünite

- a) 1. ünitenin birinci kazanımında ailesi ve kardeşleri ile ilgili bilgi geniş tutulmalıdır. İkinci kazanımda Mustafa Kemal'in İstanbul'da aldığı eğitim hakkında biraz daha ayrıntılı bilgi verilmelidir. Üçüncü 3. kazanımda Akri oluşumunu etkileyen Sam ve Selanik ardından Trablusgarp gürlemini anlatan satırlar üzerinde durulmalıdır. 4. kazanımda Mustafa Kemal'in askerî rütbeleri kronolojik olarak verilmelidir.
- b) Serisi yeterli bulunmuyor. Mustafa Kemal'in kişilik özellikleri biraz daha geniş tutulmalı ve süre ona göre arttırılmalı.
- c) Birinci kazanım: ailesi ve kardeşlerini daha geniş yörüngeyle anlatılmalıdır. Ağır kazanımlar yok.
- d) Dördüncü kazanımda Mustafa Kemal'in kişilik özellikleri daha geniş tutulmalıdır.

2. Ünite

- a- 2. kazanımda cepheler sadece harita üzerinde değil konu olarak da üzerinde durularak verilmelidir.
- b- 2., 3., 4., 5. ve 6. kazanımlarla ilgili süre yeterli değildir.

2- d) Üsttege Atatürkün İhtilali, devlet adanlığı ~~atlas~~ konuları elelenebilir.

7- Bence bu programda da eski den aldığı gibi Osmanlı'nın son dönemleriyle başlanmalı. Her ne kadar 1912 de son dönem sonu sferu aduile unduyor. Bu arda 2. ünitenin 1. konusundaki kopetilmeye salınılmışseada, bugeterli değildir.

3- Bence programdaki son konu "İsmet İnönü Cumhuriyetin kuruluşu" uygundur. Zira daha ileri 12 sınıfta çağdaş Türk ve Dünya Tarihi dersinde gösterilmektedir.

0- Bence 2. ünite Osmanlı'nın son Dönemi ile başlanmalı. Mevcut sıralamaya göre Atatürk İhtilali ünitesi çok inkilabi ünitemden daha önce kısa şekilde verilebilir. Bu iki ünite birleştirilebilir. Dersimde mevcut sıralama uygun konulabilir.

1- Yukarıdaki açıklanmalarda geçen şekilde belirttiğim gibi kongreler, Milli Mücadelelerin Öğretilmesi daha sonradan verilebilir. İine dönemin başının olaylara yaklaşımı verilebilir. O dönemdeki son sınıflara rağmen bu mücadele hergiz kuy noklara dayanak verilmelidir. Bu arda eklenebilir.

- Fikir programlarda aldığı gibi bu programda resmi dil ile birlikte kendini hissettiriyor. Atatürk'in yanında Milli Mücadelelerin diğer konularına daha fazla yer verilmeli. Milli Mücadelelerin sosyal yönü halkın durumu daha fazla bir açıdan verilebilir. Ayrıca programa etkisizlikler konularının ekat konuları 2 saatlik sürede yapılarak son. Üniteler arasında süre ve konunun derinleşmesi de programın uygulanabilirliğini artırıyor.

I. ÜNİTE: 1881'den 1919'a Mustafa Kemal

- a) Ünite kazanımları öğrenciden kavrama ve değerlendirme noktasında sonuçlar beklemektedir. Öğrencinin bu konularla ilgili alt yapıya sahip olduğu düşünüldüğünde de kazanımların yoğunluğu olması gerektiği kadardır.
- b) Üniteye ayrılan süre yukarıda bahsedilen sebeplerden dolayı kazanımların gerçekleştirilmesine yeterlidir.
- c) Ünitedeki kazanımlar genellikle öğrenci seviyesine uygundur.
- d) Üniteye eklenmesi ya da çıkarılması gereken herhangi bir konu yoktur.

II. ÜNİTE: Milli Mücadele'nin Hazırlık Dönemi

- a) Ünitedeki kazanımlar sayı olarak az olmakla birlikte bazı kazanımların kapsamı geniştir. Bu sebeple yoğun bir ünite.
- b) Kazanımların önemli bir kısmı üst düzey (analiz, değerlendirme) beceri kazandırmayı hedeflemektedir. Milli Mücadelenin gerçekleştirilme gerekçesi, şartları, yöntemi ve bu harekete onderlik edenlerin amaç ve düşünce tarzlarının anlaşılması bu ünitedeki gelişmelerde ilgilidir. Bununla birlikte Türk inkılabının dayanak noktaları ve yeni Türk Devleti'nin nitelikleri yine bu kazanımlarla ilişkilidir. Bu sebeplerle kazanımların gerçekleşmesi için verilen süre yeterli değildir.
- c) Kazanımların yeterli süre verildiğinde öğrenci seviyesine uygundur.
- d) Bu ünitedeki kazanımlar Atatürk ilkeleri ve düşünce tarzı vb konuları kapsayıcı şekilde düzenlenebilir.

III. ÜNİTE: Kurtuluş Savaşında Cepheler

- a) Ünitedeki kazanımların yoğunluğu olması gerektiği kadardır.
- b) Üniteye ayrılan süre kazanımların gerçekleştirilmesine yeterlidir.
- c) Ünitedeki kazanımlar genellikle öğrenci seviyesine uygundur.
- d) Ünitedeki "Sakarya Meydan Savaşı'nın ve Büyük Taarruz'un kazanılmasının Milli Mücadeledeki önemini değerlendirir. " kazanımı ile Milli mücadelenin savaş dönemi bitirilmiştir. Bu üniteye Mudanya Ateşkes Antlaşması ile ilgili bir kazanım eklenmelidir

bağlantılı olarak işlenmesi konuları daha anlaşılır kılmaktadır.

9. Son ünite Atatürk'ün ölümü ve 1940-50 arası dönemi içermelidir. Bu sayede inkılapların bugünlere yansıması kolayca verilebilecektir.

10. Bence tam uygun değildir. Bazı düzenlemeler yapılmalıdır. İdeal ünite sıralaması şöyle olmalıdır:

1. ÜNİTE: XIX. yy. Sonları ve XX. yy. Başlarında Osmanlı Devleti

2. ÜNİTE: Mustafa Kemal'in Hayatı ve Kişilik Özellikleri

3. ÜNİTE: Milli Mücadele Hazırlık Dönemi

4. ÜNİTE: Kurtuluş Savaşında Cephele

5. ÜNİTE: Türk İnkılabı

6. ÜNİTE: Atatürk Dönemi Türk Dış Politikası

7. ÜNİTE: Atatürkçülük ve Atatürk İlkeleri

8. ÜNİTE: Atatürk'ün Ölümü

11. Bence müfredata eklenmesi gereken iki konu vardır. İlki Osmanlıların son dönemi yani 1870'lerden

1915'lere uzanan süreçtir. Çünkü Osmanlıların son döneminde yaşanan siyasi, içtimai, iktisadi, askeri vb. çalkantıları iyi kavramadan Osmanlı devletinin yıkılışı ve Türk inkılabını anlamlandırmak pek mümkün değildir. İkincisi ise 1940-50 arası dönem, yani Atatürk'ün de sağlığında istediği ama hayata geçiremediği çok partili döneme geçiş ve Demokrat Partinin ortaya çıktığı süreçtir. Çünkü Türk inkılabının bugüne bağlantısı ve bugünkü demokrasi olgunluğumuz ancak bu şekilde doğru anlaşılabilir.

12. Kaşke Türk İnkılabı çok daha farklı kaynaklardan öğrenilebilseydi. T.C.'nin resmi kaynakları sanırım bizi bir çok noktada doğru aydınlatamamaktadır. Bu bağlamda gizli açık, resmi gayri resmi, işimize gelen gelmeyen hemen her kaynak objektif ve bağımsız şekilde irdelenip yeni bir "İnkılap Tarihi" yazmak daha

5. Ünite ile ilgili olarak;

a) Üniteyi kazanımların yoğunluğu (az/çok vb.) açısından değerlendirir misiniz? Açıklar mısınız?

Dersin kazanım ders saati ve yüzde olarak en yoğun olduğu ünitesi bu unite.

b) Ünitenin yoğunluğu göz önüne alındığında ünite için ayrılan süre olarak yeterli midir? Açıklar mısınız?

Daha önceki programlarda 8, 10 saatlerde işlenebilecek unite 22 saat gibi çok fazla bir süreye yayılmış. Bu da neredeyse toplam ders süresinin neredeyse yarısına denk gelmekte. Ünite kazanım olarak değil de süre açısından daha kısa olabilirdi. mesela 10 - 12 saatlik ders süresi bu unite için yeterli olabilirdi.

c) Ünitenin kazanımlarını nasıl buluyorsunuz? Öğrencilerin öğrenmesi açısından ağır olan kazanımlar var mıdır? Açıklar mısınız?

Ünitedeki kazanımlar yeterli kazanımlar. Ancak ders saatinin fazla olması kazanımların daha detaylı bir şekilde incelenmesine neden olduğundan öğrencilerin konuyu kavramasına engel olmaktadır. Aynı zamanda öğrenciler sürekli aynı şeyleri duymaktan dolayı sıkılmaktadırlar bu da konunun kavranmasını zorlaştırmaktadır.

Açıkçası ben kendi derslerimde bu uniteyi daha kısa bir şekilde başka kaynaklardan öğrencilere vermekteyim.

d) Bu üniteye eklenmesi veya çıkarılması gereken kazanım ve konu var mıdır? Nedenleriyle açıklar mısınız?

Yukarıda da belirtildiği üzere üniteye kazanım ve konu çıkarmaya gerek yoktur. Ancak 22 saatlik ders süresi 10 12 saate indirilirse hem diğer konuları ders süresi eklenebilir. Hem de öğrencilerin uniteyi çok fazla teferruata inmeden öğrenmelerinin önü açılabilir

Ek 5: T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programı Kazanımları

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK DERSİ
ÖĞRETİM PROGRAMI ÜNİTELER VE SÜRELERİ**

Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programı haftada 2 ders saati esas alınarak hazırlanmıştır. Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programı 7 üniteden oluşmaktadır.

1. Ünite: 1881'DEN 1919'A MUSTAFA KEMAL
2. Ünite: MİLLÎ MÜCADELE'NİN HAZIRLIK DÖNEMİ
3. Ünite: KURTULUŞ SAVAŞI'NDA CEPHELER
4. Ünite: TÜRK İNKILABI
5. Ünite: ATATÜRKÇÜLÜK VE ATATÜRK İLKELERİ
6. Ünite: ATATÜRK DÖNEMİ TÜRK DIŞ POLİTİKASI
7. Ünite: ATATÜRK'ÜN ÖLÜMÜ

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK DERSİ
ÖĞRETİM PROGRAMINA GÖRE HAZIRLANACAK KİTAPLARIN FORMA
SAYILARI AŞAĞIDA GÖSTERİLMİŞTİR**

DERS KİTABI	
Kitap Boyutu	Forma Sayısı
19,5 x 27,5	14-16

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK DERSİ
ÖĞRETİM PROGRAMI
ÜNİTELERİ, KAZANIM SAYILARI, SÜRELERİ VE ORANLARI**

ÜNİTE	KAZANIM SAYISI	SÜRE/DERS SAATİ	ORANI (%)
1. 1881'DEN 1919'A MUSTAFA KEMAL	4	6	7
2. MİLLÎ MÜCADELE'NİN HAZIRLIK DÖNEMİ	7	8	11
3. KURTULUŞ SAVAŞI'NDA CEPHELER	5	8	8
4. TÜRK İNKILABI	12	16	19
5. ATATÜRKÇÜLÜK VE ATATÜRK İLKELERİ	28	22	45
6. ATATÜRK DÖNEMİ TÜRK DIŞ POLİTİKASI	4	6	7
7. ATATÜRK'ÜN ÖLÜMÜ	2	2	3
TOPLAM	62	72	100

KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
Bu ünite ile öğrenciler; 1. Mustafa Kemal'in çocukluk dönemini ve içinde bulunduğu toplumun siyasi, sosyal ve kültürel yapısını kavrar.	 Anadolu'dan Selanik'e: Mustafa Kemal'in ailesi ile ilgili araştırma yapılır. Selanik: Döneme ait görsel ve yazılı kaynaklardan yararlanılarak Selanik'in toplumsal ve kültürel yapısıyla ilgili sunu hazırlanır.	[!] Mustafa Kemal'in ailesi ile ilgili bilgilere değinilirken atalarının Anadolu'dan Balkanlar'a göç ettiği verilecektir.
2. Mustafa Kemal'in aldığı eğitimin önemini değerlendirir.	 Mustafa Kemal'in Öğretmenleri: Mustafa Kemal'in yetişmesinde öğretmenlerinin etkisi incelenir. Harbiyeli Mustafa Kemal: Mustafa Kemal'in okuduğu okulların onun fikir hayatı üzerindeki etkisini anlatan bir metin yazılır.	[!] Mustafa Kemal'in ailesinin eğitime verdiği öneme de değinilecektir. [!] Mustafa Kemal'in aldığı eğitimin kişiliğinin oluşmasına etkileri ele alınacaktır.
3. Mustafa Kemal'in fikir hayatının oluşumunu ve gelişimini etkileyen unsurları değerlendirir.	 Mustafa Kemal'in Fikri Gelişimi: Dönemin Selanik, Manastır, İstanbul, Şam ve Sofya şehirlerine ait kaynaklardan ve Mustafa Kemal'in anılarından yararlanarak bu beş şehrin Mustafa Kemal'in fikri gelişimi üzerindeki etkisi analiz edilir.	[!] Selanik, Manastır, İstanbul, Şam ve Sofya şehirlerindeki ortamın, Mustafa Kemal'in aldığı eğitimin, okuduğu kitapların, yerli ve yabancı düşünürlerin, fikir akımlarının Mustafa Kemal'in fikirlerine etkisi ele alınacaktır.
4. Mustafa Kemal'in askeri görevleri ile askerlik yeteneğini ilişkilendirir.	 Askeri Deha: Mustafa Kemal'in çeşitli cephelerdeki askeri başarılarıyla ilgili açıklamalı harita çalışması yapılır. Cumalı Ordugahı: Mustafa Kemal'in askerlikle ilgili yazdığı eserler hakkında araştırma yapılır. Şişli'deki Ev: Mustafa Kemal'in arkadaşlarıyla yaptığı toplantıların Milli Mücadele sürecine etkisi araştırılır. Selanik'ten Samsun'a Mustafa Kemal: Mustafa Kemal'in hayatının 1881-1919 yıllarını kapsayan zaman şeridi hazırlanır.	[!] Trablusgarp, Çanakkale, Kafkas ve Suriye cephelerindeki askeri başarılar ele alınacaktır. [!] Mustafa Kemal'in 1919'a kadar bulunduğu görevler ve yaptığı hizmetleri Milli Mücadele liderliği açısından ele alınacaktır. [!] Mustafa Kemal'in yaratıcı düşüncesi, ileri görüşlülüğü ve liderlik özelliği örneklerle açıklanacaktır.

	 Mustafa Kemal Paşa ile Çanakkale'de: Mustafa Kemal Paşa'nın Çanakkale'de mücadele ettiği cepheye gezi düzenlenir.	
[!] Uyanda belirtilen Mustafa Kemal Atatürk'ün kişilik özellikleri konu işleniş sırasında uygun yerde örneklerle işlenecektir. [!] Konu anlatımlarında Nutuk ile Atatürk'ün söylev, demeç ve açıklamalarından alıntılar yapılacaktır.		
 Etkinlik İnceleme gezisi [!] Uyarı Ders içi ilişkilendirme		

2. ÜNİTE: MİLLÎ MÜCADELE'NİN HAZIRLIK DÖNEMİ

KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
Bu ünite ile öğrenciler; 1. 20. yüzyıl başlarında Osmanlı Devleti'nin siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel durumunu değerlendirir.	📖 Savaş Ekonomisi: Osmanlı Devleti'nin savaş sırasındaki ekonomik durumu istatistikî verilerden yararlanılarak incelenir.	[!] ¹⁰ Sınıf Tarih Programının "En Uzun Yüzyıl" ünitesinin 16. kazanımı ile ilişkilendirilecektir.
2. Birinci Dünya Savaşı'nda Osmanlı Devleti'nin durumunu değerlendirir.	📖 Gizli Anlaşmalar: Gizli anlaşmalardan hareketle İngiltere, Fransa, Rusya ve İtalya'nın Osmanlı Devleti ile ilgili paylaşım planları incelenerek harita çalışması yapılır. 📖 Cephele: Osmanlı Devleti'nin savaştığı cephelele ilgili harita çalışması yapılarak, tarih şeridi hazırlanır.	[!] ¹⁰ Sınıf Tarih Programının "En Uzun Yüzyıl" ünitesinin 17. kazanımı ile ilişkilendirilecektir. [!] 1915 Olaylarına değinilecektir. [!] Osmanlı Devleti'nin savaşa girme nedenleri verilecektir.
3. Mondros Ateşkes Anlaşması'nın imzalanması ve uygulanmasının sonuçlarını kavrar.	📖 Ateşkes Maddeleri: Mondros Ateşkes Anlaşması'nın önemli maddeleri içerik analizi yöntemiyle incelenir. 📖 Paris Konferansı: Savaş sonrası İtilaf Devletlerince Osmanlı Devleti'ne yönelik kararların tartışıldığı drama yapılır. 📖 Osmanlı Devleti'nin İşgali: İtilaf Devletlerinin işgal ettikleri yerlerle ilgili harita çalışması yapılarak işgallerle ilgili tarih şeridi hazırlanır. 📖 Wilson İlkeleri: Wilson İlkeleri ve bu ilkelerin	[!] Mondros Ateşkes Anlaşması ile ilgili Osmanlı yönetiminin, Mustafa Kemal'in ve halkın tutumu ele alınacaktır. [!] Paris Barış Konferansı ele alınacaktır. [!]İtilaf Devletleri'nin uygulamalarıyla Wilson İlkeleri arasındaki çelişkiye değinilecektir. [!]İtilaf devletlerinin imzaladığı anlaşmaların (Brest-Litovsk Antlaşması dahil) sadece genel esasları verilecektir. [!] Mustafa Kemal'in ileri görüşlülüğü, vatan ve millet sevgisi, kararlı ve mücadeleci oluşuna

	Osmanlı Devleti'nde uygulanmaması konusunda araştırma yapılır. 📖 "Geldikleri Gibi Giderler!": Örnek metinler üzerinden Mustafa Kemal'in Mondros Mütarekesi ve işgallere karşı tutumu incelenir. 📖 Protesto Mitingleri ve Telgraflar: Türkiye genelinde yapılan mitinglerin ve çekilen telgrafların ulusal ve uluslararası alanda kamuoyu oluşturma sürecine etkileri araştırılır. İşgali protesto eden bir telgraf metni yazılır. 📖 Basına Yansımalar: Ateşkes Anlaşması ve işgallerle ilgili dönemin yerli ve yabancı gazete ve dergilerinden seçilen örnek metinler karşılaştırmalı olarak incelenir.	örnekler verilerek açıklanacaktır.
4. Kuva-yı Milliye ruhunun oluşumunu ve Kuva-yı Milliye hareketini analiz eder.	📖 Kuva-yı Milliye Ruhu: Milli birlik ve beraberliğin, topyekün mücadelenin işlendiği edebi eserler incelenerek örnekleri sınıfta sunulur. 📖 İzmir İşgal Altında: İzmir'in işgali ilgili gazete haberi hazırlanır. 📖 Redd-i İlhak ve Müdafaa-i Hukuk Cemiyetleri: Cemiyetlerin kuruldukları ve etkili oldukları bölgelerle ilgili harita çalışması yapılır. 📖 Anadolu Kadınları Müdafaa-ı Vatan Cemiyeti: İstanbul hükümetine, bazı kuruluşlara ve yabancı devlet temsilcilerine gönderdikleri yazılardan yararlanarak cemiyetin faaliyetleri incelenir. 📖 "Millî Mücadelede Türk Telgrafçıları" Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünce hazırlanan eğitsel film, film izleme tekniğine uygun olarak izlenir.	[!] Kuva-yı Milliye hareketini destekleyen ve desteklemeyen cemiyetlere değinilecektir. [!] Yerel kongreler ve bunların milli cemiyetlerin kuruluşuna etkisine değinilecektir. [!]Kuva-yı Milliye hareketindeki önderler ve kahramanlar ele alınacaktır. [!] Dayanışmanın vatanın bütünlüğü ve milletin bağımsızlığını devam ettirmedeki önemi açıklanacaktır. [!]Millî Mücadele sırasında kadınların kurdukları cemiyetlere değinilecektir. [!] Örnek eser incelemeleri yapılarak dönemin olaylarının sanat ve edebi eserlere yansımaları örnekler verilecektir.
5. Millî Mücadele'nin hazırlık döneminde yapılan	📖 Tarihin Tanıkları: Millî Mücadele sürecinde	[!] Mustafa Kemal'in Samsun'a çıkışının

çalışmaları analiz eder.	yaşayanlara ilişkin duygu ve düşünceler Nutuk'tan, Mustafa Kemal'in silah arkadaşlarının ve o dönemde yaşayanların hatıratından seçilen metinler üzerinden incelenir. 📌 Amasya'dan Sivas'a: Amasya Genelgesi, Erzurum ve Sivas kongrelerinde alınan kararlar karşılaştırmalı olarak incelenir. 📌 Sivas'ta Kongre: Sivas Kongresi ile ilgili drama çalışması yapılır. 📌 Misak-ı Milli: Alınan kararlar içerik analizi yöntemiyle incelenir. Misak-ı Milli sınırları ile ilgili harita çalışması yapılır. 📌 Milli Mücadele Kahramanları: Mustafa Kemal'in silah arkadaşları ile ilgili biyografi çalışması yapılır.	gereklileri verilecektir. [!] Havza ve Amasya genelgesi, Erzurum ve Sivas kongreleri ele alınacaktır. [!] Milli birlik ve beraberliğin önemi vurgulanacaktır. [!] Mustafa Kemal'in silah arkadaşlarına yer verilecektir. [!] Amasya Görüşmeleri ele alınacaktır. [!] Misak-ı Milli'nin kabulünün önemi vurgulanacaktır. [!] Mustafa Kemal'in yöneticiliği, planlı çalışması, birleştirici ve bütünleştirici oluşu, milli iradeye verdiği önem örneklerle açıklanacaktır. [!] Milli Mücadele'nin topyekün bir mücadele olduğu vurgulanacaktır.
6. Türkiye Büyük Millet Meclisinin açılışını ve sonrasındaki gelişmeleri analiz eder.	📌 Meclis-i Mebusan'dan Türkiye Büyük Millet Meclisine: Meclisin açılış süreci ve ilk mecliste yer alan milletvekilleri ile ilgili araştırma yapılır. 📌 Halkimiyet-i Milliye: Dönemin basın faaliyetlerinin milli mücadelenin başarıya ulaşmasındaki etkileri araştırılır. Bu dönemi yansıtan gazete sayfası hazırlanır. 📌 Meclisi Geziyoruz: Birinci ve İkinci TBMM binalarına gezi düzenlenir.	[!] Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin açılışının önemi vurgulanacaktır. [!] TBMM'ye karşı ayaklanmalar, ayaklanmayı çıkaran kişilerin adları veya ayaklanmanın niteliği ile ifade edilecektir. [!] Hıyanet-i Vatan Kanunu'nun çıkarılma gereklileri ve uygulama süreci ele alınacaktır. [!] Anadolu Ajansı'nın kurulmasına ve diğer basın faaliyetlerine de değinilecektir. [!] Mustafa Kemal'in birleştirme ve bütünleştirme gücü örneklerle açıklanacaktır.
7. Sevr Antlaşması'nın Milli Mücadele sürecine etkilerini değerlendirir.	📌 Sevr Antlaşması: Antlaşmanın önemli maddeleri içerik analizi yöntemiyle incelenir. 📌 Sevr Haritası: Sevr Antlaşması ile ilgili harita çalışması yapılır.	[!] Sevr Antlaşması'na karşı Osmanlı yönetiminin, Mustafa Kemal'in ve Türk milletinin tutumu vurgulanacaktır.
[!]Uyarıda belirtilen Mustafa Kemal Atatürk'ün kişilik özellikleri konu işleniş sırasında uygun yerde örneklerle işlenecektir. [!] Konu anlatımlarında Nutuk ile Atatürk'ün söylev, demeç ve açıklamalarından alıntılar yapılacaktır. 📌 Etkinlik 📌 : İnceleme gezisi [!] : Uyarı ⚠️ : Ders içi ilişkilendirme		

3. ÜNİTE: KURTULUŞ SAVAŞI'NDA CEPHELER

KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
Bu ünite ile öğrenciler; 1. Kurtuluş Savaşı'nda Doğu ve Güney cephelerinde yapılan mücadeleleri analiz eder.	📌 Karabekir Paşa: Kazım Karabekir'in hayatı araştırılarak biyografi çalışması yapılır. 📌 Kahramanlarımız: Güney Cephesindeki Kurtuluş Savaşı kahramanlarıyla ilgili drama yapılır.	[!]Türk milletinin elde ettiği askeri başarıların ulusal ve uluslararası etkileri kronolojiye uygun olarak verilecektir. [!] Türk halkının gösterdiği vatanseverlik vurgulanacaktır. [!] Atatürk'ün silah arkadaşları ve yerel kahramanlar üzerinde durulacaktır.
2. Sakarya Meydan Savaşı'na kadar Batı Cephesindeki askeri mücadeleleri ve siyasi başarıları değerlendirir.	📌 “Ya İstiklâl! Ya Ölüm!” : Yurdumuzun işgali karşısında ulusal ya da yerel boyutta mücadeleye katılan kişi ya da kurumların yaptıkları çalışmalar araştırılır. 📌 İstiklal Yolu: İnebolu-Kastamonu-Ilgaz ve Çankırı'yı kapsayan Kurtuluş Savaşı sırasında cephe taşıma hattı olan bu yolun ve bu yolda yaşanan fedakârlıkların önemiyle ilgili araştırma yapılır. 📌 Kurtuluş Savaşı'nın Kahraman Kadınları: Kurtuluş Savaşı sırasında kadınların cephede, cephe gerisinde yaptıkları faaliyetlerle ilgili sunu hazırlanır. 📌 Top Sesleri Altında Eğitim Kongresi: Mustafa Kemal'in Maarif Kongresinde yaptığı konuşma rol yapma yöntemi ile canlandırılır kongrenin önemi tartışılır. 📌 Her Cepheye Mücadele: Dönemin askeri, siyasi, hukuki ve eğitim alanında yapılan çalışmaları yansıtan konu temelli tarih şeridi hazırlanır.	[!] Kuva-yı Milliye birliklerinin faaliyetleri ve düzenli ordunun kurulması ele alınacaktır. [!] İnönü ve Eskişehir-Kütahya savaşları işlenecektir. [!]Türk milletinin elde ettiği askeri başarıların ulusal ve uluslararası etkileri kronolojiye uygun olarak verilecektir. [!]İstiklal Yolu'nun önemine değinilecektir. [!] 1921 Anayasasına değinilecektir. [!] İstiklal Marşı'nın kabulü üzerinde durulacaktır. [!]Kurtuluş Savaşı'nın yaşandığı ortamda Atatürk'ün Maarif Kongresini düzenlemesinin önemi vurgulanacaktır. [!] Türk halkının gösterdiği vatanseverlik vurgulanacaktır. [!]Atatürk'ün silah arkadaşları ve yerel kahramanlar üzerinde durulacaktır.
3. Tekâlif-i Millîye Kararlarının önemini kavrar.	📌 Bir Çift Çarık: Tekâlif-i Millîye Emirleri içerik analizi yöntemiyle incelenir. 📌 Filmlerle Kurtuluş Savaşı: Kurtuluş Savaşı	[!] Tekâlif-i Millîye Kararları Türk milletinin milli birlik, beraberlik ve dayanışma anlayışı çerçevesinde ele alınacaktır.

	ile ilgili filmler izlenerek Mustafa Kemal'in ve Türk ordusunun Büyük Taarruz'a hazırlanışı incelenir.	
4. Sakarya Meydan Savaşı'nın ve Büyük Taarruz'un kazanılmasının Milli Mücadeledeki önemini değerlendirir.	Milli Mücadelenin Bir Neferi: Milli Mücadele sırasında yaşayan kadın, çocuk, öğretmen, asker vb. dilinden dönemin şartlarını anlatan tarihsel metin hazırlanır. Atatürk ve Kurtuluş Savaşı Müzesi: Anıtkabir'deki Kurtuluş Savaşı Müzesi'ne gezi düzenlenir. Duatepe Şehitler Anıtı: Sakarya Meydan Savaşı ve Büyük Taarruz'un gerçekleştiği mekânlara gezi düzenlenir.	[!] Mustafa Kemal'in Sakarya Meydan Savaşı ve Büyük Taarruz'un kazanılmasındaki rolü vurgulanacaktır. [!] Atatürk'ün silah arkadaşları ve yerel kahramanlar üzerinde durulacaktır.
5. Kurtuluş Savaşı sürecinin sanat ve edebiyat eserlerine yansımaları değerlendirir.	Ateşten Gömlek: Kurtuluş Savaşımızın edebi eserlere yansımaları incelenerek sunu hazırlanır.	
[!] Uyanda belirtilen Mustafa Kemal Atatürk'ün kişilik özellikleri konu işlenişi sırasında uygun yerde örneklerle işlenecektir. [!] Konu anlatımlarında Nutuk ile Atatürk'ün söylev, demec ve açıklamalarından alıntılar yapılacaktır. Etkinlik İnceleme gezisi [!] : Uyarı : Ders içi ilişkilendirme		

4. ÜNİTE: TÜRK İNKILABI

KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
Bu ünite ile öğrenciler; 1. Milli egemenlik anlayışı çerçevesinde saltanatın kaldırılmasını değerlendirir.	Saltanatın Kaldırılması: Saltanatın kaldırılma süreci araştırılarak sunulur.	[!] İnkılapların milli kimliği kazandırma ve çağdaşlaşmaya yönelik olduğu vurgulanacaktır. [!] Saltanatın kaldırılmasına ilişkin süreç Lozan Konferansı ve milli egemenlik anlayışı ile ilişkilendirilerek ele alınacaktır.
2. Lozan Konferansı'nın süreci ve Lozan Barış Antlaşması'nın sağladığı kazanımları analiz eder.	Lozan Konferansı: Lozan Konferansı süreci ve sonrasında alınan kararlar simülasyon yöntemi ile ele alınır. İsmet İnönü: İsmet İnönü'nün hayatı araştırılarak biyografi çalışması yapılır.	[!] Sevr Antlaşması ve Lozan Barış Antlaşmasının maddeleri karşılaştırmalı olarak ele alınacaktır.
3. Cumhuriyetin ilân edilmesini Türkiye'de demokrasinin gelişimi açısından değerlendirir.	Cumhuriyet Yolunda: TBMM tutanaklarından ve Nutuk'tan yararlanılarak cumhuriyetin ilân edilme sürecinde ve sonrasında yaşananlara ilişkin tarihi metin hazırlanır.	[!] Ankara'nın başkent oluşumun gerekçelerine değinilecektir. [!] Mustafa Kemal'in cumhurbaşkanı seçilmesi verilecektir.
4. 3 Mart 1924 tarihinde kabul edilen kanunların toplum ve devlet hayatına etkisini değerlendirir.	Laik Devlet Yolunda: Laik devlet oluşması için yapılan inkılaplar araştırılır.	[!] 3 Mart 1924 tarihli Halifeliğin Kaldırılması, Teyhid-i Tedrisat Kanunu, Diyanet İşleri Başkanlığının Kurulması, Genelkurmayın yeniden yapılandırılması kanunları birlikte ele alınacaktır.
5. Cumhuriyetin ilk yıllarında çok partili hayata geçiş denemeleri ve sonuçlarını değerlendirir.	Siyasi Partiler ve Demokratik Yaşam: Dönemin siyasi partilerinin programları karşılaştırılır. Demokrasinin Öncüleri: Cumhuriyetin ilk yıllarında kurulan siyasi parti liderleriyle ilgili biyografi çalışması yapılır.	[!] Atatürk'ün çok partili siyasi hayata verdiği önem vurgulanacaktır. [!] Şeyh Said İsyanı ele alınacaktır. [!] Mustafa Kemal'e suikast girişimi cumhuriyete yönelik tehditler çerçevesinde ele alınacaktır. [!] Kubilay Olayı Türk milletinin cumhuriyet yönetimindeki kararlılığı ve çok partili siyasi hayata etkisi açısından ele alınacaktır.
6. Hukuk alanındaki gelişmeleri ve değişimi analiz eder.	Mecelle'den Medeni Kanuna: Aile yaşamını düzenlemesi açısından Mecelle ile Medeni Kanun	[!] 1924 Anayasası ele alınacaktır. [!] Medeni Kanun'un Türk aile yapısında ve

	karşılaştırılır. 📌 Medeni Kanun: Medeni Kanun'un aile yaşamına getirdiği değişim incelenir.	kadının toplumdaki yerinde meydana getirdiği değişim ele alınacaktır.
7. Eğitim alanında yapılan inkılapları analiz eder.	📌 Cumhuriyetin Okulları Cumhuriyetin Öncüleri: Atatürk döneminde açılan Ankara Hukuk Fakültesi, Yüksek Ziraat Enstitüsü, Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi, Güzel Sanatlar Akademisi vb. okullar, bu okullardan yetişen bilim insanları (Halil İnalcık, Sedat Alp vb.) ve sanatçılar hakkında araştırma yapılır. 📌 Millet Mektepleri: Yetişkin eğitimi örneği açısından millet mekteplerinin işleyişiyle ilgili sunu hazırlanır. 📌 Eğitim ve Değişen Toplum: Dönemin istatistiklerinden yararlanarak eğitim alanındaki değişim incelenir. 📌 Tarih Yapan Tarih Yazan: Türk Tarih Kurumu ve Türk Dil Kurumunun kuruluş amaçları ve faaliyetleri araştırılır. 📌 Atatürk ve Eğitim: Atatürk'ün yazdığı /yazdırdığı eserlerden (Geometri, Vatandaş İçin Medeni Bilgiler, vd.) yola çıkarak Atatürk'ün eğitim anlayışı ve eğitime katkılarını incelenir.	[!] Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun kabul edilme gerekçesi ve toplum hayatında meydana getirdiği değişim vurgulanacaktır. [!] Harf İnkılabı ve Millet Mektepleri, eğitimin yaygınlaştırılması çağdaş Türk toplumunun oluşturulmasına katkısı çerçevesinde verilecektir. [!] 1933 Üniversite Reformu'ndan hareketle Atatürk'ün bilimsel gelişme ve kalkınmaya verdiği önem vurgulanacaktır. [!] Atatürk'ün millî kültür, millî kimlik oluşturmak ve geliştirmek için dil ve tarih alanında yaptığı çalışmalar ele alınacaktır.
8. Toplumsal yaşamın düzenlenmesi amacıyla gerçekleştirilen inkılapları açıklar.	📌 Çağdaş Türkiye Yolunda: Dönemin görsel kaynaklarından yararlanarak toplumsal yaşamdaki değişim incelenir. 📌 Soyadı Kanunu: Yakın çevresinde ve ailesinde Soyadı Kanunu'nun ardından ailelerin soyadı alma hikâyeleri ile ilgili sözlü tarih çalışması yapılır. 📌 Cumhuriyet: TRT yapımı "Cumhuriyet" filmi izlenir. 📌 Cumhuriyet Müzeleri: Yakın çevresinde bulunan müzelerde Cumhuriyet Dönemine ait	[!] Şapka ve Kıyafet İnkılabı, telke ve zaviyelerin kapatılması, miladi takvim ve uluslararası saat uygulamasının kabulü, ölçü ve tartıların değişmesi millî kimlik kazanma ve çağdaşlaşma çerçevesinde ele alınacaktır. [!] Soyadı Kanunu'nun kabulünün gerekçeleri ve Mustafa Kemal'e "Atatürk" soyadı verilmesi ele alınacaktır.

	bölümler gezilir.	
9. Ekonomi alanında yapılan inkılapları değerlendirir.	📌 Yükselen Fabrika Bacaları: Cumhuriyetin ilk yıllarında kurulan fabrikalar ile Sümerbank ve Etibank gibi kuruluşların yerleri ile ilgili harita çalışması yapılır. 📌 Atatürk Orman Çiftliği: Atatürk Orman Çiftliği'nin internet sayfası incelenir. 📌 Demiryolları: Cumhuriyet'in ilk yıllarında demiryolu ulaşımı alanında yapılan çalışmalar araştırılır.	[!] Türkiye İktisat Kongresi ve bu kongrede alınan kararlar millî iktisat anlayışının oluşturulması çerçevesinde ele alınacaktır. [!] Kabotaj Kanunu'nu millî egemenlik hakları ve Türk denizciliğinde meydana getirdiği gelişmeler açısından ele alınacaktır. [!] Tarım, sanayi ve ticaret alanlarında yapılan çalışmalara değinilecektir. [!] Atatürk Orman Çiftliği örneğinden yola çıkarak Atatürk'ün modern tarımın gelişimine ve çevre bilincine verdiği önem vurgulanacaktır.
10. Sağlık ve sosyal alanlarda gerçekleştirilen inkılapları analiz eder.	📌 Dünyaya Örnek Kampanya: Cumhuriyetin ilk yıllarında salgın ve bulaşıcı hastalıklara ilişkin yürütülen kampanyalar hakkında araştırma yapılır. 📌 On Yılda On Beş Milyon Genç: Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk yıllarında yürütülen nüfus politikası incelenir.	[!] 1927-1935 nüfus sayım sonuçları çerçevesinde Cumhuriyetin ilk yıllarında izlenen nüfus politikasının gerekçelerine değinilecektir. [!] Atatürk Döneminde sağlık alanında yapılan çalışmalar devletin temel görevleri bağlamında ele alınacaktır.
11. Türk kadınına siyasi, sosyal, kültürel ve eğitim alanında sağlanan haklar ve bunların önemini kavrar.	📌 Cumhuriyetin Öncü Kadınları: Cumhuriyetin ilk yıllarında siyasi, sosyal, ekonomi ve sanat alanlarında öncü olan kadınlar ile ilgili biyografi çalışması yapılır. 📌 Dünyaya Örnek Kadınlar: Atatürk'ün kadınlara sağladığı sosyal ve siyasal hakları dönemin çeşitli ülkelerindeki kadın haklarıyla karşılaştırılır. 📌 Türkiye Büyük Millet Meclisinde Kadın Parlamenterler: Cumhuriyetin ilk yıllarında milletvekili olan kadınlar ile ilgili araştırma yapılarak sunum hazırlanır.	[!] İstanbul'da düzenlenen Uluslararası Kadın Kongresi'ne Atatürk'ün kadınlara sağladığı sosyal ve siyasal haklar çerçevesinde değinilecektir.
12. Cumhuriyet Dönemi kültür ve sanat anlayışını açıklar.	📌 Cumhuriyet Ankara'sı: Şehir incelemesi yoluyla cumhuriyetin ilk yıllarında mimarlık ve şehir planlaması alanında yapılan çalışmaları	[!] Atatürk'ün sanata ve spora verdiği öneme değinilecektir. [!] Onuncu Yıl Nutku'ndan hareketle, Atatürk'ün

	yanıştan sunu hazırlanır. ☞ Türkiye Cumhuriyeti'nin temeli kùltürdür.”: Atatürk'ün sözleri ve uygulamaları ile cumhuriyetin ilk yıllarında kùltür ve sanat alanında yapılan faaliyetler ve yurtdışına gönderilen öğrencilerle ilgili araştırma yapılarak sunu hazırlanır. ☞ Onuncu Yıl Nutku: Onuncu Yıl Nutku içerik analizi yöntemi ile incelenir. ☞ Ahında Işığ İlk Hissedenler: Dönemin ünlü sanatçıları (Ahmet Adnan Saygun, Cemal Reşit Rey, Muhsin Ertuğrul vb.) ile ilgili biyografi çalışması yapılır.	geleceğe yönelik hedefleri ve Türk milletinin özellikleri vurgulanacaktır. [!]:Büyük Nutuk'un söyleyiş amaçlarına, içeriğine ve tarihsel niteliğine değinilecektir. [!]:1933 yılındaki “İnkılap Sergisi”nden hareketle Atatürk'ün resim sanatına verdiği önem vurgulanacaktır [!]: Musiki Muallim Mektebi'nin kurulma sürecinden hareketle Atatürk Döneminde müzik alanında yapılan yenilikler vurgulanacaktır.
[!]:Uyarıda belirtilen Mustafa Kemal Atatürk'ün kişilik özellikleri konu işlenişi sırasında uygun yerde örneklerle işlenecektir. [!]: Konu anlatımlarında Nutuk ile Atatürk'ün söylev, demeç ve açıklamalarından alıntılar yapılacaktır.		
☞ :Etkinlik Y:İnceleme gezisi [!]:Uyarı ↻ :Ders içi ilişkilendirme		

5. ÜNİTE: ATATÜRKÇÜLÜK VE ATATÜRK İLKELERİ

KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
1. Atatürk'ün düşünce sisteminin oluşumunu hazırlayan etkenleri kavrar.	☞ Mustafa Kemal Atatürk'ün Okuduğu Kitaplar: Mustafa Kemal Atatürk'ün okuduğu kitaplar araştırılarak Mustafa Kemal'in fikir hayatının oluşumuna etkisi incelenir.	[!]: Atatürk'ün düşünce sisteminin oluşumunda, aile çevresinin, öğrenim hayatının, öğretmenlerinin etkileri belirtilerek; yerli ve yabancı düşünürlerin, Fransız İhtilali ile ortaya çıkan fikirlerin, Avrupa'da bilim ve teknik alanında meydana gelen gelişmelerin etkileri üzerinde durulacaktır. [!]: Osmanlı Devleti'ni çöküşten kurtarmak için yapılan ıslahatın ve ortaya çıkan düşünce akımlarının (Osmanlıcılık, İslamcılık, Türkçülük, Batıcılık) da Atatürk'ün düşünce sisteminin oluşumunda etkili olduğu verilecektir. [!]: Atatürk'ün ülkenin içinde bulunduğu durumdan kurtarılması için çözüm yolları aradığı ve Birinci Dünya Savaşı'nın sonunda vatanın bütünlüğü ile milletin bağımsızlığının tehlikeye düşmesi üzerine harekete geçtiği ve millet düşüncesini esas aldığı, hedefinin millet egemenliğine dayanan bir millî devlet olduğu açıklanacaktır.
2. Atatürkçü Düşünce sistemini kavrar.	☞ Atatürkçü Düşünce: Atatürkçü düşünce sisteminin oluşmasına etki eden tarihi nedenler araştırılarak sunu hazırlanır.	[!]: Atatürkçü düşünce sisteminde yer alan düşünceler açıklanır. Konu işlenirken Türk milletinin bu gün ve gelecekte tam bağımsızlığa, huzur ve refaha sahip olmasının, devletin yönetiminde millet egemenliğini esas almasının, aklın ve bilimin rehberliğinde Türk kùltürünün çağdaş uygarlık düzeyi üzerine çıkarılmasının Atatürkçü düşünce sisteminde yer alan ana düşünceler olduğu belirtilerek açıklanır.
3. Atatürkçülüğün önemini değerlendirir.	☞ Çağdaşlaşmanın Nitelikleri: Atatürk'ün çağdaşlaşma konusunda söz ve demeçlerinden yola çıkarak Türk çağdaşlaşma modeli konulu metin hazırlanır.	[!]: Atatürkçülüğün Türkiye Cumhuriyeti Devleti için önemi ile Türk milleti için bir çağdaşlaşma modeli olduğu örneklerle açıklanır.

4. Atatürkçülüğün niteliklerini analiz eder.	 Atatürkçülük: Atatürkçülüğün amaç ve nitelikleri ile ilgili kavram haritası hazırlanır.	[!] Atatürkçülüğün nitelikleri açıklanarak, Atatürkçülük ile akılcılık ve bilimsellik arasındaki ilişkiler kurulur. [!] Atatürkçülüğün nitelikleri; Türk milletinin ihtiyaçlarından doğduğu, temelinde millî kültürümüzün ve evrensel değerlerin olduğu, akıl ve bilime dayandığı, yabancı siyasal akımlar ve ideolojilerden etkilenmediği, Atatürk'e özgü olduğu ve Atatürkçülüğü oluşturan ilkelerin bir bütün olduğu açıklanır.
5. Atatürk ilkelerinin amacını analiz eder.	 Çağdaş ve Gelişen Türkiye: Türkiye'nin çağdaşlaşma yolunda gerçekleştirdiği faaliyetleri Atatürk ilkelerinin amaçları açısından inceler.	[!] Atatürk ilkeleri ile Türk toplumunun çağdaşlaşması ve Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin gelişmesi arasındaki ilişkiyi kurar. [!] Atatürk ilkelerinin amacının, Türk toplumunu aklın ve bilimin öncülüğünde çağdaş uygarlık düzeyinin üzerine çıkarmak, millî kültür değerlerimizi geliştirmek, millî birlik ve beraberlik içerisinde onurlu ve mutlu bir şekilde yaşatmak ve ayrıca güçlü bir Türkiye meydana getirmek olduğu açıklanır.
6. Atatürk ilkelerinin ortak özelliklerini kavrar.	 Atatürk İlkeleri: Atatürk ilkeleri ile Atatürkçü düşünce sistemi arasındaki ilişki örneklendirilerek sunulur.	[!] Atatürk ilkelerinin ortak özellikleri (Türk toplumunun ihtiyaçlarından doğmuş olması, bir bütünü oluşturmaması, dinamik bir yapıya sahip olması ve Türk toplumunun çağdaşlaşmasını amaçlaması), Atatürk ilkeleri ile Atatürkçü düşünce sistemi arasındaki ilişki örneklerle açıklanacaktır.
7. Atatürk ilke ve inkılaplarının dayandığı esasları analiz eder.	 Makale Yazıyoruz: Atatürk'ün sözleri ve düşüncelerinden yararlanarak Atatürk ilke ve inkılaplarının dayandığı esasları açıklayan bir makale hazırlanır.	[!] Atatürk ilke ve inkılaplarının dayandığı esaslar (millî tarih bilinci, vatan ve millet sevgisi, millî dil, bağımsızlık ve özgürlük, millî egemenlik, millî kültürün geliştirilmesi, çağdaşlaşma ideali, Türk milleti bilinci, millî birlik ve beraberlik ve vatanın bütünlüğü) açıklanarak bu esasların önemi vurgulanacaktır.

		[!] Atatürk'ün sözleri ve görüşlerinden örnekler verilecektir.
8. Cumhuriyetçilik ilkesini analiz eder.	 Cumhuriyet Erdemidir: Atatürk'ün cumhuriyet anlayışını yansıtan bir gazete sayfası hazırlanır.	[!] Cumhuriyetçilik ilkesinin dayandığı esasları (cumhuriyetin tanımı, devlet ve yönetim şekli olması, egemenliğin millete ait olması, halkın kendi kendini yönetmesi, meclis varlığının önemli olması ve demokrasiyi esas alması) cumhuriyetçilik ilkesi ile demokrasi arasındaki ilişkiyi açıklar. [!] Atatürk'ün sözleri ve görüşlerinden örnekler verilecektir.
9. Türkiye Cumhuriyeti'nin niteliklerini analiz eder.	 Türkiye Cumhuriyeti Anayasası: Anayasa'da yer alan Türkiye Cumhuriyeti'nin nitelikleri içerik analizi yöntemi ile incelenir.	[!] Türkiye Cumhuriyeti'nin nitelikleri (gücünü millettten alması, insan haklarına saygılı olması, Atatürk milliyetçiliğine bağlı olması, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti, millî ve üniter bir devlet olması) açıklanarak bu niteliklerin değiştirilemeyeceği vurgulanacaktır. [!] Atatürk'ün sözleri ve görüşlerinden örnekler verilecektir.
10. Cumhuriyet yönetiminin Türk toplumuna sağladığı faydaları değerlendirir.	 "Cumhuriyet İdaresi Faziletli ve Namuslu İnsanlar Yetiştirir" : Atatürk'ün sözünden hareketle Cumhuriyet yönetiminin Türk toplumuna sağladığı faydalar ve demokrasi anlayışının gelişmesindeki etkisine ilişkin makale yazılır.	[!] Cumhuriyet yönetiminin diğer yönetimlerden farklı olan yanları açıklanarak, cumhuriyet yönetiminin Türk toplumuna sağladığı faydalar örneklendirilecektir. [!] Cumhuriyet yönetiminin Türk milletine sağladığı faydalar; devlet ve vatandaş ilişkilerini en iyi şekilde düzenlemesi, milletin devlet yönetiminde söz sahibi olması ile vatandaşların hak hürriyet ve görevlerini en iyi şekilde düzenlemesi çerçevesinde verilecektir. [!] Atatürk'ün sözleri ve görüşlerinden örnekler verilecektir.

11. Atatürk'ün Türkiye Cumhuriyeti'ni Türk gençliğine emanet ettiğini kavrar.	“Ey Türk Gençliği !” : Atatürk'ün Gençliğe Hitabesi gençliğe verdiği önem ve gençlere yüklediği sorumluluklar içerik analizi yöntemiyle incelenir.	[!]Türk gençliğinin, Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı görevleri, gençliğin güç kaynağı olması açıklanacak, Atatürk'ün Gençliğe Hitabesi'nden yararlanılarak Türk gençliğinin görevleri vurgulanacaktır. [!] Atatürk'ün Türk gençliği ile ilgili sözlerinden örnekler verilecektir.
12. Cumhuriyet yönetimine yönelik iç ve dış tehditleri kavrar.	“Türkiye Cumhuriyeti İlelebet Payidar Kalacaktır!”: Cumhuriyet yönetimine ilişkin iç ve dış tehditlerin neler olduğu ve bunların önlenmesine yönelik olarak bireylere düşen sorumluluklar hakkında sunu hazırlanır.	[!] Cumhuriyet yönetimini hedef alan tehditlerin neler olduğu açıklanarak örnekler verilir ve bu tehditlere karşı Türk vatandaşlarına düşen görevler açıklanır. Türkiye Cumhuriyeti'ni korumanın millî bir görev olduğu vurgulanır. [!] Atatürk'ün Türkiye Cumhuriyeti'nin sonsuza kadar yaşatılmasını istediği vurgulanır.
13. Milliyetçilik ilkesini analiz eder.	Atatürk Milliyetçiliği: Atatürk'ün söz ve uygulamalarından yararlanarak milliyetçilik ilkesinin temel felsefesi ve özellikleri ile ilgili makale yazılır.	[!] Milliyetçilik ilkesinin nitelikleri açıklanır. [!] Anayasada yer alan Türk vatandaşlığı anlayışı ile Atatürk milliyetçiliği arasındaki ilişki açıklanır. [!] Atatürk'ün sözleri ve görüşlerinden örnekler verilecektir.
14. Millî birlik ve beraberliğin anlamını analiz eder.	Millî Birlik ve Beraberlik: Türk milletinin millî birlik ve beraberlik anlayışı çerçevesinde gerçekleştirdiği faaliyetlere geçmişten günümüze örneklerin verildiği sunu hazırlanır. Millî Birlik ve Beraberlik Ruhu: Görsel ve yazılı materyallerden yararlanılarak Millî mücadelenin doğuşunda ve başarıya ulaşmasında millî birlik ve beraberliğin önemi incelenir.	[!] Millî birlik ve beraberliğin tanımından hareketle Millî birlik ve beraberliğin millî güç öğeleriyle ilişkisi verilerek, millî birlik ve beraberlik içinde olmanın Türk toplumuna sağlayacağı yararlar; sosyal, siyasi, askeri, ekonomik ve teknolojik gücün gelişmesine katkıları örneklerle açıklanır. [!] Atatürk'ün sözleri ve görüşlerinden örnekler verilecektir.

15. Millî birlik ve beraberliği güçlendiren unsurları kavrar.	Millî Birlik ve Beraberlik Unsurları: Sınıf gruplara ayrılarak millî birlik ve beraberliği güçlendiren unsurları açıklayan sunu hazırlanır.	[!]Millî eğitim, millî kültür, dil, tarih, kültür ve ülkü birliği, misak-ı millî, Türklük şuru ve manevi değerler açıklanır. [!] Atatürk'ün sözlerinden ve görüşlerinden örnekler verilecektir.
16. Atatürk milliyetçiliğinin Türk toplumuna sağladığı faydaları değerlendirir.	Atatürk Milliyetçiliği ve Çağdaşlaşma: Milliyetçilik ilkesinin Türk toplumuna sağladığı faydalarla ilgili pano hazırlanır.	[!]Atatürk milliyetçiliğiyle millî kültürün gelişmesi ve çağdaşlaşmak arasındaki ilişki açıklanır. [!] Atatürk milliyetçiliğinin Kurtuluş Savaşı'nın kazanılmasında, Türk inkılabının başarıya ulaşmasında, millî kültürün gelişmesinde ve çağdaş uygarlık yolunda ilerleme ve gelişmeye katkılarından hareket edilerek Türk toplumuna sağladığı faydalar örneklerle açıklanır.
17. Halkçılık ilkesinin dayandığı esasları analiz eder.	Halkçılık: Halkçılık ilkesi ile ilgili kavram haritası hazırlanır.	[!] Halkçılık ilkesinin millî egemenliğin ve demokrasinin dayanağı olduğu verilerek Halkçılık ilkesinin gerektirdiği ekonomik haklar ve görevler açıklanacaktır. [!] Halkçılık ilkesi doğrultusunda devlete ve bireylere düşen görevler açıklanır. [!] Atatürk'ün sözlerinden ve görüşlerinden örnekler verilecektir.
18. Halkçılık ilkesinin Türk toplumuna sağladığı faydaları değerlendirir.	Halk Devlet Elele: Halkçılık ile demokrasi arasındaki ilişkiyi açıklayan bir sunu hazırlanır.	[!]Halkçılık ilkesinin, kanun önünde eşitliği, devlet hizmetlerinin yurdun her tarafına götürülmesini, herkesin devlet yönetiminde söz sahibi olmasını ve hak arama yollarının herkese açık olmasını öngördüğünü açıklanacaktır. [!]Halkçılık ilkesi ile demokrasi arasındaki ilişki açıklanacaktır.

19. Devletçilik ilkesini analiz eder.	📖 1929 Ekonomik Bunahım: 1929 Ekonomik Bunahımının Türkiye'ye etkileri araştırılır. 📖 Devletçilik: Devletçilik ilkesi ile ilgili kavram haritası hazırlanır. 📖 Devletçilik İlkesi: Atatürk'ün söz ve uygulamalarından yararlanarak devletçilik ilkesinin gerekçeleri ile ilgili makale yazılır.	[!]]Devletin görevleri, Atatürkçü düşünce sisteminde devlet ve fert ilişkileri, devletçilik ilkesine göre devlet ve özel teşebbüs arasındaki ilişkiler açıklanır. [!]]Devletin görevleri işlenirken özellikle ekonomik, sosyal ve kültürel alanlardaki görevlerine ağırlık verilmeli, Atatürk'ün devletçilik ilkesinin Türkiye'nin o günkü ekonomik ihtiyaçlarından kaynaklandığı ve kendine özgü bir sistem olduğu, toplumun ihtiyaçları doğrultusunda çağdaş, bilimsel ve teknolojik gelişmeler ışığında değişiklik arz ettiği vurgulanmalıdır. [!]]Konular Atatürk'ün sözleriyle ve görüşleriyle zenginleştirilerek verilmelidir.
20. Devletçiliğin Türk toplumuna sağladığı faydaları kavrar.	📖 Devletçilik İlkesi ve Toplum: Devletçilik ilkesinin Türk toplumuna sağladığı faydaları gösteren bir afiş çalışması hazırlanır. 📖 Ekonomik, Sosyal, Kültürel Gelişme: Grafik ve istatistiklerden de yararlanarak devletçilik ilkesi kapsamında yapılan çalışmalar incelenir.	[!]] Devletçiliğin Türk toplumuna ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda sağladığı faydalar verilecektir. [!]]Ekonominin canlandırılması, bugünkü sanayimizin temellerinin atılması ve çeşitli hizmetlerin vatandaşa ulaştırılmasının kolaylaştırılması verilecektir.
21. Laiklik ilkesini analiz eder.	📖 Laiklik: Laiklik ilkesi ile ilgili kavram haritası hazırlanır.	[!]] Laiklik ilkesinin dayandığı esaslar açıklanarak, laikliğin devlet hayatına ve sosyal hayata getirdikleri örneklerle açıklanarak, Anayasamızın laiklikle ilgili hükümleri incelenecektir. [!]] Dini istismar ve taassup konularında Atatürk'ün düşüncelerine yer verilecektir. [!]] Atatürk'ün sözlerinden ve görüşlerinden örnekler verilecektir.
22. Din ve vicdan hürriyetini değerlendirir.	📖 Din ve Vicdan Hürriyeti: Anayasa'nın din ve vicdan hürriyeti ile ilgili hükümleri laiklik ilkesi açısından incelenerek sunu hazırlanır.	[!]] Anayasamızın din ve vicdan hürriyeti ile ilgili hükümleri açıklanarak din ve vicdan hürriyetinin laiklik ilkesi ile olan ilişkisi verilecektir. [!]] Din ve vicdan hürriyetinin laiklik ilkesinin bir

		gereği olduğu belirtilerek bu hürriyetin anayasa ile güvence altına alındığı vurgulanacak, din ve vicdan hürriyetinin toplumsal barışa önemli bir katkı sağladığı örneklerle açıklanarak Atatürk'ün görüşlerine yer verilecektir. [!]]Din ve vicdan hürriyetinin demokrasi ve insan haklarının temel unsurlarından biri olduğunu belirtir.
23. Laikliğin Türk toplumuna sağladığı faydaları değerlendirir.	📖 Laiklik İlkesi: Laiklik ilkesinin devlet hayatına ve sosyal hayata getirdiklerini anlatan bir afiş çalışması yapar.	[!]]Kamun önünde eşitlik, çağdaşlaşma, toplumsal barış ve huzurun sürekliliğini sağlama, millî birlik ve beraberliği güçlendirme bağlamında verilecektir. [!]] Çağdaşlaşma, millî birlik ve beraberliğin gerçekleşmesi açısından laikliğin yeri ve önemi açıklanacaktır.
24. İnkılapçılık ilkesini analiz eder.	📖 Yeniliğin ve Değişimin Adı: İnkılapçılık ilkesi ile ilgili kavram haritası hazırlanır.	[!]]Atatürkçü düşüncede inkılapçılık ilkesinin dayandığı esaslar verilerek Atatürk'ün inkılap anlayışının hedefleri açıklanır. [!]] Atatürk'ün sözlerinden ve görüşlerinden örnekler verilecektir.
25. İnkılapçılık ilkesinin Türk toplumuna sağladığı faydaları değerlendirir.	📖 Çağdaşlaşma Yolunda: İnkılapçılık ilkesi çerçevesinde Atatürk inkılaplarının yenilikçi ve değişime açık yönüne ve Türk toplumuna sağladığı faydalara ilişkin makale yazılır. 📖 Cumhuriyet'in Öğrencileri Avrupa'da: Cumhuriyet'in ilk yıllarında Avrupa'ya gönderilen öğrenciler ve bu öğrencilerin yurda döndükten sonra yaptıkları çalışmalar hakkında araştırma yapılarak sunum hazırlanır.	[!]]Yenileşme ve gelişmeye katkısı, çağdaşlaşma çabalarının sürekliliğini sağlaması ve Atatürkçü düşünce sisteminin dinamik bir yapı kazandırması açılarından ele alınır. [!]] Atatürkçü düşünce sisteminin sürekliliği ile inkılapçılık arasındaki ilişki açıklanır.
26. Atatürk ilkelerine sahip çıkmanın ve devamlılığını sağlamanın gerekliliğini değerlendirir.	📖 Atam İzindeyiz: Atatürk ilkelerine sahip çıkmanın ve devamlılığını sağlamanın gerekliliği ile ilgili metin yazılır.	[!]]Atatürk ilkelerinin Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin devamlılığı açısından önemi ile Türk toplumunun çağdaşlaşmasında Atatürk ilkelerinin işlevleri açıklanacaktır. [!]] Atatürk ilkeleri ile Türkiye Cumhuriyeti

		Devleti'nin temelleri, Türk toplumunun çağdaşlaşması, ülkemizde demokrasinin gelişmesi, insan hak ve özgürlükleri arasındaki ilişkiler verilecektir.
27. Atatürkçü düşüncede milli güç unsurlarını analiz eder.	📖 Milli Güç Unsurları: Sınıf gruplara ayrılarak her bir milli güç unsurunun milli hedefleri gerçekleştirmedeki yeri ve ülkemiz için önemini anlatan birer sunu hazırlar.	[!] Atatürkçü düşüncede milli güç unsurları olarak yer bulan siyasi, ekonomik, askeri ve sosyo-kültürel güç kavramları açıklanır. [!] Milli güç unsurlarının milli hedefleri gerçekleştirmedeki yeri ile Türkiye Cumhuriyeti Devleti için önemi açıklanır.
28. Türkiye'ye yönelik iç ve dış tehdit kavrar.	📖 "Birinci vazifen, Türk istiklalini, Türk cumhuriyetini, ilelebet, muhafaza ve müdafaa etmektir." : Ülkemize yönelik iç ve dış tehdit unsurlarına karşı kişilere, kurum ve kuruluşlara düşen görevleri anlatan afiş çalışması hazırlanır.	[!] Türkiye'nin jeopolitik önemi güçlü Türkiye'nin arzulananıysa ile iç ve dış tehdit unsurlarının hedefleri açıklanır. [!] İç ve dış tehdit unsurlarına karşı kişilere düşen görevler açıklanır.
[!] Konu anlatımlarında Nutuk ile Atatürk'ün söylev, demeç ve açıklamalarından alıntılar yapılacaktır.		
📖: Etkinlik 📖: İnceleme gezisi [!]: Uyarı ➡: Ders içi ilişkilendirme		

6. ÜNİTE: ATATÜRK DÖNEMİ TÜRK DIŞ POLİTİKASI

KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
Bu ünite de öğrenciler; 1. Atatürk Dönemi Türk dış politikasındaki esasları açıklar.	📖 Kavramlarla Dış Politika: Dış politika kavramı ile ilgili kavram haritası oluşturulur. 📖 "Yurtta Barış Dünyada Barış": Atatürk Dönemi Türk dış politikasının temel ilkelerini uygulamaları ile örneklediren bir dergi sayfası hazırlayarak sınıfta sunar.	[!] Dış politika kavramı verilerek dış politikanın belirlenmesinde etkili olan güç unsurlarına (askeri, siyasi, ekonomik, kültürel, jeopolitik vb.) değinilecektir. [!] Dış politika esasları; bağımsızlık, gerçekçilik, akılcılık, uluslararası ilişkilerde eşitliğe dayanan karşılıklı ilişkiler kuma, barışı ve milli menfaatleri esas almak, Türk kamuoyunu dikkate almak, başka devletlerin iç politika ve yönetimlerinden etkilenmemek ve dünya konjonktürünü göz önünde bulundurma çerçevesinde verilecektir. [!] Atatürk'ün sözleri ve uygulamalarından örnekler verilecektir.
2. Lozan Barış Antlaşması'nın Türk dış politikasındaki önemini kavrar.	📖 Konferans Diplomasisi: Lozan: Lozan Barış Antlaşmasının önemi ile ilgili tarihsel metin yazılır. 📖 Eşitlik ve Bağımsızlık Belgesi: Lozan Barış Antlaşması'nın imzalanmasını konu alan bir gazete haberi hazırlanır.	[!] Uluslararası hukuk açısından Lozan Barış Antlaşması'nın önemine değinilecektir. [!] Lozan Barış Antlaşması'na göre ülkemizde kimlerin azınlık sayıldığına değinilecektir. [!] Türkiye'nin bağımsız ve egemen bir devlet olduğunun kabul edilmesi ve diğer ülkelerle eşit hak ve yetkilere sahip olduğunun onaylanmasının önemi vurgulanacaktır. [!] Atatürk'ün Lozan Barış Antlaşması ile ilgili sözlerinden örnek verilecektir.
3. Lozan Barış Antlaşması sonrası dış politika gelişmelerini kavrar.	📖 Musul Sorunu: Musul sorundaki Türk tezi ve İngiliz tezinin tartışıldığı drama yapılır. 📖 Borçlar Meselesi ve Ekonomimiz: Osmanlı Devleti'nden kalan borçların ödenmesi ile ilgili araştırma yapılır.	[!] Dış politika gelişmeleri Türkiye'nin Yunanistan, İngiltere, Fransa ve SSCB ile ilişkileri çerçevesinde ele alınacaktır.

4. 1932-1939 yılları Türk dış politikasındaki gelişmeleri dünyada meydana gelen ekonomik ve siyasi gelişmeler ile birlikte değerlendirir.	📖 Atatürk'ün Dış İşleri Bakanı: Tefik Rüştü Aras ile ilgili biyografi çalışması yapılır. 📖 Türkiye'nin Milletler Cemiyeti Üyeliği: Türkiye'nin Milletler Cemiyeti'ne üyeliği ve Cemiyet içindeki faaliyetleri hakkında araştırma yapılarak sunu hazırlanır. 📖 Balkan Antantı ve Sadabat Paktı: Balkan Antantı ve Sadabat Paktı'na üye ülkelerini gösteren harita çalışması yapılır. 📖 Lozan'dan Montrö'ye Boğazlar: "Koşullar Değiştirdi Taktirde" uluslararası hukuk ilkesinden yola çıkarak Lozan Boğazlar Sözleşmesi'nde değişiklik yapılma gerekçelerine yönelik bir metin hazırlanır. 📖 Hatay: Hatay'ın ana vatana katılma süreci dönemin gazetelerinden incelenerek sunulur. 📖 Hatay ve Atatürk: Atatürk'ün Hatay'ın ana vatana katılması ile ilgili görüş ve çalışmalarını vansıtan bir dergi sayısı çıkarılır.	[!] Türkiye'nin Milletler Cemiyetine üyeliği, Balkan Antantı ve Sadabat Paktı, Montrö Boğazlar Sözleşmesi ve Hatay'ın ana vatana katılması çerçevesinde ele alınacaktır. [!] Atatürk'ün Hatay'ı ülkemize katmak konusunda yaptıkları ve bu uğurda gösterdiği özveriye de değinilecektir.
[!] Uyarıda belirtilen Mustafa Kemal Atatürk'ün kişilik özellikleri konu işleniş sırasında uygun yerde örneklerle işlenecektir.		
[!] Konu anlatımlarında Nutuk ile Atatürk'ün söylev, demeç ve açıklamalarından alıntılar yapılacaktır.		
📖: Etkinlik 📖: İnceleme gezisi [!]: Uyarı ➡: Ders içi ilişkilendirme		

7. ÜNİTE: ATATÜRK'ÜN ÖLÜMÜ

KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
1. Atatürk'ün son günleri ve ölümüyle ilgili olayları kavrar.	 Atatürk Belgesi: Atatürk'ün hayatı ile ilgili belgeler izlenir. Anıtkabir: Anıtkabir'e gerçek ya da sanal gezi düzenlenerek Anıtkabir'in özellikleri incelenir.	[!] Atatürk'ün hasta olduğu dönemde bile devletin iç ve dış konuları ile yakından ilgilendiğine yönelik örnekler verilecektir. [!] Atatürk'ün 1938 yılı Meclis açılışına gönderdiği konuşma metnindeki eğitim, kültür ve dış politikamız (barış) ile ilgili görüşlerine değinilecektir.
2. Atatürk'ün ölümünün yurt içi ve yurt dışındaki yankılarına örnekler verilecektir.	 Atatürk'ün Ölümü: Atatürk'ün ölümünün Türkiye ve dünyadaki yankıları ile ilgili araştırma yapılarak sunulur. Ata'ya Mektup: Türk milletinin ulu önderine ebedi bağlılığını ve minnet duygusunu ifade eden bir mektup yazılır. Etnografya Müzesi'nden Anıtkabire: Atatürk'ün Ankara Etnografya Müzesindeki geçici kabrinin Anıtkabire nakledilmesi ile ilgili görsellerden faydalanılarak bir sunu hazırlanır. Atatürk Yılı: UNESCO'nun 1981 yılını Atatürk Yılı kabul etmesinin gerekçeleri araştırılır. Atatürk Müze Evlerini Geziyoruz: Mustafa Kemal'in Milli Mücadele sırasında ve yurt gezilerinde kaldığı evler ziyaret edilerek dönemin sosyo-kültürel özellikleri incelenir.	[!] İsmet İnönü'nün cumhurbaşkanı seçilmesine değinilecektir.
[!] Konu anlatımlarında Nutuk ile Atatürk'ün söylev, demeç ve açıklamalarından alıntılar yapılacaktır.		
 Etkinlik İnceleme gezisi [!] Uyarı Ders içi ilişkilendirme Diğer derslerle ilişkilendirme		

ÖZGEÇMİŞ

Akın SEVER 01.02.1972 tarihinde Samsun'da doğdu. Samsun 100. Yıl Lisesi'ni bitirdikten sonra Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Tarih Öğretmenliği Bölümünden 1995 yılında mezun oldu. Mezuniyetinden itibaren Milli Eğitim Bakanlığında tarih öğretmeni olarak görev yapmaktadır.

İletişim Bilgileri

E mail : asever55@mynet.com

Telefon :5056020662

